

T.C. MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

MİLLETLERARASI TAŞINIR MAL SATIŞ SÖZLEŞMELERİNE
İLİŞKİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANTLAŞMASI (CISG)
KAPSAMINDA MUAYENE VE İHBAR KÜLFETİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RAHMAN JAFAROV

İstanbul, 2019

T.C. MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

MİLLETLERARASI TAŞINIR MAL SATIŞ SÖZLEŞMELERİNE
İLİŞKİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANTLAŞMASI (CISG)
KAPSAMINDA MUAYENE VE İHBAR KÜLFETİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RAHMAN JAFAROV

Danışman

DOÇ. DR. CANAN YILMAZ

İstanbul, 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

ÖZEL HUKUK Anabilim Dalı ÖZEL HUKUK Bilim Dalı TEZLİ YÜKSEK LİSANS
öğrencisi RAHMAN JAFAROV'nın MİLLETLERARASI TAŞINIR MAL SATIŞ
SÖZLEŞMELERİNE İLİŞKİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANTLAŞMASI(CISG)
KAPSAMINDA MUAYENE VE İHBAR KÜLFETİ adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim
Kurulunun 18.04.2019 tarih ve 2019-10/23 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği /
oy çokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 14.05.2019

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

1. Tez Danışmanı	Doç. Dr. CANAN YILMAZ	
2. Jüri Üyesi	Doç. Dr. İPEK SAĞLAM	
3. Jüri Üyesi	Dr.Öğr.Üyesi SİNEM AYDIN	

GENEL BİLGİLER

Ad Soyad : Rahman JAFAROV
Anabilim Dalı : Özel Hukuk
Programı : Özel Hukuk
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Canan YILMAZ
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Mayıs 2019

ÖZET

Tezimizin konusunu 2011 yılından başlayarak Türk Hukuku'nun bir parçasını teşkil eden Milletlerarası Taşınır Mal Satış Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Muayene ve İhbar Külfeti oluşturmaktadır. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde CISG'in tarihsel gelişimi ile uygulama alanı üzerinde durulmuştur. Burada kısa şekilde CISG'in ortaya çıkmasından önce milletlerarası ticarete satış hukukunun yeknesaklaştırılması eylemleri açıklanmış ve CISG'in ortaya çıkması ile onun hangi konuları kendi uygulama alanı altına aldığı gösterilmiştir. İkinci bölümde alıcının malları muayene külfeti geniş bir şekilde ele alınmış olup muayenenin yöntemi, süresi, masrafları, yeri, taşıma içeren satış sözleşmelerinde muayenenin yapılması, malların başka bir yere yönlendirilmesi veya gönderilmesi durumunda muayenenin yapılması ve bu gibi önemli konular derinden incelenmiştir. Tezimizin son bölümü olan üçüncü bölümde alıcının mallardaki sözleşmeye aykırılıkları ihbar külfeti üzerinde durulmuştur. Burada bildirimin şekli, içeriği, ulaşma riski, süresi ve bu gibi temel konular ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: CISG, mal, ayıp, sözleşmenin ihlali, muayene, ihbar, külfet.

GENERAL KNOWLEDGE

Name Surname : Rahman JAFAROV
Field : Private Law
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Canan YILMAZ
Degree Awarded and Date : Master – May 2019

ABSTRACT

The topic of our thesis is that the examination and notification of goods under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG) which constitutes part of Turkish Law starting from 2011. The study consists of three parts. The first part focuses on the historical development of CISG and its application. Shortly, before the formation of the CISG, the actions of the sales of international law in international trade were announced and it was shown topics which CISG is applied them. The second section is about extensively the buyer of examination obligation, such as the method, period, costs, location, examination of the sales contracts which contain transport, carrying out the examination in case of redirection or redispach the goods to another place and other important issues are researched deeply. The third chapter, which is the last section of our thesis, focuses on the notification obligation of the buyer when the goods is unconformity of the contract. In this section, the topics such as form of the notification, content of the notification, passing of the risk, notification period and so on are discussed.

Key Words: CISG, goods, defect, breach of contract, examination, notification, obligation

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK MİLLETLERARASI MAL SATIŞINA İLİŞKİN SÖZLEŞMELER HAKKINDA BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANTLAŞMASI (CISG)

I. CISG'İN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	3
A. Yeknesaklaştırmaya İlişkin İlk Çalışmaların Yapılması ve Lahey Konvansiyonları.....	3
B. INCOTERMS Kurallarının Yeknesaklaştıma Eylemlerine Etkisi.....	5
C. CISG'in Hazırlanma Süreci	6
II. CISG'İN UYGULAMA ALANI.....	8
A. Genel Olarak	8
B. Yer Bakımından Uygulama.....	11
1. Tarafların İşyerlerinin Farklı Ülkelerde Mevcut Olması.....	11
2. Satış Sözleşmesinin Milletlerarası Unsurunun Anlaşılabilirliği.....	12
C. Konu Bakımından Uygulama.....	13
1. “Mal” Kavramı	13
2. CISG'in Uygulanmadığı Satış Sözleşmeleri	13

İKİNCİ BÖLÜM

CISG MADDE 38 KAPSAMINDA ALICININ MALLARI MUAYENE KÜLFETİ

I. CISG MADDE 38’İN TARİHİ GELİŞİMİ.....	15
II. GENEL OLARAK ALICININ MUAYENE KÜLFETİ.....	17
A. “Muayene Külfeti” Kavramı	17
B. Karşılaştırmalı Hukuk	19
C. Uygulama Alanı	22
III. MUAYENE YÖNTEMİ	25
A. Muayene Yönteminin Belirlenmesi	25
1. Genel Olarak.....	25
2. Sözleşmeye Göre	26
3. Milletlerarası Ticari Teamüller ve Makul Yöntemle Muayene.....	27
B. Muayene Yöntemine İlişkin Objektif ve Subjektif Faktörler	29
1. Mallara İlişkin Faktörler	29
2. Tarafların İlişkilerine ve Beklentilerine İlişkin Faktörler	30
3. Alıcının İçinde Olduğu Subjektif Durum	30
C. Malların Muayene Şekli	31
1. Basit Muayeneler.....	31
2. Geniş Kapsamlı Muayeneler	32
3. Gizli Ayıpların Muayenesi	34
4. Örnekler Üzerinden Muayene	36
D. Alıcı veya Üçüncü Kişi Tarafından Malların Muayenesi	37
IV. MUAYENE SÜRESİ.....	39
A. Genel Olarak	39
B. “Kısa Süre” Kavramı.....	40

1. Genel Olarak.....	40
2. Kısa Süreye Etki Eden Faktörler	42
a. Muayene Kapsamının Süreye Etkisi.....	42
b. Malların Yapısının ve Kullanım Amaçlarının Süreye Etkisi.....	44
c. Alıcının Konumunun Süreye Etkisi.....	45
d. Diğer Faktörlerin Süreye Etkisi.....	47
C. Muayene Süresinin Başlangıcı.....	48
1. Uygun Teslimatın Yapılması Durumunda.....	48
2. Teslim Borcunun İhlal Edildiği Durumlarda.....	49
a. Erken Teslim Durumunda.....	49
b. Yanlış Yerde Teslim Durumunda.....	50
3. Art Arda Teslimatın Yapılması Durumunda	50
4. Gizli Ayıpların Mevcut Olması Durumunda.....	51
V. MUAYENE MASRAFLARI.....	52
VI. MUAYENE YERİ	53
VII. TAŞIMA GEREKTİREN SATIŞ SÖZLEŞMELERİ	54
VIII. MUAYENENİN YENİ VARMA YERİNE ERTELENMESİ	57
A. Genel Olarak	57
B. Yönlendirme ve Gönderme	58
C. Satıcının Haberdar Olması	59
D. Alıcı Tarafından Muayene İçin Makul İmkanın Bulunmaması	60
IX. MUAYENE KÜLFETİNİN İHLALİNİN SONUÇLARI	62
X. MUAYENE KÜLFETİNİN ORTADAN KALDIRILMASI	64
XI. İSPAT YÜKÜ	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CISG MADDE 39 KAPSAMINDA ALICININ BİLDİRİM KÜLFETİ

I. CISG MADDE 39’UN TARİHİ GELİŞİMİ.....	67
II. GENEL OLARAK ALICININ BİLDİRİM KÜLFETİ.....	68
A. Bildirimin Amacı	69
B. Bildirimin Hukuki Niteliği.....	70
III. CISG MADDE 39 UYARINCA BİLDİRİM.....	70
A. Bildirim Şekli	70
B. Bildirimin İçeriği.....	72
1. Genel Olarak.....	72
2. Bildirimin İçeriğine İlişkin Faktörler	75
3. Satıcının “Sorgulama Yükümlülüğü”	78
C. Bildirimin Muhatapı.....	79
D. Bildirimin Ulaşmasına İlişkin Risk.....	81
E. Bildirimin Yapılması Gereken Süre.....	82
1. Genel Olarak.....	82
2. Bildirim Süresi Kavramının İçeriği	83
3. Bildirim Süresinin Başlangıcı.....	84
a. Sözleşmeye Aykırılığın Saptanması.....	85
b. Sözleşmeye Aykırılıkların Saptanması Gereken Tarih.....	86
c. Gizli Ayıplı Mallarda Bildirim Süresinin Başlangıcı.....	87
d. Erken Teslimin Bildirim Süresine Etkisi.....	87
e. Sözleşmeye Aykırılığın Teslimden Önce Saptanması.....	88
4. “Makul Süre” Kavramı.....	89
a. Genel Olarak.....	89

b. Malların Niteliğinin Makul Süreye Etkisi.....	90
(1). Sezonluk ve Erken Bozulan Mallar.....	90
(2). Dayanıklı veya Sezonluk Olmayan Mallar.....	91
c. “Makul Süre” Kavramına Etki Eden Diğer Faktörler.....	93
IV. SÖZLEŞMEYE AYKIRILIK BİLDİRİMİNİN ZAMANSAL SINIRI	94
A. Hak Düşürücü Süre	94
B. Garanti Süresi.....	97
V. BİLDİRİM KÜLFETİNİN İHLALİNİN SONUÇLARI	99
A. Alıcının Haklarını Kaybetmesi	99
B. İstisnalar	100
1. Satıcının Hilesi	100
a. Satıcının Bilgisi.....	101
b. Satıcının Bilgisini Alıcıya Açıklamaması.....	105
2. Bildirimin Yapılmamasına İlişkin “Makul Özür” Kavramı	106
3. Satıcının Feragati.....	109
4. Dürüstlük Kuralı Gereğince Bildirimin Değerlendirilmesi.....	112
VI. İSPAT YÜKÜ	113
SONUÇ	117
KAYNAKÇA.....	120

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AG	: Amtsgericht (Sulh Hukuk Mahkemesi)
ARMM	: Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsi (Azerbaycan Cumhuriyeti Medeni Kanunu)
Art.	: Article
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BGH	: Bundesgerichtshof (Alman Yüksek Mahkemesi)
bkz.	: bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
CA	: Cour d'appel (Fransız Bölge Mahkemesi)
CC	: Code Civil (Fransız Medeni Kanunu)
CISG	: United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods
CISG-AC	: Advisory Council of the Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods
CLOUT	: Case Law on UNCITRAL Texts
COFREUROP	: Conditions of Business for Fresh Edible Horticultural Products
C.	: Cilt
Çev.	: Çevirmen
Ed.	: Editör
EXW	: Ex Works (INCOTERMS klozu)
FOB	: Free on Board
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HG	: Handelsgericht (İsviçre Ticaret Mahkemesi)
HGB	: Handelsgesetzbuch (Alman Ticaret Kanunu)

ICC	: International Chamber of Commerce
IICL	: Institute of International Commercial Law
INCOTERMS	: ICC International Commercial Terms (revised in 2010)
LG	: Landgericht (Alman Bölge Mahkemesi)
No.	: Numara
OGH	: Oberster Gerichtshof (Avusturya Yüksek Mahkemesi)
OLG	: Oberlandesgericht (Alman / Avusturya Bölge Mahkemesi)
OR	: Schweizerisches Obligationenrecht (İsviçre Borçlar Kanunu)
para.	: Paragraf
RB	: Arrondissementsrechtbank (Hollanda Bölge Mahkemesi)
SA	: Sabinet Dergisi
s.	: sayfa
S.	: Sayı
UCC	: Uniform Commercial Code (Amerika Birleşik Devletleri Ticaret Kanunu)
UGB	: Unternehmensgesetzbuch (Avusturya Ticaret Kanunu)
ULF	: Convention relating to a Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods
ULIS	: Convention relating to a Uniform Law on the International Sale of Goods
UN	: United Nations
UNCITRAL	: United Nations Commission on International Trade Law
UNIDROIT	: International Institute for the Unification of Private Law
USA	: The United States of America
V.	: Volume
vd.	: ve devamı

vs. : ve saire

Y. : Yıl

GİRİŞ

20. yüzyıldan bu yana dünya her gün biraz daha globalleşmektedir. Bu globalleşmeden dolayı milletlerarası unsur taşıyan satış sözleşmeleri giderek artmaktadır. Bu da milletlerarası unsurlu satış sözleşmelerini düzenleyen hukuk kurallarının yeknesaklaştırılması ihtiyacını doğurmuştur. Bu ihtiyaç sonucunda 11 Nisan 1980 tarihinde Viyana’da Milletlerarası Taşınır Mal Satışına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) imzalanmıştır. Bugün CISG milletlerarası taşınır mal satışından doğan milletlerarası ticari ilişkileri düzenlemeyi hedefleyen yeknesak kurallar içermektedir. Yani, CISG uygulama kapsamına aldığı satış sözleşmelerine ulusal hukuklardan bağımsız olarak, içerdiği maddi kuralları ile doğrudan uygulanmaktadır.

CISG madde 38 ve 39’da alıcının malları muayene ve ihbar külfetlerinden bahsedilmektedir. Bu maddeler 1988 tarihinden, yani CISG’in yürürlüğe girdiği tarihten bu yana mahkemeler tarafından somut olaylar değerlendirilirken en çok başvuru alan ve birçok olayı karara bağlayan maddelerdir. Çalışmamız belirttiğimiz iki maddenin detaylı bir şekilde incelenmesinden ibarettir.

Çalışmamızın birinci bölümünde genel olarak milletlerarası satış hukukunda yeknesaklaştırma çalışmaları ve onun sonucu olan CISG’in hazırlanması sürecinden bahsedilmiş, daha sonra ise, CISG’in kabul edilmesinden sonra onun uygulama alanına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise, alıcının malları muayene külfeti derinden incelenmiştir. Bu bölümde CISG’den önce yürürlükte olan Malların Milletlerarası Satışı Hakkında Antlaşma (ULIS) ile CISG arasındaki muayene külfetine ilişkin düzenlemeler değerlendirilmiş, muayene külfetinin hukuki niteliği belirtilmiş, onun ne zaman uygulanacağı gösterilmekle birlikte, muayene yöntemi, muayene süresi, muayene masrafları, muayene yeri, taşıma gerektiren satış sözleşmelerinde muayenenin ne zaman yapılacağı, bu külfetin ihlalinin taraflar üzerindeki sonuçları, tarafların muayene külfetini ortadan kaldırabilme imkanı ve son olarak uyuşmazlık durumunda bu külfetin

gereğince yerine getirilip getirilmemesine ilişkin ispat külfeti gibi konular değerlendirilmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ihbar külfetinin hukuki niteliği, bildirimin şekli, bildirimin içeriği, bildirimin muhatabı, bildirimin ulaşmasına ilişkin risk, bildirim yapılması için gereken süre, ihbar külfetinin ihlali durumunda ortaya çıkacak sonuçlar, alıcının bildirimde bulunması gerekmeyen durumlar, uyumsuzluk durumunda bildirimin zamanında ve gereği gibi yerine getirilmesine ilişkin ispat yükü gibi konular detaylı bir şekilde incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM
GENEL OLARAK MİLLETLERARASI MAL SATIMINA İLİŞKİN
SÖZLEŞMELER HAKKINDA BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANTLAŞMASI
(CISG)

I. CISG'İN TARİHSEL GELİŞİMİ

A. Yeknesaklaştırmaya İlişkin İlk Çalışmaların Yapılması ve Lahey Konvansiyonları

Milletlerarası ticaretin yaygınlaşmasından dolayı işyerleri farklı ülkelerde yerleşen kişiler arasında bağlanmış satış sözleşmeleri giderek artmıştır. Fakat, ayrı ayrı ülkelerde birbirinden farklı ulusal hukukların mevcut olması, milletlerarası ticaretin gelişmesine en büyük engel teşkil eden faktörlerden biri idi. Bundan dolayı da, milletlerarası ticaret hukukuna ilişkin kuralların yeknesaklaştırılması zorunluğu ortaya çıktı¹. Bu tür yeknesaklaştırmaya ilişkin ilk çalışmalar 19. yüzyıldan itibaren başlanmıştır². 1893 yılında Lahey Milletlerarası Özel Hukuk Konferansının düzenlenmesine rağmen, bu Konferans yeknesaklaştırma konusunda başarısız olmuştur³. 1920'li yıllardan itibaren, özellikle batı Avrupa Ülkelerinde yeknesaklaştırma çalışmaları daha da büyümüştür⁴. Ernst Rabel tarafından 1926 yılında Milletlerarası Özel Hukukun Birleştirilmesi Enstitüsü (UNIDROIT) yaratılmıştır⁵.

¹ **ÖZDEMİR, Hayrunnisa**, Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satım Sözleşmesine (CISG) Göre Ayıptan Doğan Sorumluluğun Şartları, Yetkin Yayınevi, 1. Baskı, Ankara - 2013, s. 59; BM Genel Kurulu'nun 17.12.1966 tarihli, 2205 (XXI) sayılı kararı, <http://www.un.org/documents/ga/res/21/ares21.htm> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

² **ERDEM,ERCÜMENT**, Viyana Satım Antlaşması'na Genel Bakış ve Maddi Uygulama Alanı, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve CISG'e Göre Satış Sözleşmeleri, Ed. Şükran Şıpka, Ahmet Cemil Yıldırım, On İki Levha, 1. Baskı – İstanbul, Kasım 2012, (s. 117 – 156), s. 119; **BAŞAR, Mükerrerem Onur**, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması Uyarınca Sözleşmeye Uygun Mal Teslim Edilmesi ve Bu Yükümlülüğün İhlalinden Ötürü Alıcının Hakları, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı – İstanbul, 2018, s. 10.

³ **CALLIESS, Peter**, The Making of Transnational Contract Law, Indiana Journal of Global Legal Studies, V. 14, No. 2, Y. 2007, <https://www.repository.law.indiana.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1360&context=ijgls> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 469 – 483), s. 474.

⁴ **LUTZ, Henning**, The CISG and Common Law Courts: is There Really A Problem? Victoria University of Wellington Law Review, V. 35, Y. 2004, <https://www.victoria.ac.nz/law/research/publications/vuwlr/prev-issues/vol-35-3/lutz.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 711 – 733), s. 712.

⁵ **HOFFMANN, Nathalie**, Interpretation Rules and Good Faith as Obstacles to the UK's Ratification of the CISG and to the Harmonization of Contract Law in Europe, Pace International Law Review, V. 22, Y.

Rabel 1929 yılında bu enstitüye milletlerarası satış hukukunun yeknesaklaştırılmasıyla ilgili “blue report” olarak adlanan ilk raporunu göndermiştir⁶. Aynı yılda bu enstitüsünde Anglo – sakson, alman, fransız ve iskandinav ülkelerinden gelen temsilcilerden oluşan bir Uzmanlar Komitesi yaradılmıştır⁷. Bu komite tarafından 1934 yılında satış hukukunun yeknesaklaştırılması yönünde “Roma Projesi” olarak adlanan ilk taslak hazırlamıştır. Fakat II. Dünya Savaşı’nın başlaması yüzünden tüm çalışmalar durmuştur⁸.

1956 ve 1963 yıllarında durdurulmuş olan yeknesaklaştırmaya ilişkin çalışmalara yeniden başlanmış ve hatta satış sözleşmelerinin kuruluşlarına dair yeni bir konvansiyon üzerinde hazırlıklara girilmiştir⁹. Hollanda devletinin desteği sonucunda, 1964 tarihinde Haag’da UNIDROIT’in iki konferansı düzenlenmiştir. Bu konferanslar sonucunda ULIS¹⁰ ve Milletlerarası Satış Sözleşmelerinin Kuruluşu Hakkında Konvansiyon (ULF)¹¹ kabul edilmiştir¹². Her iki konvansiyonu 9 ülke¹³ onaylamış ve konvansiyonlar 1972 yılında yürürlüğe girmiştir¹⁴. Konvansiyonun sadece sanayileşmiş ülkelerden gelen temsilcilerin katılımı ile hazırlanması, üye ülkelerinin sayının azlığı ve Birleşik Krallık mahkemeleri tarafından neredeyse her zaman uygulanmasından kaçınıldığı için, bu konvansiyonlar beklentileri doğuramamıştır¹⁵.

2010, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xjg2k/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/pacnlwr22&div=7&start_page=145&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 145 – 181), s. 149; **SCHLECHTRIEM, Peter / SCHWENZER, Ingeborg**, Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG), Fourth Edition, Oxford University Press, 2016, s. 1.

⁶ **HOFMANN**, s. 149; **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 1.

⁷ **LUTZ**, s. 713; **ZELLER, Bruno**, Damages Under The CISG Convention on Contracts For The International Sale of Goods, Second Edition, Oxford University Press, USA – 2009, s. 9.

⁸ **HUBER, Peter / MULLIS, Alastair**, The CISG, a new textbook for students and practitioners, Regensburg Sellier European Law Publishers, Munich - 2007, s. 2.

⁹ **BAŞAR**, s. 10.

¹⁰ bkz. <https://www.unidroit.org/instruments/international-sales/international-sales-ulis-1964> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹¹ bkz. <https://www.unidroit.org/instruments/international-sales/international-sales-ulf-1964-en> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹² **LUTZ**, s. 713.

¹³ Buraya Belçika, Gambiya, Federal Almanya Cumhuriyeti, İsrail, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, San Marino ve İngiltere dahil idi. **HOFMANN**, s. 149.

¹⁴ **ERDEM**, s. 121, 122; **BAŞAR**, s. 10.

¹⁵ **ZEYTİN, Zafer**, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması’nın (CISG) Uygulama Alanına İlişkin Bir inceleme, BATİDER, C. 24, Y. 2008, HeinOnline, <https://proxy2.marmara->

B. INCOTERMS Kurallarının Yeknesaklaştıma Eylemlerine Etkisi

Hem ULIS'in hem de CISG'in hazırlanması sürecinde INCOTERMS'lerin de birtakım etkisi olmuştur. Satış hukukunun bir kaynağı olmakla bazı konuların yeknesaklaştırılmasına yönelmiş INCOTERMS hükümleri resmi formaliteden uzaktırlar. Bu hükümler ilk defa 1936 yılında Milletlerarası Ticaret Odası tarafından yayımlanmıştır¹⁶. INCOTERMS hükümlerinin geliştirilmesine ilişkin çalışmalar II. Dünya Savaşı sırasında dursa da, savaş bittikten sonra bu süreç hızlanmıştır¹⁷. Nitekim milletlerarası ticaret yeni forma aldıkça INCOTERMS'ler de değişmektedir¹⁸.

INCOTERMS'ler genellikle taşıma ve sigorta masrafları ve hasarın geçmesi gibi konuları düzenlemektedir¹⁹. Bu hükümler ayrıca gümrük ve vergi harçlarına katlanacak olan tarafı belirlemenin yanı sıra, gümrük mevzuatının aradığı işlemlerden kimin sorumlu tutulacağı meselesini de ele almaktadır²⁰. Her ne kadar INCOTERMS kuralları satış sözleşmelerinde düzenlenen tarafların hak ve yükümlülüklerinin sadece bir kısmını düzenlese de, milletlerarası satış hukukunun gelişmesinde ve bazı konular açısından yeknesaklaşmasında önemli etkenlerden biridir. Hiç de tesadüfi değildir ki, bu gün INCOTERMS kuralları ticari örf ve adet hukukunun bir parçası olarak değerlendirilmektedir²¹.

elibrary.com/MuseSessionID=0210xjen4/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/bnkavthd24&id=1123&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 217 - 264), s. 223; **HOFMANN**, s. 150.

¹⁶ **EISELEN, Sieg**, Adopting the Vienna Sales Convention: Reflections Eight Years down the Line, SA Mercantile Law Journal, V. 19, Y. 2007, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/eiselen8.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 14 – 25), s. 16.

¹⁷ **RAMBERG, Jan**, ICC Guide to Incoterms 2010, Penn State International Law Review, V. 29, No. 3, Y. 2011, <http://store.iccwbo.org/content/uploaded/pdf/ICC-Guide-To-Incoterms%C2%AE-2010.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 8 - 14), s. 8.

¹⁸ INCOTERMS hükümlerine değişiklik ve ilaveler 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000 ve 2010 senelerinde gerçekleşmiştir. **YILMAZ, Mutlu / ÖZKEN, Ahmet**, 111 Soruda INCOTERMS, Optimist Yayınları, 1. Baskı, İstanbul – 2013, s. 25.

¹⁹ **RAMBERG**, s. 10.

²⁰ **RAMBERG**, s. 16; **BAŞAR**, s. 11.

²¹ **COETZEE, Juana**, INCOTERMS: Development And Legal Nature - A brief overview, Stellenbosch Law Review, V. 13, Y. 2002, [https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xfzb/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/stelblr13&div=15&start_page=115&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults](http://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xfzb/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/stelblr13&div=15&start_page=115&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults) (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 115 – 134), s. 115, 123.

C. CISG'in Hazırlanma Süreci

Lahey Konvansiyonlarının başarısızlığı 1966 yılında Birleşmiş Milletler Milletlerarası Ticaret Hukuku Komisyonunun (UNCITRAL) kurulmasına yol açmıştır. 1968 tarihinden itibaren UNCITRAL'in ana hedefi farklı yasal, sosyal ve ekonomik sistemlere sahip ülkeler tarafından daha evrensel olarak kabul edilecek malların satışı için milletlerarası bir anlaşma taslağını hazırlamak idi²². Bundan dolayı da, 1969 yılında UNCITRAL çerçevesinde milletlerarası mal satışına ilişkin Çalışma Grubu tesis edilmiştir²³. 14 devletin katılımı ile oluşan Çalışma Grubu kendi çalışmalarında ULIS ve ULF'yi her yönden analiz ederek çağın taleplerine uygun yeni bir yeknesak satış hukuku yaratmak için çaba sarf etmiştir²⁴. Bu kapsamda Çalışma Grubu 1976 yılında Cenevre Taslağı'nı²⁵, 1977 yılında ise Viyana Taslağı'nı²⁶ hazırlamıştır. Bu kapsamda Çalışma Grubu 1978 yılında son taslağı olan New York Taslağı'nı²⁷ UNCITRAL'a takdim etmiştir. Taslak UNCITRAL oturumunda değerlendirilerek bazı değişiklikler yapılmış ve görüşte bulunmaları için üye ülkelere gönderilmiştir. Bu taslak 11 Nisan 1980 tarihinde Viyanada 62 devlet ve 8 milletlerarası kuruluşun katılımı ile gerçekleşen konferansta birkaç değişikliğe uğramakla kabul edilmiştir²⁸. UNCITRAL tarafından Arapça, Çince, İspanyolca, Rusça, İngilizce ve Fransızca olmakla 6 resmi dilde hazırlanan Viyana Konvansiyonu 1 Ocak 1988'de yürürlüğe girmiştir²⁹. Bu dillerdeki metinler genel olarak eşit durumdadırlar. Fakat aralarında çelişki olduğu durumda

²² LUTZ, s. 713.

²³ BAŞAR, s. 10.

²⁴ HUBER / MULLIS, s. 3; FLECHTNER, Harry M / HONNOLD, O. John, Uniform Law for International Sales Under the 1980 United Nations Convention, Fourth Edition, Kluwer Law International BV, Great Britain - 2009, s. 10; ERDEM, s. 123.

²⁵ International Sale of Goods, Report of the Working Group on the International Sale of Goods on the work of its seventh session (Geneva, 5-16 January 1976), UNCITRAL - Yearbook V. 7, Y. 1976, https://www.uncitral.org/pdf/english/yearbooks/yb-1976-e/yb_1976_e.pdf (Erişim Tarihi: 25.03.2019), s. 87 vd.

²⁶ The Tenth Session (1977) A. Report of the United Nations Commission on International Trade Law on the work of its tenth session (Vienna, 23 May - 17 June 1977), https://www.uncitral.org/pdf/english/yearbooks/yb-1977-e/yb_1977_e.pdf (Erişim Tarihi: 25.03.2019), s. 11 vd.

²⁷ The Eleventh Session (1978) A. Report of the United Nations Commission on International Trade Law on the work of its eleventh session (New York, 30 May - 16 June 1978), https://www.uncitral.org/pdf/english/yearbooks/yb-1978-e/yb_1978_e.pdf (Erişim Tarihi: 25.03.2019), s. 10 vd.

²⁸ LUTZ, s. 714; ERDEM, s. 123; ÖZDEMİR, s. 59; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 3.

²⁹ ERDEM, s. 123; ÖZDEMİR, s. 60; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 3.

İngilizce ve Fransızca olan metinler esas alınmalıdır³⁰. Hatta bu iki dildeki metinler arasında da çelişki olduğu durumda antlaşma görüşmelerinin büyük çoğunluğunun İngilizce olmasından dolayı İngilizce metnin esas alınması gerektiği ifade edilmektedir³¹.

Türkiye 7 Temmuz 2010 tarihinde CISG'e üye olmuş ve CISG 1 Ağustos 2011 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir³². Azerbaycan 1 Şubat 2016 tarihinde³³ CISG'in 85. üyesi olmuş ve CISG 1 Haziran 2017 yılından itibaren yürürlüğe girmiştir³⁴. Bugün 92 ülke CISG'e üye olmaktadır³⁵. Böylece CISG çerçevesinde milletlerarası mal satış hukukunun yeknesaklaştırması neredeyse sona ermiştir. Gerçekten de ekonomileri açısından az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde CISG büyük öneme sahiptir. İşyerleri bu ülkelerde bulunan sözleşme tarafları, kendi çıkarlarını korumaları için danışmanlık hizmeti gibi fazla para ve zaman gerektiren hizmetlerden yararlanmak zorunda kalmayacaklardır³⁶.

UNCITRAL sadece CISG'i hazırlamakla yetinmemiş, hem de CISG hakkındaki bilgilerin pekiştirilmesi ve hakim ve hakemler tarafından tatbikinde yeknesaklık sağlanması adına CISG'e ilişkin ayrı ayrı ülkelerin mahkemeleri tarafından verilmiş kararları³⁷ ve Antlaşma hükümlerine dair yorumları kendi web sitesinde yayımlamıştır³⁸. Bundan başka CISG bağlamında verilmiş kararı daha erken bulmak ve

³⁰ JANSSEN, Andre / MEYER, Olaf, CISG Methodology, Regensburg Sellier European Law Publishers, Munich-2009, s. 20.

³¹ ÖZDEMİR, s. 60; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 24.

³² ERDEM, s. 119.

³³ bkz. <http://e-qanun.az/framework/32092> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁴ bkz. <http://www.unis.unvienna.org/unis/en/pressrels/2016/unisl229.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁵ IICL, CISG Contracting States, <http://iicl.law.pace.edu/cisg/page/cisg-list-contracting-states> (Erişim Tarihi: 12.05.2019).

³⁶ SAĞLAM, İpek, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması Uyarınca Sözleşmenin Kurulması (CISG m. 14 - 24), On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul – 2015, s. 2.

³⁷ Case Law on UNCITRAL Texts (CLOUT), <https://www.uncitral.org/clout/> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁸ En sonuncusu için bkz. United Nations Commission on International Trade Law: Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 2016 Edition, New York, 2016, http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG_Digest_2016.pdf (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

ingilizce okuma imkanını sağlamakla Pace Üniveristesi de CISG'in öğrenilmesine ve uygulanmasına büyük bir destek vermiştir³⁹.

Son olarak CISG etrafında toplanan ülkelerin sayılarının gün geçtikçe artmasının esas sebebi, bu konvansiyonun hazırlanmasında gelişmemiş ülkelerin de taleplerinin ve ulusal hukuklarının dikkate alınmasıdır⁴⁰. Hatta birçok ülke CISG'in yürürlüğe girmesinden sonra ulusal hukuklarını ona uygun düzenlemiştir⁴¹.

II. CISG'İN UYGULAMA ALANI

A. Genel Olarak

CISG'in uygulama alanı onun birkaç maddesinde gösterilmiştir. CISG madde 1 satış sözleşmelerine CISG'in uygulanabilirlik şartını ortaya koymaktadır. Belirli durumlarda CISG madde 2 uyarınca satış sözleşmesinin uygulama alanı daraltılmakta, CISG madde 3 uyarınca ise genişletilmektedir. CISG madde 100 uyarınca da onun geçici uygulama alanı tanımlanmaktadır⁴². Kısacası CISG madde 1 yer bakımından, CISG madde 2 ve 3 konu bakımından, CISG madde 100 ise zaman bakımından konvansiyonun uygulama alanını belirlemektedir⁴³.

Satış sözleşmesi milletlerarası nitelik taşıdığına, mahkemeler veya hakem heyetleri bu sözleşmeden doğan uyuşmazlıkları yerleştikleri yerin hukukuna dayanarak çözemezler. Bu hususta mahkemeler veya hakem heyetleri genellikle hangi hukukun uygulanacağını belirlemek için kendi ülkelerindeki yürürlükte olan milletlerarası özel hukuk kurallarına başvurumaktadırlar. Ancak milletlerarası yeknesak kuralların yürürlükte olduğu ülkelerde mahkemeler veya hakem heyetleri bu milletlerarası yeknesak kuralların milletlerarası özel hukuk kurallarına başvurmadan önce uygulanıp

³⁹ Pace University, CISG-Online, Search for cases, <http://www.cisg-online.ch/> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁰ SAĞLAM, s. 2.

⁴¹ SCHWENZER, Ingeborg / HACHEM, Pascal / KEE, Christopher, Global Sales and Contract Law, Oxford University Press, USA – 2012, s. 18 – 20.

⁴² UNCITRAL, Digest, s. 4.

⁴³ CEBE, Memet Sinan, Mal Satım Sözleşmesi ve Tahkim, Adalet Yayınları, 1. Baskı, Ankara – 2018, s. 11.

uygulanmayacağına da karar vermelidir⁴⁴. Zira, CISG'in uygulanması milletlerarası özel hukuk kurallarının uygulanmasına göre önceliklidir⁴⁵.

CISG madde 1 (3) tarafların uyruğu, onların tacir veya sıradan alıcı olmaları, satış sözleşmesinin adı⁴⁶ veya ticarî nitelik taşımasını milletlerarası unsur gibi değerlendirmemektedir. Yani milletlerarası özel hukukta meşhur olan sözleşme tarafının vatandaşlığının araştırılmasına gerek yoktur. Her iki taraf aynı vatandaşlığa sahip olsalar bile bu CISG'in uygulanmasında önem arz etmez⁴⁷. Günümüzde bazı kişilerin çifte vatandaşlığa sahiptir. CISG'in uygulanması konusunda bu kişilerin hangi vatandaşlığının esas alınması gerekeceği gibi çeşitli sorunların ortaya çıkmaması adına CISG'in bu yaklaşımı takdire şayandır⁴⁸. CISG'in ticari nitelik taşımayan işlemlere de uygulanması bazı endişeler getirmektedir. Çünkü, CISG'i kaleme alanlar ticari nitelikli işlemlerin düzenlenmesi gerekliliğini esas almışlardır⁴⁹. Fakat CISG madde 2 (a) ile bu geniş hüküm yumuşatılmış kişisel, ailevi veya ev ihtiyaçlarıyla ilgili satış sözleşmelerinin CISG çerçevesinde milletlerarası niteliği tanınmamıştır.

CISG'in son kısmında sözleşmeyi imzalayan devletlerin koyabilecekleri çekinceler düzenlenmiştir. Bu çekinceler CISG madde 92, 93, 94 ve 95'de gösterilmiştir⁵⁰. CISG madde 92'ye göre CISG'in II. ve III. Kısımlarına dair çekince koyan devlet, söz konusu bu kısımlar açısından CISG madde 1 (1) uyarınca taraf devlet kabul edilmeyecektir. CISG madde 93'e göre eğer CISG'i akdeden devlet bir

⁴⁴ Ayakkabı satışından doğan ve CISG çerçevesinde karara bağlanan bir uyuşmazlıkta alıcının işyeri İtalyada, satıcının işyeri ise Slovenyada yerleşmekte idi. Alıcı İtalyada yerleşen Tahkim Kurulundan milletlerarası özel hukuk uyarınca italyan hukukunun uygulanmasını talep etmiştir. Fakat hakem heyeti İtalyanın 11 Aralık 1985 yılında CISG'i imzalamasını ve onun da 1 Ocak 1988 yılında ise yürürlüğe girmesini esas getirerek bu talebi reddetmiştir. **Tribunale di Forli** (İtalya Cumhuriyeti), 11 Aralık 2008, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/081211i3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁵ ZEYTİN, Uygulama Alanı, s. 230; UNCITRAL, Digest, s. 4.

⁴⁶ **Bundesgerichtshof** (Almanya Cumhuriyeti), 31 Ekim 2001, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/011031g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁷ **BAYRAM, Aziz Ercan**, Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satım Sözleşmesine (CISG) Göre Satış Sözleşmesinde Hasarın Geçiş, Yetkin Yayınları, Ankara – 2017, s. 167; **OLG Graz** (Avusturya Cumhuriyeti), 29 Haziran 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040729a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁸ **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 45.

⁴⁹ ZEYTİN, Uygulama Alanı, s. 240; **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 45.

⁵⁰ **YILDIRIM, Zeynep**, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin (Viyana Satım Sözleşmesi) Uygulama Alanı, GÜHFD, C. 17, S. 1 - 2, Y. 2013, http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/17_1-2_36.pdf (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 1061 – 1094), s. 1074.

federasyonsa ve onun Anayasasında CISG’de düzenlenen konulara ilişkin farklı hukuk sistemlerinin uygulanması gösterilmişse, o zaman CISG’in bazı federe devletlerde uygulanmamasına ilişkin çekince koyabilir. Çekince konulmuş federe devlette işyeri olan alıcı veya satıcı, CISG madde 1 (1)’e dayanamaz. CISG madde 94 uyarınca CISG’de yapılmış düzenlemelere ilişkin aynı veya çok yakın hukuk sistemine sahip olan akit devletler, müşterek veya karşılıklı tek taraflı beyanlar yoluyla işyeri o ülkelerde yerleşen sözleşme tarafları için CISG’in uygulanmayacağına dair çekince koyabilirler. CISG madde 95 uyarınca her bir ülke “onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edilmesi” aşamasında milletlerarası özel hukuk kurallarından dolayı CISG’in uygulanmasıyla bağlı olmayacağına ilişkin beyanda bulunabilir. Bu maddeler araştırma konusu olmadığından dolayı burada geniş izah verilmeyecektir⁵¹.

CISG madde 3’de CISG anlamında satış sözleşmesi kavramı daha da genişletilmiştir. Maddenin ilk fıkrasına göre yeni mal üretilmesi durumunda alıcı malın esaslı bir kısmını karşılamazsa, mevcut sözleşme satış sözleşmesi olarak değerlendirilmektedir. Malzemenin misli veya gayri misli olması önemli değildir⁵². Burada yer alan “esaslı bölüm” adı altında sağlanan malzemenin ekonomik değeri anlaşılmalıdır⁵³. Aynı maddenin ikinci fıkrasında yapılan işin payı ile satış sözleşmesine konu olan malın değeri kıyaslanmaktadır. Buna göre eğer yapılan işin satış sözleşmesine konu olan malın değerinden fazla olduğu durumlarda herhangi bir satış sözleşmesi söz konusu olamaz⁵⁴. Bu nedenle mahkemeler genelde işgücü veya hizmet tedariki ile ilgili yükümlülüklerin satıcının yükümlülüklerinin % 50’den fazlasını teşkil ettiği durumlarda CISG’in uygulanmadığı kanısına varılmıştır⁵⁵.

⁵¹ Geniş izah için bkz. **TOKER, Ali Gümrah**, 11 Nisan 1980 Tarihli Uluslararası Taşınır Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nin (Vienna Sözleşmesi) Uygulama Alanı, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara – 2005, s. 56 - 73; **ZEYTİN**, Uygulama Alanı, s. 233-235, 238, 239.

⁵² **ZEYTİN**, Uygulama Alanı, s. 246.

⁵³ **HEIDERHOFF, Bettina**, CISG’in Uygulanma Alanı: Konu Bakımından, Çev. Ajda Gençsoy, Ed. by. Yeşim M. Atamer, Milletlerarası Satım Hukuku – CISG, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul – 2012, 1. Baskı, (s. 25 – 36), 27 - 31; **TARMAN, Zeynep Derya**, Viyana Satım Antlaşmasının Uygulamak veya Uygulamamak, Beta Yayınları, 1. Baskı, İstanbul – 2015, s. 49 – 51.

⁵⁴ **HEIDERHOFF**, s. 28; **UNCITRAL**, Digest, s. 20.

⁵⁵ **Bundesgerichtshof**, (İsviçre Cumhuriyeti), 18 Mayıs 2009, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/090518s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); **Kantonsgericht Zug** (İsviçre Cumhuriyeti), 14 Aralık 2009, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/091214s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

CISG madde 4’de CISG’in sadece satış sözleşmesinin kurulmasını ve buna ilişkin olarak da alıcı ile satıcının bu sözleşmeden doğan hak ve borçlarının düzenlendiği belirtilmiştir. Yani, kural olarak taraflar arasındaki satış sözleşmesinin veya onun hükümlerinin, yahut teamüllerin geçerliliği ve satış sözleşmesinin satılan malların mülkiyetine ilişkin etkileri CISG’in uygulama alanına dahil değildir⁵⁶. CISG’deki bu boşluklar uygulanacak ulusal hukuk kuralları esasında doldurulmalıdır⁵⁷.

CISG madde 6 uyarınca sözleşme özgürlüğü ilkesi çerçevesinde satış sözleşmesinin tarafları Antlaşmanın uygulanmamasını kendilerinin kararlaştırabilmelerinin yanı sıra, CISG madde 12 saklı kalmak koşuluyla, bu Antlaşmada düzenlenmiş hükümlere istisna getirebilir, yahut da bunların oluşacak muhtemel etkilerini değiştirebilir⁵⁸. Fakat bu özgürlük CISG madde 2 ve 3’ün uygulanmasına esas olamaz⁵⁹.

B. Yer Bakımından Uygulama

1. Tarafların İşyerlerinin Farklı Ülkelerde Mevcut Olması

Yer bakımından uygulama alanı CISG madde 1’de gösterilmiştir. Buna göre her milletlerarası satış sözleşmelerine değil, sadece taraflarının iş yerleri farklı ülkelerde olan satış sözleşmelerine CISG uygulanabilmektedir. Bu şartın tespiti ile satış sözleşmeleri milletlerarası niteliğe sahip bir sözleşmeye dönmektedirler⁶⁰. Bu şart en geç sözleşmenin kurulması aşamasında var olmalıdır⁶¹. İşyeri belirli bir ticari faaliyetin yapıldığı yerdir⁶².

⁵⁶ UNCITRAL, Digest, s. 24, 25.

⁵⁷ HEIDERHOFF, s. 34, 35; KAYA, Cansu, CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul – 2012, s. 26, 27.

⁵⁸ ERDEM, s. 124, 125; UNCITRAL, Digest, s. 33.

⁵⁹ ERDEM, s. 125.

⁶⁰ ATAMER, Yeşim, Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığının Sonuçları, Beta Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2005, s. 47; ZEYTİN, Uygulama Alanı, s. 42; YALÇINTAŞ, Simin, Viyana Satım Sözleşmesi’nin Kapsamı ve Sözleşme ile Türk Milletlerarası Satım Hukukunda Yaşanacak Değişiklikler, BATİDER, C. 27, Y. 2011, HeinOnline https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xlc4/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/bnkavthd27&div=32&start_page=281&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 281 – 308), s. 285; YILDIRIM, s. 1068; UNCITRAL, Digest, s. 5.

⁶¹ Tribunale di Rimini (İtalya Cumhuriyeti), 26 Kasım 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/021126i3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶² BİNGÖL, İtir F, Uluslararası Ticari Satım Sözleşmelerinde Mücbir Sebep (Türk Borçlar Hukuku’ ve Viyana Satım Antlaşması’nda), Yetkin Yayınları, Ankara – 2011, s. 173; UNCITRAL, Digest, s. 4.

Sözleşme taraflarından birinin birkaç işyeri varsa, CISG madde 10 uyarınca karşı tarafın bildiği veya sözleşmede üstlenilen yükümlülüklerin ifası ile en yakın irtibat içinde olan işyeri esas alınır⁶³. İşyeri ile kastedilen hem merkezi işyeri hem de şubedir. İşyerinin ayrıca bir tüzel kişiliğe sahip olmasına ise gerek yoktur⁶⁴.

CISG madde 1 (1) uyarınca satış sözleşmesi taraflarının işyerlerinin farklı ülkede olması bu sözleşmelere doğrudan CISG'in uygulanacağı anlamına gelmemektedir. CISG'in uygulanması için tarafların işyerlerinin bulundukları farklı ülkeler ya konvansiyona üye devlet olmaları, ya da milletlerarası özel hukuk kurallarının üye devletin hukukuna atıf yapması gerekmektedir⁶⁵.

2. Satış Sözleşmesinin Milletlerarası Unsurunun Anlaşılabilirliği

CISG madde 1 (1) uyarınca tarafların işyerlerinin farklı devletlerde olmasının CISG'in uygulanması için önemli olmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Ayrıca CISG madde 1 (2) uyarınca tarafların milletlerarası satış sözleşmesi akdettikleri sözleşmeden anlaşılmalı veya sözleşmenin kurulması sırasında ya da öncesindeki görüşmelerden çıkarılmalı veyahut verilmiş bilgilerden dolayı farkında olmaları gerekmektedir⁶⁶.

Tarafların işyerlerinin farklı ülkelerde olması ilk görüşte onların milletlerarası satış sözleşmesinin bir parçası olduklarını bilmeleri şeklinde yorumlanmalıdır. Aksini iddia eden taraf bu iddiasını ispatla yükümlüdür⁶⁷. Tarafların akdettikleri satış sözleşmesinin CISG kapsamında olduğunu bilmelerine gerek yoktur⁶⁸.

⁶³ TARMAN, s. 25.

⁶⁴ ZEYTİN, s. 240.

⁶⁵ ULUSU, Ayşe Elif, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin BM Antlaşmasında ve Avrupa Borçlar Hukuku Prensiplerinde Tazminat Sorumluluğunun Sınırlandırılmasında Öngörülebilirlik İlkesi, Beta Yayınları, Yayın No. 2370, 1. Baskı, İstanbul – 2011, s. 85, 86; CEBE, s. 11.

⁶⁶ High Commercial Court (Sırbistan Cumhuriyeti), 22 Nisan 2008, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/080422sb.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); Tribunale di Forlì (İtalya Cumhuriyeti), 16 Şubat 2009, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/090216i3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); LG Stuttgart (Almanya Cumhuriyeti), 29 Ekim 2009, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/091029g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁷ ZEYTİN, Uygulama Alanı, s. 237; Tribunale di Vigevano (İtalya Cumhuriyeti), 12 Temmuz 2000, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/000712i3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁸ ZEYTİN, Uygulama Alanı, s. 237; Tribunale di Forlì (İtalya Cumhuriyeti), 11 Aralık 2008, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/081211i3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

C. Konu Bakımından Uygulama

1. “Mal” Kavramı

CISG madde 1 (1) uyarınca bu konvansiyon mal satış sözleşmelerine uygulanmaktadır. CISG’de mal tanımı yapılmamıştır. Ancak taraflar “mal” kavramını kendi iç hukuklarındaki gibi de anlayamaz. Bu hususta CISG madde 7 (1) uyarınca CISG’in milletlerarası niteliği gereği onun yeknesak tatbikinin teşviki göz önüne alınmalıdır⁶⁹.

Mahkemeler şekli görünümüne, canlı veya cansız olmaya, kullanılmış veya yeni olmaya, katı veya sıvı olmaya bakmaksızın teslimat anında maddi ve taşınır olan her şeyi mal gibi değerlendirmektedirler⁷⁰. Buna göre taşınmaz mallar, sınai mülkiyet hakları ve alacak haklarının satışına ilişkin sözleşmeler CISG kapsamında değerlendirilemez⁷¹.

2. CISG’in Uygulanmadığı Satış Sözleşmeleri

CISG madde 2’de onun uygulanmadığı satış sözleşmeleri verilmiştir. Bunlardan ilki özel veya ailevî ihtiyaç veya ev ihtiyacına konu olan satışlardır. Bu tür satışların CISG kapsamında düzenlenmemesinin başlıca nedenlerinden biri, çoğu devlette kamu düzenine ilişkin kanunlarla ve çok farklı şekillerde düzenlenmelerinden dolayı tüketicileri korumaktır⁷². Fakat satıcı sattığı malın bir tüketici satışına konu olduğunu bilmiyorsa veya hal ve şartlar değerlendirildiğinde ondan bunu bilmesini beklemek makul değilse tüketici satışlarına bile CISG uygulanmaktadır⁷³. Malların özel kullanım amacıyla alındığı hususunda ispat yükü alıcıdadır⁷⁴. Bu satışlardan farklı olarak aşağıda inceleyeceğimiz diğer satışlarda satıcının bilgisi aranmamaktadır.

CISG madde 2 (b) ve (c) gereğince açık arttırma ve cebri icra yahut diğer kanun gereği ile yapılan satışlar, CISG kapsamına girmeyen satışlardandır. Çünkü bu tür satışlarda satıcı serbest iradesiyle mallarını satamamakta, onun iradesinin yerini devlet

⁶⁹ UNCITRAL, Digest, s. 7.

⁷⁰ Bu yönde mahkeme kararları için bkz. UNCITRAL, Digest, s. 7.

⁷¹ ATAMER, s. 44, 45; ERDEM, s. 136; YILDIRIM, s. 1082; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 35, 36.

⁷² ERDEM, s. 138; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 53.

⁷³ UNCITRAL, s. 17.

⁷⁴ TARMAN, s. 48.

otoritesi almaktadır⁷⁵. CISG madde 2 (d) uyarınca bu konvansiyon menkul kıymet, kambiyo senedi ve para satışlarına uygulanmaz. Bunun sebebi bu tür satışların genel olarak ulusal hukuklarda emredici hükümlerle düzenlenmesi⁷⁶ ve hatta bazen söz konusu değerlerin mal gibi ele alınmamasıyla ilgilidir⁷⁷. CISG madde 2 (e) gereğince de gemi, tekne, hava yastıklı taşıt veya uçak satışları Antlaşmanın uygulama alanına dahil değildir⁷⁸. Bu hususta başlıca neden, bu malların tescilinin gerekli olması ve bazı ülkelerde bunların taşınmaz mal olarak nitelendirilmesidir⁷⁹. Fakat unutulmamalıdır ki bu tür malların herhangi bir parçasının satışı CISG kapsamında değerlendirilecektir⁸⁰. CISG madde 2 (f) gereğince ise elektrik satışları konvansiyon kapsamında değerlendirilemez. Zira elektriğin maddi niteliğinin değerlendirilmesinde ulusal hukuklarda farklılıklar vardır. Dolayısıyla CISG’i hazırlayanlar elektriği maddi varlık olarak görmemişlerdir⁸¹. Aynı zamanda elektrik tedariki sözleşmeleri CISG’den farklı özel hükümler içermektedir⁸². Fakat gaz, petrol gibi diğer enerji kaynaklarının satışından doğan uyuşmazlıklara CISG uygulanır⁸³. Çünkü, bunlar mal kavramına dahildir⁸⁴.

⁷⁵ ZEYTİN, Uygulama Alanı, s. 249; UNCITRAL, Digest, s. 17, 18; TARMAN, s. 45, 46;

⁷⁶ ERDEM, s. 140, 141; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 56; Cour de Justice de Genève, Chambre civile (İsviçre Cumhuriyeti), 9 Ekim 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981009s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁷⁷ ATAMER, s. 45; TARMAN, s. 39.

⁷⁸ UNCITRAL, Digest, s. 18.

⁷⁹ ZEYTİN, Uygulama Alanı, s. 247; TARMAN, s. 40.

⁸⁰ ERDEM, s. 141; ZEYTİN, Uygulama Alanı, s. 247; Legfelsobb Bíróság (Macaristan Cumhuriyeti), 25 Eylül 1992, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/920925h1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁸¹ ZEYTİN, s. 248; TARMAN, s. 42.

⁸² SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 59.

⁸³ ZEYTİN, Uygulama Alanı, s. 248; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 59; TARMAN, s. 42; Propan gazının satışına ilişkin uyuşmazlığı CISG kapsamında değerlendiren karar için bkz. Oberster Gerichtshof (Avusturya Cumhuriyeti), 6 Şubat 1996, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960206a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁸⁴ HEIDERHOFF, s. 32.

İKİNCİ BÖLÜM

CISG MADDE 38 KAPSAMINDA ALICININ MALLARI MUAYENE KÜLFETİ

I. CISG MADDE 38'İN TARİHİ GELİŞİMİ

Alicının malları muayene külfetini düzenleyen CISG madde 38'in kökeni ULIS madde 38'e dayanmaktadır. CISG kendisinden önce muayene külfetini düzenleyen ULIS'den bazı konularda ayrılmıştır. Sadece ULIS madde 38 (2) ile CISG madde 38 (2) benzerlik teşkil etmektedir. Diğer fıkralarda ise bazı farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıkların olmasının nedeni ULIS'e oranla CISG'i hazırlayanların çok sayıda farklı ülkelerden gelen temsilcilerden oluşması idi⁸⁵. Genel olarak ULIS halefinden daha sert kurallar içermekteydi⁸⁶.

ULIS madde 38 (1)'de derhal muayeneden söz edilmekte iken, CISG madde 38 (1)'de kısa süre içinde muayeneden söz edilmektedir. Burada mümkün olduğu kadar kısa süre değil, koşulların izin verdiği ölçüde kısa süre kavramı esas alınmaktadır⁸⁷. Bundan dolayı CISG madde 38 (1)'deki kısa süre kavramının koşullarla genişletilmesi yoluyla ULIS'e madde 38 (1)'e oranla esnek bir yaklaşım getirildiği görülür. CISG madde 38 (1)'in hazırlanması sürecinde Kanada delegasyonu “*makul süre*” ibaresini teklif etmiştir. Bu teklif bazı delegasyonlar tarafından kabul edilse de, kolay bozulabilen mallar göz önüne alınarak reddedilmiştir⁸⁸. Birçok tartışmadan sonra, CISG madde 38 (1)'in şimdiki hali UNCITRAL Çalışma Grubunun 6. oturumunda onaylanmıştır⁸⁹.

Yine malların muayenesinin ertelenmesi için başka bir taşıta yüklenip yüklenmemesi konusunda, ULIS madde 38 (3) ile CISG madde 38 (3) farklılık göstermektedir. ULIS madde 38 (3) sadece malların başka bir taşıta yüklenmemesi durumunda muayenenin ertelenmesine izin verir. Böylece ULIS madde 38 (3) alıcının

⁸⁵ KRÖLL, Stefan / MİSTELİS, Loukas / VİSCASİLLAS, Pilar Perales, UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG), Second Edition, Verlag C. H. Beck, Oxford, 2018, s. 555.

⁸⁶ HONNOLD / FLECHTNER, s. 354.

⁸⁷ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 569.

⁸⁸ HONNOLD / FLECHTNER, s. 360, 361; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 636.

⁸⁹ CISG Advisory Council Opinion No. 2, Examination of the Goods and Notice of Non-Conformity Articles 38 and 39, <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op2.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), para. 3.2.

malları yeniden gönderme yoluyla sattığı durumlardan önce malların muayene yapılması gerektiğini zımnen belirtmektedir. UNCITRAL Çalışma Grubunun oturumlarında bu fıkra çok sert olduğundan dolayı itirazla karşılanmış ve 3. oturumda esnekleştirme yapılmıştır⁹⁰. Sonuç olarak CISG madde 38 (3)'de alıcının muayene için “*yeterli imkana sahip olmadığı*” durumlarda hem malları taşıma halindeyken başka bir yere yönlendirme, hem de gönderme hakkına sahip olduğu kabul edilmiştir. Bu değişiklik bir zincir halinde tekrar satışı zamanı kutu, sandık ve diğer şekilde muhafaza edilen malların varış noktalarına varmadan açılıp incelenmesinin⁹¹ ardından tekrar konteynıra yüklenmesinin ticari hayatın gerektirdiği koşullara göre makul olmaması ile ilgilidir⁹². Fakat ULIS döneminde bile bu kural UNCITRAL uygulamasında yumuşaltılmıştır⁹³. Ayrıca her iki konvansiyon muayenenin ertelenmesi için satıcının sözleşme kurulurken bu ihtimalleri bilmesini veya bilmesi gerekmesini aramaktadır.

CISG madde 38 muayene yöntemleri konusunda susmuş iken ULIS madde 38 (4) gereğince taraflara önce sözleşme ile muayene yöntemini seçebilme olanağını tanınmış idi. Buna göre taraflar sözleşmede muayene yöntemini belirlememişlerse o zaman ya muayenenin gerçekleştiği yerin hukuku ya da bölgesel teamüller esas alınacaktır. Kanımızca, CISG’i satış sözleşmelerine uygularken muayene yöntemi konusunda ilk önce tarafların anlaşması, bu olmadığında ise CISG’in otonom yorumlanması ilkesi göz önünde tutularak CISG madde 9 uyarınca milletlerarası teamüller esas alınmalıdır⁹⁴. Belirtmek gerekir ki, tarafların kendileri de açıkça veya zımnen bölgesel ticari örf ve adetleri sözleşmeye uygulayabilirler. CISG bu konuda taraflara herhangi bir yasak koymamıştır⁹⁵.

Sonuç olarak CISG madde 44’ün ULIS’te olmadığını da göz önünde bulundursak yeni düzenleme ile muayene ve ihbar külfeti sadece daha esnek hale getirilmemiş, aynı zamanda alıcı için daha avantajlı bir konum sağlanmıştır⁹⁶. Böylece

⁹⁰ CISG Advisory Council Opinion No. 2, para. 3.2.

⁹¹ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 637.

⁹² YÜCER AKTÜRK, İpek, Satım ve Eser Sözleşmelerinde Gözden Geçirme ve Bildirim Külfetleri, Yetkin Yayınevi, 1. Baskı, Ankara - 2012, s. 154.

⁹³ HONNOLD / FLECHTNER, s. 354.

⁹⁴ Aynı yönde bkz. BAŞAR, s. 146.

⁹⁵ ÖZDEMİR, s. 205.

⁹⁶ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 637.

ULIS'in dünyanın birçok devletlerinin ticari uygulamalarına zıt olan "satıcı dostu" yaklaşımından vazgeçilmiştir⁹⁷.

II. GENEL OLARAK ALICININ MUAYENE KÜLFETİ

A. "Muayene Külfeti" Kavramı

Hem ulusal hukukta, hem de CISG'de malların muayenesinin bir külfet olarak düzenlenmesi konusunda hakim görüş mevcuttur⁹⁸. Külfet, kanun tarafından bir kişiye başka bir kişi karşısında yüklenmiş olan davranıştır. Bu davranışı yerine getirmeyen kişi haklarını kısmen kaybedebilir⁹⁹. Yani alıcı kendisine tanınan hakları kullanmak istiyorsa, yine kendisine yüklenen ödevi yerine getirmiş olmalıdır¹⁰⁰. Alıcı bu külfeti yerine getirmeyip satıcıya bildirimde bulunmazsa ona karşı satıcı tarafından hiçbir hak ileri sürülemez. Bu durumda alıcının kaybedeceği tek şey seçimlik hakları kullanmaya esas olan sözleşmeye aykırılığa dayanmaktır ki, bu da CISG madde 40 ve 44 ile bir nevi yumuşatılmıştır.

CISG madde 38'de belirtilen muayene külfeti, "*koşulların izin verdiği kısa bir süre*" dahilinde gerçekleşmelidir¹⁰¹. Böyle bir kısa sürenin belirlenmesinin amacı, satıcının eğer mümkünse, eksik ifadan dolayı malları sağlama, ikame mal teslimi, onarım veya başka bir formda alıcının zararını azaltarak aykırılığı giderme yoluyla kendisini uygun düzeye çıkarmasına yardımcı olmaktır¹⁰². Gerçekten de alıcının zamanında yapılmış ihbarı, satıcının alıcıyla aykırılığa ilişkin olası bir görüşmeye katılması veyahut malların sözleşmeye aykırılığa ilişkin çıkacak bir uyuşmazlıkta kendini savunması için yeterli tedbirlere, mesela delilleri elinde bulundurmasına, toplamasına, hem de sözleşmeye aykırılığa ilişkin kendi mali planlamasını

⁹⁷ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 555.

⁹⁸ ATAMER, s. 222; ACAR, Hakan, 1980 Tarihli Malların Uluslararası Satışına ilişkin Viyana Konvansiyonu'nda Ayıba Karşı Tekeffül, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, Sayı 2, Y. 2007, (s. 25 - 49), s. 37; AKTÜRK s. 71; ÖZDEMİR, s. 203; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 637, 638; BAŞAR, s. 144.

⁹⁹ ANTALYA, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Legal Yayın Yayınevi, İstanbul – 2018, s. 19.

¹⁰⁰ ATAMER, s. 222.

¹⁰¹ SCHLECHTRIEM, Peter / BUTLER, Petra, UN Law On International Sales, The UN Convention On The International Sale Of Goods, Springer-Verlag, Berlin – 2009, s. 125.

¹⁰² SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 638.

yapabilmesine imkan sağlar¹⁰³. Kısacası teslimin üzerinden belirli bir süre geçtikten sonra satıcıda oluşan malların sözleşmeye uygun olmasına ilişkin varsayım korunmaktadır¹⁰⁴.

Muayene külfeti ile birlikte CISG madde 39, 40, 44, malların sözleşmeye aykırı olmasından dolayı satıcının sorumluluğunun çerçevesini belirleyen hükümler olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁰⁵. Malların muayene edilmesi külfetini ihbar külfeti tamamlamaktadır. Fakat muayene külfeti vaktinde yapılacak ihbar külfetinin bir ön koşulu olarak değerlendirilmemelidir. Hatta alıcı malı muayene etmeyi ihmal etmiş olsa da, sözleşmeye aykırılığı tesadüfen zamanında tespit ederse yapılacak bildirim yine geçerli olacaktır¹⁰⁶. Kısacası, sözleşmeye aykırılık ihbarı zamanında yapılmışsa, muayenenin makul sürede veya makul yöntemlerle yapılıp yapılmaması önem arz etmez¹⁰⁷. Aynı şekilde ayıbın gizli olması durumunda, alıcının başlangıçta hiçbir muayene yapmaması onun sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkını etkilemez¹⁰⁸.

Son olarak CISG madde 38 hükmü emredici bir düzenleme değildir. Bu hüküm alıcının malları muayene etme külfeti ile ilgili olarak taraflar arasında akdedilen satış sözleşmesinde herhangi bir hüküm bulunmadığı veya CISG madde 9'da belirtilen taraflar arasında yerleşmiş bir uygulama ve milletlerarası bir teamül bulunmadığı durumlarda uygulanabilecek bir düzenlemedir¹⁰⁹. Alıcının muayene külfeti düzenleyici niteliğe sahiptir¹¹⁰. Taraflar sözleşmede karşılıklı anlaşarak gerek CISG madde 38'in muayene zamanı, muayene kapsamı, muayene yeri vs. gibi konularda nasıl uygulanacağını gerekse uygulanmayacağını kararlaştırabilirler¹¹¹. Taraflara bu hakkı CISG madde 6 hükmü vermektedir.

¹⁰³ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 638; BAŞAR, s. 144.

¹⁰⁴ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 609.

¹⁰⁵ BAŞAR, s. 142, 143.

¹⁰⁶ Alıcı tarafından muayenenin hiç yapılmamasına rağmen eğer makul süre dolmamışsa, muayenenin yapılmaması sözleşmeye aykırılıkları satıcıya bildirme hakkı etkilemez. **Tribunale di Rimini** (İtalya Cumhuriyeti), 26 Kasım 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/021126i3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹⁰⁷ UNCITRAL, Digest, s. 156.

¹⁰⁸ LG München (Almanya Cumhuriyeti), 29 Kasım 2005, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/051129g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹⁰⁹ BAŞAR, s. 143.

¹¹⁰ ÖZDEMİR, s. 204.

¹¹¹ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 641.

B. Karşılaştırmalı Hukuk

Alman hukukunda malların muayene külfeti sadece ticari satışlar için ele alınmıştır¹¹². HGB madde 377 (1)'e baktığımızda ticari satışlarda malların muayene ve ihbar külfetlerinin teslimden hemen sonra yapılması gerektiğini görebiliriz¹¹³. Böylece haklı olarak HGB'nin ULIS gibi katı kurallar sergilemesinden dolayı CISG'in yorumlanmasında bunların esasında verilmiş önceki içtihatlardan mümkün oldukça uzak durulması önerilmektedir¹¹⁴.

Avusturya hukukunda muayene konusunda hiçbir hüküm bulunmamaktadır. Ayrıca bu hukuka göre ihbar külfeti sadece ticari satışlar için öngörülmüştür¹¹⁵. UGB madde 377 (1) uyarınca eğer satış sözleşmesi ticari nitelikteyse, alıcı malların tesliminden sonra işlerin normal akışı çerçevesinde yaptığı muayeneye uygun olarak bulduğu veya bulması gerektiği ayıpları makul süre içerisinde satıcıya bildirmelidir¹¹⁶.

İsviçrede muayene ve ihbar külfetleri hem ticari olan, hem de ticari olmayan satışlar için öngörülmüştür. OR madde 201 (1)'e göre alıcı koşulların el verdiği ölçüde malları mümkün olduğu kadar kısa süre içerisinde muayene etmeli ve satıcının garanti kapsamında taahhüt ettiği sözleşmeye aykırılığı bulduğu anda bunu gecikmeden satıcıya bildirmelidir¹¹⁷.

Amerikan hukukunda da malların muayene külfeti konusuna değinilmemiş, ihbar külfetinden bahsedilmiştir. UCC madde 2-607 (3) (a)'ya göre alıcı ayıbı fark ettikten veya fark etmesi gerektiği andan itibaren makul bir süre sonra bildirimde bulunması durumunda sözleşmeye aykırılığa dayanabilir¹¹⁸. Aynı görüşü Hollanda

¹¹² AKTÜRK, s. 155; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 638.

¹¹³ **The German Commercial Code**, translated by. A. F. Schuster, Stevens and Sons Publishers, London – 2007, <https://archive.org/details/germancommercial00germuoft/page/184> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), s. 184.

¹¹⁴ AKTÜRK, s. 155.

¹¹⁵ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 653.

¹¹⁶ bkz. <https://www.jusline.at/gesetz/ugb/paragraf/377> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹¹⁷ **Federal Act on the Amendment of the Swiss Civil Code**, The Federal Assembly of the Swiss Confederation, (Part Five: The Code of Obligations), (Status as of 01 April 2017), <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19110009/201704010000/220.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), s. 47.

¹¹⁸ bkz. <https://www.law.cornell.edu/ucc/2/2-607> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

hukuku da benimsemiştir¹¹⁹. Kuşkusuz ki, sözleşmeye aykırılık bildiriminin makul süre içerisinde yapılması, aynı zamanda da malların muayenesinin de makul süre içine dahil bir süre içerisinde yapılmasını gerektirir¹²⁰.

Fransız hukukunda alıcının muayene külfeti düzenlenmemiştir. Aynı zamanda ihbar külfetine ilişkin makul süre, kısa süre, derhal gibi kısıtlamalar getirilmemiştir. CC madde 1648'e göre gizli ayıplı malların teslimi durumunda alıcı bu ayıpları keşfettikten sonra iki yıl içerisinde satıcıya bildirmelidir. Genel olarak ise, ayıp bildirimi teslim tarihinden başlayarak bir yıl içerisinde yapılmalıdır¹²¹.

İtalyan ve Portekiz hukuklarında muayene külfeti düzenlenmemiş, fakat açık ve gizli ayıp ayırımlarına gidilmeden tüm ayıplar için 8 günlük katı bir bildirim süresi düzenlenmiştir¹²².

Türk hukukunda alıcının hem malları gözden geçirme külfetine, hem de sözleşmeye aykırılığı bildirim külfeti düzenlenmiştir. Türk hukukunda mehz İsviçre hukukundan farklı olarak gözden geçirme külfeti hem adi satış ilişkilerine uygulanacak TBK'da, hem de ticari satışlara uygulanacak TTK'da yer verilmiştir.

TBK madde 223 (1)'e göre alıcı malları işlerin olağan gidişatına göre mümkün olan en kısa sürede gözden geçirmek ve sözleşmeye aykırılık saptarsa onları uygun bir süre içinde satıcıya bildirmek zorundadır¹²³. Alıcı veya onun temsilcisi malları gözden geçirecek kapasitede değillerse, o zaman üçüncü kişilere başvurmalıdırlar¹²⁴. Kuşkusuz ki, bu süre malın niteliğine, belirli ticaret dalına ve mevcut ayıbın cinsine göre

¹¹⁹ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 654.

¹²⁰ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 637.

¹²¹

bkz.

https://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721&idArticle=L_EGIARTI000020466328 (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹²² MAZZOTTA, Francesco G, The International Character of the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: An Italian Case Example, Pace University International Law Review, V. 15, Y. 2003, HeinOnline, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xf9d/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/pacnlwr15&div=18&start_page=437&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 437 – 452), s. 445, 446.

¹²³ EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yetkin Yayınları, 6. Baskı, Ankara – 2018, s. 115, 116.

¹²⁴ YAVUZ, Nihat, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Adalet Yayınevi, C. 1, 2. Baskı, Ankara – 2015, s. 1170.

değişecektir¹²⁵. Alıcı gözden geçirme ve bildirim külfetlerini yerine getirmezse, malı teslim edildiği gibi kabul etmiş sayılır. TBK madde 223 (2)'de düzenlenmiş olan malları gözden geçirmenin satılanın sözleşmeye uygun olup olmadığını belirlemek için yapıldığını göz önünde bulundursak, eğer bu muayene yapılsaydı bile ayıp ortaya çıkmayacaktıysa satıcının muayenenin yapılmamasına dayanma hakkının olmadığını söyleyebiliriz¹²⁶. Gizlenmiş ayıp ise her zaman ortaya çıktığı andan sonra bildirilmelidir. TBK madde 224 ise hayvan satışlarında gözden geçirme ve bildirimle ilişkin özel kurallar getirmektedir.

TTK, TBK'ya oranla özel kurallar getirmiştir. Bu özel kurallarda düzenlenmeyen haller TBK esas alınarak çözümlenmelidir. TTK madde 23 (c)'ye göre teslim sırasında mal açık bir şekilde ayıplı ise alıcı sözleşmeye aykırılığı iki gün içerisinde satıcıya ihbar etmelidir. Eğer mallardaki ayıp açık değilse, alıcı teslimden itibaren sekiz gün içerisinde malları incelemek veya incelettirmekle yükümlüdür. İnceleme sonrasında malın sözleşmeye aykırı olduğu ortaya çıkarsa alıcı sözleşmeye aykırılığa dayanmak için ayıpları sekiz gün içerisinde satıcıya bildirimle yükümlüdür¹²⁷.

Yürürlükte olan 6502 sayılı TKHK'da muayene ve ihbar külfetlerine yer verilmemiştir. Yürürlükten kaldırılmış 4072 sayılı TKHK madde 4 (f) (2)'de ise muayene külfeti düzenlenmemiş, tüketicinin seçimlik haklara başvurması için 30 gün içerisinde satıcıya bildirimde bulunma yükümlülüğü kabul edilmişti¹²⁸. Yeni kanunla ayıplı mal tesliminin söz konusu olduğu durumlarda seçimlik haklara başvurmak isteyen alıcı, sadece TKHK madde 12'de belirlenmiş olan zamanaşımı süresine göre hareket etmelidir. Zamanaşımı süresinden başka hiçbir süre alıcının seçimlik haklara başvurmasına engel olamaz¹²⁹.

¹²⁵ YAVUZ, Cevdet / ACAR, Faruk / ÖZEN, Burak, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Beta Yayınları, Yenilenmiş 15. Baskı, İstanbul – 2018, s. 77.

¹²⁶ AYRANCI, Hasan / ARAL, Fahrettin, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Yetkin Yayınları, 11. Baskı, Ankara – 2018, s. 132, 133.

¹²⁷ YAVUZ / ACAR / ÖZEN, s. 77.

¹²⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. ASLAN, Yılmaz, Tüketici Hukuku, Ekin Yayınevi, 5. Baskı, Bursa – 2015, s. 140 – 144.

¹²⁹ YAVUZ / ACAR / ÖZEN, s. 78, 79.

Azerbaycan hukukunda alıcının malları muayene külfeti düzenlenmemektedir. İhbar külfeti Medeni Kanun olan ARMM madde 589 ve 595'te düzenlenmiştir. Buna göre alıcı satış sözleşmesinde aykırılığı saptadığı andan makul süre sonra satıcıya bildirimde bulunmalıdır. Ancak satıcı teslim ettiği malların satış sözleşmesindeki kararlaştırılmış olan mala uygun olmadığını biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, o alıcının bildirimde bulunmama külfetine dayanamaz. Alıcı malların sözleşmeye aykırı olduğuna ilişkin talepleri en fazla iki yıl içerisinde ileri sürebilir. Taşıma gerektiren veya posta yoluyla gönderilen mallarda bu süre malların varma yerine ulaşmasından sonra başlar. Eğer mal için garanti süresi öngörülmüşse bu süre uygulanır¹³⁰.

C. Uygulama Alanı

Muayene külfetinin mallardaki sözleşmeye aykırılıkları tespit etmek için var olduğunu göz önünde bulundursak, ilk önce sözleşmeye aykırılıkların varlığının gerekli olduğunu söyleyebiliriz. CISG madde 38 ve 39 hükümleri¹³¹, CISG madde 35 anlamında malların sözleşmeye aykırı olduğu tüm durumlarda uygulanır¹³². Teslim edilen malla sözleşmede kararlaştırılan mal arasında miktar, kalite, tür konusunda farklılık varsa, yine paketlenme, ambalajlanma veya muhafaza yükümlülükleri ihlal edilmişse sözleşmeye aykırılık söz konusu olur ve alıcının bunlara dayanması için malları muayene ve ihbar külfetlerini zamanında ve gereği gibi yerine getirilmelidir.

Fazla teslimin sözleşmeye aykırılık teşkil edip etmemesi konusu dikkat edilmesi gereken konulardan bir diğerini oluşturmaktadır. Kanımızca CISG madde 35'de eksik miktarda teslim değil, farklı miktarda teslimin sözleşmeye aykırı olduğu vurgulanmıştır. Aynı şekilde, CISG madde 52 (2) hükmüne göre daha fazla miktarda mal teslimi halinde ve alıcının bu fazla miktarı reddetmeden kısmen veya tamamen teslim alması durumunda sözleşmeyle belirlenmiş fiyat üzerinden ödeme yapması gerekir. Her iki maddeyi birlikte tahlil ettiğimizde genel olarak alıcının fazla miktarda mal teslimi durumunda da muayene ve ihbar yükümlülüğünün olduğunu söyleyebiliriz. Doktrindeki bir grup görüşe göre ise fazla miktarda mal teslimini muayene ve ihbar külfetine

¹³⁰ bkz. <https://www.izvoznookno.si/Dokumenti/pravo/azrccode.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), s. 199, 201.

¹³¹ İhbar külfetinin uygulama alanının muayene külfetinin uygulama alanıyla aynı olmasından dolayı gereksiz tekrarcılığın yapılmaması için bu iki külfet birlikte değerlendirilecektir.

¹³² SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 639; KRÖLL / MISTELIS / VISCASILLAS, s. 592.

bağlamak adil değildir. Bu durumda sözleşmede karşılıklı şekilde, alıcının da rızası ile değişiklik yapıp yapılmadığına bakmak gerekir. Alıcı zaten muayene gibi ağır bir külfetle yüklenmiş ve onun üzerine de fazla miktardaki malı muayene etmesini yüklemek alıcı için adaletli olmayabilir¹³³.

CISG’de açık bir düzenleme bulunmamasına rağmen hakim görüşe göre alıcının muayene ve ihbar külfeti mallardan başka ayrıca malları temsil eden belgeler bakımından da aranmalıdır¹³⁴. Böylece alıcı, malın niteliklerinin sözleşmeyle kararlaştırılmış niteliklere uygun olup olmadığını, ayıba ilişkin bilgileri içerip içermediğini denetlemeli ve gerektiğinde bu belgelerin malları gereği gibi temsil etmediğine veya onların eksik olduğuna dair satıcıya bildirimde bulunmalıdır¹³⁵. Bu görüşün aksinin savunulması durumunda satıcının sözleşmeye aykırılığı giderme hakkının bir anlamı kalmadığı ifade edilmektedir¹³⁶. Belge ve sertifikaların muayene edilmesi ve sözleşmeye aykırılık bulunması durumunda ihbar edilmesi CISG madde 34 uyarınca satıcının yararına bir durumdur¹³⁷. Diğer bir görüşe göre ise, her ne kadar bir kanun boşluğu mevcut olsa da, sözleşmeye aykırı belgelere ilişkin CISG’de açık bir şekilde muayene ve ihbar yükümlülüğü öngörülmediğinden CISG madde 38 ve 39 uygulanmaz. Bu külfetlerin hatta kıyasen uygulanması halinde ortaya çıkan hukuki sonuçlar alıcının talep haklarını kaybetmesine neden olabilecektir. Buna örnek olarak malları temsil eden belgelerin malların tesliminden çok daha sonra verilmesi gösterilmektedir¹³⁸. Kanımızca birinci görüş daha isabetlidir. Malları temsil eden belgelerin mallara oranla geç teslim edilmesi durumunda bu belgelere ilişkin muayene süresinin onların teslimi anından başladığını varsaymak doğru olur. Eğer mallarda herhangi bir sözleşmeye aykırılık mevcut değilse, fakat belgeler sözleşme ile düzenlenmesi gereken şekilde düzenlenmemişse, o zaman alıcı bu belgelerin geç veya erken teslim edilmesine bakılmaksızın onların yeniden düzenlenmesini talep edebilir.

CISG madde 38 ve 39’daki hükümler sadece maddi ayıplar için uygulanmalıdır, bu hükümler CISG maddeler 43’de belirtilen hukuki ayıbın varlığı halinde uygulama

¹³³ AKTÜRK, s. 156.

¹³⁴ ATAMER, s. 223; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 639.

¹³⁵ AKTÜRK, s. 156.

¹³⁶ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 639.

¹³⁷ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 592.

¹³⁸ AKTÜRK, s. 156, 157.

alanı bulmaz¹³⁹. Aynı zamanda, muayene ve ihbar külfetleri CISG madde 40 uyarınca satıcının malların sözleşmeye uygun olmadığının farkında olduğu veya bilmeme ihtimalinin mümkün olmadığı durumlarda uygulanmaz¹⁴⁰. Görüldüğü üzere bu hüküm hileli satıcıya oranla ihmalkar alıcının daha çok korunmaya değer menfaatinin olduğunu vurgulamıştır.

CISG madde 38'deki muayene külfeti ile CISG madde 58 (3)'deki alıcının malları satış bedeli ödemeden önce malları muayene etme hakkı karıştırılmamalıdır¹⁴¹. Aşağıda ayrıntılı inceleyeceğimiz üzere CISG madde 38'in uygulanması sadece CISG madde 31 anlamında teslim gerçekleştiği andan sonra söz konusu olur¹⁴². CISG kapsamında malların satış sözleşmesi kurulmadan önce muayene edilmesine ilişkin herhangi bir düzenleme görülmemektedir¹⁴³. Fakat alıcının teslim gerçekleşmeden önce malları muayene etmesi durumunda, teslim gerçekleştikten sonra muayene süresinin bundan etkilenecek kısılması gerektiğini savunmak dürüstlük kuralı gereğince adaletli yaklaşım olur.

CISG madde 38 ve 39 hükümleri istisnai durumlarda CISG madde 2 (a)'ya göre tüketici satışları için ve CISG madde 1 (3) uyarınca da tarafların tacir olup olmadığına bakılmaksızın uygulanır. Yukarıda bazı ülkelerde muayene ve ihbar külfetinin tüketici satışları için de uygulandığını belirtsek de, CISG'in amacının ticari satışları düzenlemek olduğunu göz önünde bulundursak uygun ve geçerli bir muayene ve ihbar külfetinin değerlendirirken ticari koşullar, alıcının ticari konumu göz önüne alınmalıdır¹⁴⁴.

CISG madde 38 ve 39 hükümleri sadece ilk teslimatta değil, hem de eksik veya ikame mal tesliminde, onarılmadan sonra, art arda teslimli sözleşmelerde ise her münferit teslimattan sonra uygulama alanı bulur¹⁴⁵.

¹³⁹ AKTÜRK, s. 157.

¹⁴⁰ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 592.

¹⁴¹ HONNOLD / FLECHTNER, s. 357; AKTÜRK, 157; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 637; BAŞAR, s. 143.

¹⁴² ATAMER, s. 225.

¹⁴³ BAŞAR, s. 143.

¹⁴⁴ AKTÜRK, s. 157; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 639, 640.

¹⁴⁵ AKTÜRK, s. 157; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 640; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 593.

III. MUAYENE YÖNTEMİ

A. Muayene Yönteminin Belirlenmesi

1. Genel Olarak

CISG madde 38 muayene yöntemi ve kapsamı konusunda bir düzenleme getirmemiştir. Bu zaman muayene yöntemi ve kapsamı durumunda nasıl yol izlenecek meselesi gündeme gelmektedir. CISG madde 6'yı göz önünde bulundursak tarafların muayene yöntemi, kapsamı hatta süresi konusunda sözleşmede bir düzenleme yapabilme imkanlarının olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz¹⁴⁶.

Taraflar muayene yöntemi ve kapsamı konusunda sözleşmede susmuşlarsa, o zaman ne muayene yeri hukuku kurallarına ne de milletlerarası özel hukuk kurallarına göre¹⁴⁷ bu sorun çözülmelidir. CISG, ULIS'den farklı olarak muayene yeri hukuku hususunda bilinçli olarak susmuştur. Onun için eski yola başvurmaya olanak yoktur. CISG'deki düzenlenen konuların yorumunda otonom yorum kuralı tercih edilmelidir. Bu nedenle CISG madde 9'a başvurulmalı milletlerarası ticari teamüller ve taraflar arasındaki yerleşmiş uygulamalar esas alınmalıdır¹⁴⁸. Ancak unutulmamalıdır ki hem taraflar sözleşmelerinde muayene yeri hukukunu belirtebilir hem de milletlerarası ticari teamüller muayene yeri hukukuna atıf yapabilir bu halde muayene yeri hukuku uygulanabilecektir¹⁴⁹. Doktrindeki bir görüşe göre ise, sözleşmede muayene yöntemi ve kapsamı tespit edilmemiş ya da milletlerarası ticari teamül ve taraflar arasındaki alışkanlıklardan herhangi bir sonuç çıkarılamıyorsa, mallar koşulların izin verdiği ölçüde, özellikle ticari hayatın beklentilerine uygun kısa bir sürede makul içerik ve

¹⁴⁶ **ATAMER**, s. 224; **HUBER / MULLIS**, s. 150; **BAYSAL, Pelin**, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletlerarası Antlaşması (CISG) Çerçevesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu, Yeni Türk Borçlar Kanunu Ve CISG'e Göre Satış Sözleşmeleri, Ed. Şükran Şıpka, Ahmet Cemil Yıldırım, On İki Levha, 1. Baskı – İstanbul, Kasım 2012, (s. 221 - 268), s. 255; **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 641; **BAŞAR**, s. 146.

¹⁴⁷ **National Commercial Court of Appeals** (Arjantin Cumhuriyeti), 31 Mayıs 2007, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/070531a1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹⁴⁸ **BAYSAL**, s. 255; **ÖZDEMİR**, s. 205; **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 558; **BAŞAR**, s. 146.

¹⁴⁹ **HUBER / MULLIS**, s. 151; **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 641.

kapsamda, aynı zamanda da çok pahalıya mal olmayacak şekilde muayene edilmelidir¹⁵⁰.

2. Sözleşmeye Göre

Yukarıda muayene yöntemi ve kapsamı konusunda tarafların anlaşması olması durumunda bu anlaşmanın uygulanacağını vurgulamıştık. Gerçekten de taraflar çoğu zaman satış sözleşmesi düzenlerken, sözleşmede malların muayene yöntemi ve kapsamını da geniş bir şekilde düzenlemektedirler¹⁵¹. Bu yaklaşım gelecekte malların muayene yöntemine ilişkin taraflar arasında çıkabilecek uyuşmazlıkları ortadan kaldırma adına gerekli bir girişimdir. Şöyle ki taraflar kendi aralarında yapmış oldukları sözleşmelerde örneğin basit veya detaylı muayene gibi malların hangi yöntemle ve örneğin bütün mallara veya bir kısma ilişkin muayene gibi hangi kapsamda muayene edileceğini düzenlemektedirler¹⁵².

Yine taraflar bazen muayene külfetinin açıkça veya zımnen satış sözleşmelerine uygulanmayacağını kararlaştırabilecekleri gibi, teslim edilmiş malların muayene kapsamının sınırlandırılmasına ilişkin de bazı hükümler koymaktadırlar¹⁵³. FOB adlanan güvertede teslim gibi sözleşmelerde tarafların malların alıcıya gönderilmesinden önce karşılıklı olarak atadığı uzman tarafından incelenme zorunluluğu delaletiyle alıcının da muayene külfetinin kapsamının daralabilme ihtimalinden bahsedilmektedir¹⁵⁴. Kanımızca, bu yaklaşım çok da doğru değildir. Özellikle erken bozulabilen mallarda, malların gönderilmesinden alıcıya varmasına kadar geçen süre boyunca yolda hasara uğrayabilme ihtimalini göz önünde bulundursak bu yaklaşımın benimsenmesi tehlikeli olabilir. Nitekim aynı yönde olarak, muayene külfetine ilişkin bir tahkim kararında, alıcının bağımsız bir bilirkişinin düzenlediği sertifikaya güvenerek muayene yapmaması doğru kabul edilmediği¹⁵⁵.

¹⁵⁰ ATAMER, s. 224; HUBER / MULLIS, s. 151; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 642; BAŞAR, s. 146.

¹⁵¹ HUBER / MULLIS, s. 150; ZEYTİN, Zafer, Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku (CISG), 3. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2019, s. 176.

¹⁵² HUBER / MULLIS, s. 150; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 641.

¹⁵³ HUBER / MULLIS, s. 151, 152; BAŞAR, s. 147.

¹⁵⁴ BAŞAR, s. 147.

¹⁵⁵ BAŞAR, s. 147; Çinli satıcı ile Alman alıcı arasında teslim edilmiş kömürün belirli kalitede olup olmadığına ilişkin CISG'e konu olan bir uyuşmazlıkta hakem heyeti, her iki tarafça belirlenmiş bilirkişiye başvurulmasının ticari hayatın koşulları içerisinde makul sayılmasına rağmen, alıcının üçüncü kişi

3. Milletlerarası Ticari Teamüller ve Makul Yöntemle Muayene

Taraflar arasında sözleşmede muayene kapsamı ve yöntemi belirlenmemişse o zaman Sekreteryaya şerhindeki ikinci yol izlenmelidir¹⁵⁶. Buna göre muayene yönteminin satış sözleşmesinde yer almaması durumunda ticari hayatın gerektirdiği koşullarını sağlamak adına milletlerarası ticari uygulamalara, bunların da olmadığı durumlarda ise malların türü, tarafların içinde bulunduğu durum ve koşullar göz önüne alınarak makul şekilde muayene yapılmalıdır¹⁵⁷. Genel olarak milletlerarası ticari teamüller ihbar külfetine ilişkin olarak ortaya çıkmakta, muayene külfetine ilişkin meseleler ise o teamülün yorumlanmasıyla sonuç elde edilmektedir¹⁵⁸.

Sekreteryaya şerhinde malların türü ve niteliğine ilişkin muayene yöntemi ve kapsamının belirlenmesinin gerekli olduğuna işaret edilmektedir. Bu tür muayene zamanı malların cinsi, miktarı, kalitesi, paketlenmesi, muayene yeri gibi objektif faktörlerin göz önünde tutulmasının şart olduğunu vurgulanmıştır¹⁵⁹. Malların muayene yöntemi, kapsamı ve zamanına ilişkin makulluk kriteri belirlenirken satıcının malların derhal incelenmesine ilişkin çıkarı ile alıcının malların muayenesine ilişkin uygun olmayan zahmet ve masrafa katlanmasına ilişkin çıkarı arasında uygun bir mekanizma kurulmalıdır¹⁶⁰.

Alıcının az mal teslim aldığı durumlarda bütün malları muayene etmesi aranırken, fazla mal teslim aldığı durumlarda ise bütün malları muayene etmesi veya

tarafından yapılmış herhangi bir muayeneye ilişkin rapora bağlı olmayacağını, kendisinin de muayene ve ihbar külfetine emel edeceğini belirtmiştir. Fakat alıcı, muayene ve ihbar külfetini gereği gibi yerine getirmeyerek geç bildirimde bulunmuştur. Hakem heyeti aynı zamanda alıcının, satıcının sözleşmeye aykırılığı biliyordu ve bilmesi gerekiyordu yönündeki iddiasını satıcının bir üretici değil de, ara satıcı olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Bundan dolayı hakem heyeti alıcının, bilirkişinin malları yanlış belirlemesine ilişkin güveninin onun makul özürlü olarak görülmesi kararına varmıştır. **ICC Court of Arbitration** (Tahkim Kararı), 1 Haziran 1999, <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=1&do=case&id=466&step=FullText> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹⁵⁶ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 560.

¹⁵⁷ DAYIOĞLU, Yavuz, CISG Uygulamasında Sözleşmenin İhlali Halinde Alıcının Hakları Ve Özellikle Alıcının Tazminat Talep Etme Hakkı, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı – İstanbul, Mayıs 2011, s. 27; **Secreteriat Commentary** on 1978 Draft, Art. 36 (now Art. 38) para. 3, <http://www.cisg-online.ch/index.cfm?pageID=644#Article%2036> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹⁵⁸ BAŞAR, s. 149.

¹⁵⁹ HUBER / MULLIS, s. 151, 152; AYHAN, Hilal Lale, BM Viyana Satım Sözleşmesine Göre Uluslararası Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 2, Y. 2011, (s. 1 - 58), s. 27; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 641, 642; BAŞAR, s. 157.

¹⁶⁰ BAŞAR, s. 151.

onların hepsinden örnekler alması makul beklenebilecek bir durum değildir¹⁶¹. Makul muayene yöntemiyle anlatılmak istenen yöntem en kısa süre içerisinde, mümkün olduğunca mallara zarar vermeden¹⁶², sonucu bütün malları kapsayacak bir şekilde muayene yöntemidir¹⁶³.

Makul muayene yönteminin belirlenmesinde doktrindeki görüşler ve mahkeme içtihadları açısından dürüstlük kuralı¹⁶⁴ önemli rol oynamaktadır¹⁶⁵.

Son olarak söyleyelim ki her ne kadar aksi yönde bir karar¹⁶⁶ olmasına rağmen CISG madde 38'deki muayene külfetinin kapsam ve yöntemi belirlenirken muayene yeri hukukunu esas almak pek de makul değildir¹⁶⁷. Eğer sözleşmenin her iki tarafının yerli teamüllerin uygulanması yönünde beklentileri varsa o zaman bu beklentileri korunabilir¹⁶⁸.

¹⁶¹ HUBER / MULLIS, s. 151; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 642; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 561.

¹⁶² SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 642; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 561; Bir mahkeme kararında belirtilen ve doktrinde meşhur olan örneğe göre şaraba su katılarak incelenmesi makul değildir. Gerektiğinde onun kimyasal analizi yapılabilir, LG Trier (Almanya Cumhuriyeti), 12 Ekim 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/951012g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹⁶³ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 560, 561.

¹⁶⁴ Balık satışından doğan bir uyumsuzlukta satıcı Fransız alıcı ilse Hollandalıdır. Alıcı balıkları teslim aldıktan sonra onları filetolara dönüştürerek, İngiliz ve Avusturyalı müşterilerine satmıştır. Mahkeme Fransız hukukunda olan, CISG madde 7 (1) ve UNIDROIT ilkelerinden çıkarılan, dürüstlük kuralını olaya uygulayarak, alıcının sadece birkaç örneği değil, tüm balıkları mümkün olan en kısa sürede muayene yapabilme fırsatı olmasına rağmen bunu yapmayarak, balıklardan fileto hazırladığına göre, onun sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkının olmadığını vurgulamıştır. Arrondissementsrechtbank Zwollen (Hollanda Cumhuriyeti), 5 Mart 1997, <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=1&do=case&id=332&step=Abstract> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹⁶⁵ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 642 - 644.

¹⁶⁶ CISG kapsamında verilen bir kararda çek satıcı ile Alman alıcı arasında balık satışına ilişkin olan ve muayene ve ihbar külfetine değinen bir uyumsuzluğu çözerken mahkeme balıklardaki virusun gizli ayıp olmasına rağmen bu ayıbın da hem CISG madde 38'e göre, hem de Alman hukukuna göre işlerin olağan seyrine göre kısa süre içerisinde muayene edilmesinin gerekli olduğunu bildirmiş, muayene kapsamı ve yönteminin ne CISG'den çıkarıldığını, ne de taraflar arasındaki sözleşmede belirtilmiş olduğu vurgulayarak muayene yeri hukuku olan Alman hukukunu uygulamıştır. Kararda alıcının malları sadece kendisinin muayene etmesinin yeterli olmadığı, uzmanın da bu muayenede yer almasının gerekli olduğu vurgulanmıştır. Thüringen OLG (Almanya Cumhuriyeti), 26 Mayıs 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980526g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

¹⁶⁷ BAŞAR, s. 149.

¹⁶⁸ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 562.

B. Muayene Yöntemine İlişkin Objektif ve Subjektif Faktörler

1. Mallara İlişkin Faktörler

Malların muayene yöntemi ve kapsamına ilişkin beklenebilecek objektif faktörler gibi malların türü, niteliği, miktarı, değeri, öngörülen kullanımı ve ortaya çıkabilecek zararın azaltılması gibi faktörler önem arz etmektedir¹⁶⁹.

İnsanlar tarafından tüketilecek malların muayenesi diğer mallara oranla daha kapsamlı bir muayenenin yapılmasını gerektirebilir. Kumaşlar için renk ve miktarları bakımından genellikle yüzeysel bir inceleme yeterli olsa da, karmaşık teknik yapıya sahip makineler genellikle kapsamlı deneme çalışmaları gerektirir. Makinelerin muayenesi durumunda alıcı daha dikkatli olmalıdır. Zira sözleşmeye uygun olmayan makinelerden çıkan mallar tamamen değersiz olmakla birlikte, zarar görebilirler. Ayrıca makineler kendi kullanıcılarının sağlıklarına zarar verebilirler. Yüksek değer içeren malların muayenesinin ek masraflara neden olması olağandır¹⁷⁰.

Bir başka üzerinde durulması gereken faktör ise malların paketlenmesi ve bunun kullanılabilirliğe etkisidir. Çünkü, paketlemenin şekline bağlı olarak alıcının malları muayene etme olanağı ya kısıtlanabilir ya da daha pahalıya mâl olabilir. Alıcı en azından belirli örnekler almak için kolayca açılıp kapatılabilen bir konteynırı açmalı, gerekirse gümrükde mühürlenmiş mühürü kırmalıdır¹⁷¹. Mallar CISG madde 38'in gerektirdiği kapsamında muayene edilmesine rağmen yok olursa veya hasara uğrarsa, CISG madde 82 (2) (b) gereğince alıcı bundan sorumlu tutulamaz¹⁷².

Taraflar sözleşmede alıcının haklarına etki edebilecek bir şekilde muayenenin satıcı veya üçüncü kişiler tarafından da yapılmasını kararlaştırabilirler. Malların sertifikalarla gönderilmesi durumunda her ne kadar bu sertifikalar bazen bağımsız üçüncü kişi tarafından düzenlense de alıcıyı muayene etme külfetinden kurtarmaz¹⁷³.

¹⁶⁹ BAŞAR, s. 157.

¹⁷⁰ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 561.

¹⁷¹ ÖZDEMİR, s. 217.

¹⁷² YILMAZ, Süleyman, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Sözleşmenin İhlali Halinde Alıcının Hakları, Yetkin Yayınları, Ankara – 2013, s. 155.

¹⁷³ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 561, 562; BAŞAR, s. 147.

2. Tarafların İlişkilerine ve Beklentilerine İlişkin Faktörler

Alıcının muayene külfetinin kapsamı tarafların daha önceki ilişkilerinden de çıkartılabilir. Buna göre muayene kapsamının daraltılıp genişletilmesi meselesi için taraflar arasındaki önceki satış sözleşmelerinden doğan ilişkiler dikkate alınabilir. Fakat taraflar arasında uzun zamandan beri ilişkilerin olması alıcıyı muayene külfetinden muaf tutmaz¹⁷⁴. Bu kapsamda alıcının hiç olmazsa, her teslimden sonra rastgele mallardan örnekler alarak muayeneyi gerçekleştirmesi gerekir¹⁷⁵.

Art arda teslimatlarda bir teslimattaki ayıplara ilişkin muayeneyi yapmayıp ayıp ihbarında bulunmayan alıcı, diğer teslimatlarda ayıpların mevcut olması durumunda seçimlik haklarına başvurma hakkını yitirmez¹⁷⁶. Ancak satıcının önceki mal teslimlerinde başarılı olması, alıcının bir sonraki mal tesliminde muayene külfetinin kapsamının kendisince dar belirlemesi açısından makul görülmelidir. Bu bağlamda, satıcı önceki teslimlerde başarısız ise alıcı daha kapsamlı bir muayene yapmalıdır. Kapsamlı muayene yalnızca bu gibi istisnai durumlarda gerçekleşmelidir. Çünkü daha kapsamlı muayene, daha fazla muayene masrafı demektir. Aksi halde muayene masraflarına alıcının katlandığını hesaba katarsak, satıcının önceki sözleşmeye uygun olmayan fiilinden dolayı alıcıyı haksız yere cezalandırmış oluruz¹⁷⁷.

3. Alıcının İçinde Olduğu Subjektif Durum

Sekreteryaya şerhinden muayene külfeti kapsamının subjektif şekilde de belirlenmesinin mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Gerçekten de alıcının malları inceleme hususunda sahip olduğu teknik imkan ve uzmanlığı muayene külfetinin kapsamının belirlenmesinde esas alınacak önemli kıstaslardan biridir¹⁷⁸. Dolayısıyla alıcı gerekli teknik imkana sahip değilse veya tecrübesi yeterli değilse ondan daha az kapsamlı muayene yapması aranmalıdır¹⁷⁹.

¹⁷⁴ **LG Aschaffenburg** (Almanya Cumhuriyeti), 20 Nisan 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/060420g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); **UNCITRAL**, Digest, s. 156.

¹⁷⁵ **OLG Karlsruhe** (Almanya Cumhuriyeti), 25 Haziran 1997, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970625g1.html> (25.03.2019).

¹⁷⁶ **Schiedsgericht der Börse für landwirtschaftliche in Wien** (Tahkim Kararı), 10 Aralık 1997, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/971210a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹⁷⁷ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 562.

¹⁷⁸ **Secreteriat Commentary**, Art. 36, para. 3; **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 562.

¹⁷⁹ **BAŞAR**, s. 164.

Alıcının subjektif durumu ile ilgili bir kaç faktörler de göz önüne alınmalıdır. İlk olarak her durumda alıcının malları kendisinin muayene etmesinin gerekmediği dikkate alınmalıdır. Çünkü CISG madde 38 “*muayene etmek veya ettirmek*” demekle malların muayenesinin üçüncü kişilerce yapılabilmesine gönderme yapmaktadır. Yani, alıcı muayene külfetini gereği gibi yapmamasına karşı savunma olarak gerekli teknik imkana ve uzmanlığa sahip olmamasını her zaman ileri süremez. Bu gibi durumlarda onun üçüncü kişilere başvurusu daha uygundur¹⁸⁰. Özellikle mallarda sözleşmeye uygun olmamaya ilişkin bir takım göstergeler varsa veya bu mallarda oluşacak zararlar ağır bir sonuca yol açabilecek güçteyse örneğin üçüncü kişilere de zarar verme ihtimali varsa alıcı o zaman kendi subjektif durumunu ileri süremeyecektir¹⁸¹. Aynı yaklaşım yiyecek maddeleri ve makineler için de öngörülmelidir¹⁸².

C. Malların Muayene Şekli

1. Basit Muayeneler

Genel olarak bütün mallar basit muayeneden geçmelidir¹⁸³. Şöyle ki alıcı malları ve onların paketlenmesini görsel şekilde incelemeli, mallara dokunmalı, onların sayını hesaplamalı, kilosunu tartmalı, koklamalı ve tatmalıdır¹⁸⁴. Dolayısıyla sözleşmeye aykırılığın kolaylıkla belirlenebildiği tüm durumlarda, türde, büyüklükte veya renkteki tekstil ürünleri, ayakkabılar, kimyasallar veya diğer hammaddeler, son tüketim tarihi belirtilen yiyecekler gözle görülür şekilde muayene edilmelidir¹⁸⁵.

Az miktarda ve yüksek değeri olan mallar teslim edildiğinde, alıcı bunların satış sözleşmesine uygun olup olmadığını tespit etmeye çalışırken, muayene yöntemini bu malların sonraki kullanımlara elverişli olabilecek şekilde seçmelidir¹⁸⁶. Bu bakımından doktrinde verilen bir örnek önemlidir¹⁸⁷. Örnekte alıcı malların miktarını belirleme

¹⁸⁰ HUBER / MULLIS, s. 150.

¹⁸¹ ATAMER, s. 224, 225; BAYSAL, s. 254; UNCITRAL, Digest s. 158; BAŞAR, s. 165.

¹⁸² KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 563; BAŞAR, s. 165.

¹⁸³ CISG’e konu olan karton kaplar satışından doğan bir uyumsuzluğu çözerken mahkeme, tüm durumlarda malların dış muayenesinin gerekli olduğunu, diğer muayene yöntemlerinin ise sadece somut olaya göre belirlenebileceğini vurgulamıştır. OLG Köln (Almanya Cumhuriyeti), 12 Ocak 2007, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/070112g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹⁸⁴ ÖZDEMİR, s. 207; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 642.

¹⁸⁵ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 563.

¹⁸⁶ ÖZDEMİR, s. 217; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 564.

¹⁸⁷ Ağzı mühürlü metal bidonlarda olan 500 galonluk klorun alıcıya teslim edilmesi yönünde bir satış sözleşmesi yapılmıştır. Mühür kırıldığı zaman mühürün içindeki klor derhal kullanılmalıdır, aksi takdirde

konusunda geç kalmıştır. Fakat tartışma konusu olan malların niteliğinin muayene külfetine etkisidir. CISG madde 38'in kaynak ingilizce metninde koşullar içinde elverişlilik veya uygulanabilirlik anlamına gelen “*practicable in the circumstances*” ifadesi yer almaktadır ki, bu ifadeden ne anlaşılabileceği somut olaya göre belirlenmelidir¹⁸⁸. Her ne kadar yazar bu tespitleri yaptıktan sonra kendi örneğinin çözümünü göstermemişse de, kanımızca bu durumda koşullar içerisinde elverişlilikten söz edilemez. Çünkü bu durumda alıcıdan klor bidonlarının hiç olmazsa 30'unun kapağını açıp kısa sürede muayene etmesini beklemek veya o klorlardan birkaç litre örnek alınıp muayene etmek sonra ise bu klorları başka plastik bidona doldurarak ağzını mühürlemesini beklemek hiç de adeletsiz bir yaklaşım değildir. Aksi takdirde, koşullar içerisinde elverişlilik kavramının alıcı lehine genişletmek satıcı açısından adaletsiz sonuçlar doğurabilir. Eğer CISG'i hazırlayanların da satış sözleşmesinin her iki tarafının tacir olmasını hedef aldığını göz önünde bulundursak bu çözüme rahatlıkla ulaşabiliriz.

2. Geniş Kapsamlı Muayeneler

Alıcı basit muayene olarak adlandırılan malların dış özelliklerine göre kontrolünden gerekli sonuca varamamışsa, bu sefer malı daha geniş kapsamlı bir muayeneden geçirmeli ve kimyasal teknik inceleme yöntemine başvurmalıdır¹⁸⁹.

Büyük miktarda tekstil ürünleri ve giysilerinin teslim edildiği durumlarda, bunların hiç olmazsa bir kısmı örnek olarak alınmalı ve bu örnekler gerekirse boyanmalı, yıkanarak çekip çekmediği ve renginin bozulup bozulmadığı tespit edilmelidir¹⁹⁰. Bir mahkeme kararında uzun yolculuklarda kullanılmak üzere alınan spor

derhal buharlaşma başlayacaktır. Sözleşme kapsamında mallar 1 Haziranda alıcıya teslim edilmiştir. Alıcı teslim edilmiş bidonları saymadan ve onların kalitesini hiçbir şekilde muayene etmeden konteynırdan kendi deposuna boşaltmıştır. 1 Eylülde alıcı kloru kimyasal işlemlerde kullanmak için bidonları açtığında sadece 400 bidonun olduğunu ve onların da 200'ün sözleşmede belirtilenlere uymayan klor içerdiğini bildirmiştir, **HONNOLD / FLECHTNER**, s. 356.

¹⁸⁸ **HONNOLD / FLECHTNER**, s. 357.

¹⁸⁹ **ÖZDEMİR**, s. 208; **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 564.

¹⁹⁰ **ATAMER**, s. 224; **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 643; Fakat spor eşyalarının satışına ilişkin uyumsuzluktan doğan ve CISG'e konu olan bir mahkeme kararında aksi yönde sonuca varılmıştır. Davada alıcı malları 16 Temmuz 1993 tarihinde teslim almış, 4-5 Eylül 1993'te malların yıkamadan sonra %10-15 çektiğini görmüş, 7 Eylül 1993'te ise sözleşmeye aykırılık bildiriminde bulunmuştur. Satıcı ise alıcının geç ayıp bildiriminde bulunmasını ve CISG madde 35 uyarınca malların yıkamadan sonra çektiğini alıcıya daha önceden açıklamadığını savunmuş fakat bunu ispatlayamamıştır. Mahkeme malların yıkamadan sonra çekmesini gizli ayıp olarak değerlendirmiş ve bundan dolayı da alıcının sözleşmeye aykırılığa neden olan bu gizli ayıbı saptamasında geç kalmadığını bildirmiştir. **LG Landshut** (Almanya Cumhuriyeti) 5 Nisan 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950405g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

ayakkabılarının da geniş kapsamlı, tam ve profesyonel bir muayeneden geçirilmesi şart kılınmakta, fakat bu muayenenin çok da pahalı olmaması belirtilmiştir¹⁹¹.

Gıda maddeleri tüketime elverişli olacak ölçüde incelenmelidir. Bu inceleme malların tazeliğini ve sözleşmesel şartlara uygun olup olmamayı içerir. Sözleşmede daha derinlemesine muayene yapma yöntemleri kararlaştırılmamışsa alıcının malların çok ayrıntılı bir şekilde muayenesine girişmesine gerek yoktur¹⁹². Bir mahkeme kararında alıcının malda yasaklanmış katkı maddelerinin kullanılıp kullanılmadığını veya üretim sürecinin sözleşmede kararlaştırılmış olandan sapıp sapmadığı hususunda inceleme yapmakla görevli olmadığı, böylece teslim edilen şaraba hangi oranda su, hangi oranda şeker katıldığına ilişkin muayene yapılmasının ondan beklenmeyeceği vurgulanmıştır¹⁹³.

Malların kimyasal muayenesinin gerekli olduğu durumlarda bu muayene daha sonra malların kullanılması bakımından zarara yol açmayacaksa, malların kimyasal bileşimle analizi yapılabilir. Ancak böyle bir analiz ek maliyet ve çaba gerektirecekse bir zorunluluk değildir¹⁹⁴. Özellikle sözleşmede belirtilmediği sürece alıcıdan her durumda muayene külfetini geniş tutmasını beklemek makul olmaz¹⁹⁵.

Malların geniş kapsamlı muayenesi, malların kullanımı yoluyla da yapılabilir. Bu tür durumlarda kullanım için alınan miktar sözleşmeye uygunluğu tam doğruluyorsa, yani tüm malları temsil edici nitelikteyse, o zaman alıcı bu incelemenin sonucuna uygun hareket edebilir¹⁹⁶. Örneğin yapışkanlı folyo kapakların satın alınmasında bunların yalnızca koruyucu amacını yerine getirip getirmediğini değil, aynı zamanda herhangi bir yapışkan kalıntısı bırakmadan kopartılıp kopartılamayacağını da incelemek gerekir¹⁹⁷. Satın alınmış kapaklar kullanım amaçlarına uygun olarak monte edilmeli ve normal

¹⁹¹ **Oberster Gerichtshof** (Avusturya Cumhuriyeti), 27 Ağustos 1999, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/990827a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹⁹² **ÖZDEMİR**, s. 213.

¹⁹³ **LG Trier** (Almanya Cumhuriyeti), 12 Ekim 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/951012g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹⁹⁴ **ATAMER**, s. 225; **BAYSAL**, s. 255; **ÖZDEMİR**, s. 205.

¹⁹⁵ **LG Trier** (Almanya Cumhuriyeti), 12 Ekim 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/951012g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹⁹⁶ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 565.

¹⁹⁷ **OLG Karlsruhe** (Almanya Cumhuriyeti), 25 Ocak 1997, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970625g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

basınca verdikleri tepki açısından muayene edilmelidir¹⁹⁸. Nitekim mahkeme bu husustaki kararda incelemenin eksik yapıldığına, gözden kaçırılan ayıpların ise gizli ayıp değil, açık ayıp olmasından dolayı satıcı tarafından savunulan koşulların gerekli kıldığı kısa süre içerisinde muayenenin yapılmasında gecikme olduğuna karar vermiştir.

Araçlar ve makineler genel kullanım kabiliyetlerinin incelenmesinin yanı sıra, hız ve verim açısından da deneme çalışmaları ile incelenmelidir. Bu doğrultuda makineler örnek bir üretimden geçirilmelidir¹⁹⁹. Fakat bunun biraz fazla zaman aldığını göz önünde bulundursak, alıcının malları yalnızca satma niyetinde olduğu durumlarda, ondan bu tür deneme işlemlerini yapmasını beklemek adaletli olmayabilir²⁰⁰. Yani bu halde alıcıdan teslim aldığı makinenin kullanılması ile ilgili güvenlik testi yapması beklenemez²⁰¹. Bu kapsamda karmaşık mekanizmaya sahip olan makineler sadece genel şekilde çalışabilirlik açısından muayene edilmelidir²⁰².

3. Gizli Ayıpların Muayenesi

Alıcının ilk muayene sırasında fark etmediği gizli veya gizlenmiş sözleşmeye aykırılıkların mevcut olması ışık tutulması gereken önemli bir konudur. CISG madde 39 (1) alıcıdan sözleşmeye aykırılığı belirledikten veya belirlemesi gerektiği tarihten başlayarak uygun bir süre içerisinde bildirimde bulunmasını talep etmektedir. Mallarda bulunan sözleşmeye aykırılıkların tespit edilmesi gerektiği tarihi belirlemede gizli ayıplar önemli rol oynamaktadırlar. Gizli ayıplardan dolayı bazı kararlarda sözleşmeye aykırılığa ilişkin bildirimler daha geç yapılmaktadır²⁰³.

¹⁹⁸ **OLG Dresden** (Almanya Cumhuriyeti), 8 Kasım 2007, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/071108g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

¹⁹⁹ CISG' e konu olan makine satışından doğan bir uyuşmazlıkta mahkemeye göre, makinelerin kullanılmadan sözleşmeye uygunluğunun tespit edilmesi mümkün değilse, alıcının her ne kadar satın aldığı makineleri yakın gelecekte kullanma niyeti olmasa durumunda bile, en azından bazı makineleri numune gibi seçerek muayene etmesinin gerekli olduğu belirtilmiştir. **LG Aschaffenburg** (Almanya Cumhuriyeti), 20 Nisan 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/060420g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁰⁰ **KRÖLL / MISTELIS / VISCAILLAS**, s. 566.

²⁰¹ **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 643; **UNCITRAL**, Digest, s. 159; **LG München** (Almanya Cumhuriyeti), 27 Şubat 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020227g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁰² **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 643, 644; **OLG Oldenburg** (Almanya Cumhuriyeti), 5 Aralık 2000, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/001205g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁰³ **HONNOLD / FLECHTNER**, s. 362.

Muayene sırasında düzenli bir inceleme ile keşfedilemeyen gizli ayıpların keşfinin ne zaman ve nasıl yapılması gerektiği yönünde farklı görüşler vardır²⁰⁴. Bazı yazarlar CISG madde 38'deki muayene külfetinin, yalnızca bir kez yerine getirilmesi gerektiğini sonraki bir zamanda gizli ayıpların varlığına işaret eden yeni bir durum ortaya çıksa bile bu külfetin tek seferlik olduğundan dolayı canlandırılmayacağını vurgulamaktadır. Bu gibi durumlarda, malları inceleme görevi doğrudan CISG madde 39'dan çıkarılmalıdır ve dolayısıyla CISG madde 38'deki standartlara tabi değildir. Bu görüşün sahipleri CISG madde 39'daki "*saptaması gerektiği*" ifadesini referans almaktadırlar²⁰⁵. Yani bu görüşe göre, gizli ayıpların mevcut olması durumunda CISG madde 38'in uygulama alanı söz konusu olamaz. Alıcının satıcıya zamanında bildirimde bulunup bulunmadığının belirlenmesinde, alıcının CISG 39 (1) uyarınca gizli ayıpları ne zaman saptayabileceği esas alınır²⁰⁶. ULIS madde 39 (1) uyarınca da gizli ayıplara ilişkin alıcının ikinci kez muayene külfeti doğmayacaktı, fakat alıcının görevi sadece bu ayıbı derhal satıcıya bildirilmesi idi.

İkinci görüş nispeten geç oluşmuştur. Bu görüşü savunan yazarlara göre ise, CISG madde 39 (1)'in CISG madde 38'i kapsayıp kapsamaması, CISG madde 38'in gerektirdiği incelemenin nasıl yapılmağına bağlıdır. Nitekim alıcının gizli bir ayıbı zamanında bildirip bildirmediğinin belirlenmesi, onun devam eden malları muayene yükümlülüğünün CISG madde 38'e uygun şekilde yerine getirip getirmediğine bağlıdır²⁰⁷. Her durumda gizli ayıpların muayene süresinin hiçbir zaman teslimden sonra mümkün olan en kısa süre kapsamına dahil olmadığı kabul edilmelidir²⁰⁸. Gerçekten de, bir mahkeme kararında CISG madde 38'deki muayene süresi gizli ayıpların söz konusu olduğu durumlarda, devam eden veya tekrarlanan bir süreç olarak düşünülmektedir²⁰⁹. UNCITRAL da bu görüşü kabul etmiştir. Hem gizli ayıplar için,

²⁰⁴ **FERRARI, Franco / FLECHTNER, Harry / BRAND A. Ronald**, The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the UN Sales Convention, Sellier European Law Publishers, London – 2004, s. 655, 656; **UNCITRAL**, Digest, s. 159.

²⁰⁵ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 566.

²⁰⁶ **HONNOLD / FLECHTNER**, s. 363.

²⁰⁷ **HONNOLD / FLECHTNER**, s. 363.

²⁰⁸ **HONNOLD / FLECHTNER**, s. 362.

²⁰⁹ Bir mahkeme kararında alıcının kendi müşterisinden ona ihbar edilen sözleşmeye aykırılığı sadece ilk satıcıya bildirmesinin gerekli olmadığı, aynı zamanda da bu bildirimin yeteri kadar somutlaştırılmasının şart olduğu belirtilmiştir. **OLG Düsseldorf** (Almanya Cumhuriyeti), 23 Ocak 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040123g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); CISG'e konu olan tahta

hem de açık ayıplar için en azından basit muayene yapmak gerekir. Basit muayene ile gizli ayıpları ortaya çıkartmak mümkün değilse, o zaman açık ayıplar için muayene külfeti sona ermesine rağmen, gizli ayıplar için muayene ve ihbar külfeti hala devam eder. Bundan dolayı muayene ve ihbar külfetlerini her durum için kısa süre ile sınırlamak makul değildir²¹⁰.

4. Örnekler Üzerinden Muayene

Fazla miktarda mal teslimi ile gerçekleşen toplu satışlarda muayene külfetinin yerine getirilmesi için alıcıdan beklenen sadece mallardan temsil edici örnekler almasıdır²¹¹. Toplu satışlarda mallar birbirlerinden çok az farklılık göstermektedirler. Bu malların teslimi bakımından her çeşit maldan numune alınması gerekmektedir²¹². Mallar ne kadar pahalıysa, muayene için o kadar az örnekler alınmalıdır²¹³. Malların alıcının üretim sürecinde kullanılması gerekiyorsa, bu tür temsili örnekleme ile muayene, test çalışmalarını da içermelidir. Bazı durumlarda ise çok büyük miktarda mal teslim edilmesine rağmen teslim edilen bütün malların makul incelemeden geçmesi gerekebilir. Şöyle ki, alıcının daha önceki bir sevkiyatta bir ayıp tespit ettiği ve numune ile incelemenin yeterli olmadığı durumlarda bütün malların makul bir incelemeden geçmesi gerekir²¹⁴.

satışından doğan bir uyumsuzlukta ise alıcı, hem de ikinci satış yaparak satıcı konumunda yer almıştır. Mahkemeye göre eğer alıcı mallar teslim edildiğinde yeterli imkana sahipse o her zaman basit muayene yapmalıdır. Alıcı basit muayene yaparak malları müşterisine gönderdikten sonra muayene külfeti alıcının müşterisi üzerinden devam etmektedir. Alıcının müşterisi de mallardaki gizli ayıpları saptadıktan sonra bunları alıcıya bildirmiş, o ise derhal satıcıya sözleşmeye aykırılığa ilişkin bildirimde bulunmuştur. Mahkeme bu durumda gizli ayıpların farklı zamanlarda muayene külfetinin devam ettiği sonucuna varmış ve bundan dolayı da CISG 39 (1) uyarınca uygun ihbarda bulunduğu hükmetmiştir. Mahkemeye göre alıcı açısından gizli ayıplı olan mallardaki sözleşmeye aykırılığa ilişkin makul bildirim süresinin başlangıcı ona müşterisi tarafından sözleşmeye aykırılık bildirimin verilmesi ile başlar. Satıcının teslimin üzerinden 8 ay geçmesi yönündeki savunması reddedilmiştir. **Hof's-Hertogenbosch** (Hollanda Cumhuriyeti), 11 Ekim 2005, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/051011n1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²¹⁰ UNCITRAL, Digest, s. 159.

²¹¹ HUBER / MULLIS, s. 151; AKTÜRK, s. 101; ÖZDEMİR, s. 217; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 642; LG Aschaffenburg (Almanya Cumhuriyeti), 20 Nisan 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/060420g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²¹² KRÖLL / MISTELIS / VISCASILLAS, s. 567.

²¹³ ÖZDEMİR, s. 217.

²¹⁴ HUBER / MULLIS, s. 151, 152; LG Stuttgart (Almanya Cumhuriyeti), 31 Ağustos 1989, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/890831g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); Arrondissementsrechtbank Zwolle (Hollanda Cumhuriyeti), 5 Mart 1997, <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=1&do=case&id=332&step=Abstract> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

Gerçekten de gerekli olan örnek sayısının alınması taraflar arasındaki önceki teslimatlardan etkilenebilir. Eğer önceki teslimatlarda ciddi ayıplar tespit edilmişse, o zaman muayene sonucunun güvenilirliğinin sağlanması adına daha çok numune alınmalıdır²¹⁵. Ayrıca tarafların uzun zaman devam eden iş ilişkilerinin olmasının ve satıcının önceki teslimatlarının sözleşmeye uygun şekilde gerçekleştirilmiş olmasının alıcıyı muayene külfetinden kurtarmayacağı vurgulanmalıdır. Alıcı bu durumda da mallar üzerinden numuneler alarak muayeneyi gerçekleştirmelidir²¹⁶. Numunelerin muayene edilmesinden sonra herhangi bir sözleşmeye aykırılığı ortaya çıkmazsa, alıcı malların geri kalanının da sözleşmeye uygun olduğunu varsayabilir²¹⁷. Buna karşılık alınan tüm örneklerin sözleşmeye aykırılığı tespit edilirse malların hepsinin sözleşmeye aykırı olduğu da varsayılabilir²¹⁸. Bu durumda alıcının her bir parçanın uygunluğunu muayene etmesi gerekmez.

D. Alıcı veya Üçüncü Kişi Tarafından Malların Muayenesi

CISG madde 38 (1) alıcının hal ve şartlar değerlendirildiğinde mümkün olan en kısa zamanda malları incelemesini veya incelettirmesini gerektirmektedir. Taraflar yaptıkları satış sözleşmelerinde çoğu zaman malların muayene edilmesine ilişkin ayrıntılı hükümler koymaktadırlar. Böylesine düzenlemeler yok ise, izlenecek yol CISG madde 9 uyarınca her iki tarafın satış sözleşmesine tatbik olunmasına razı oldukları teamüller veya önceki uygulamalar ile belirlenebilecektir²¹⁹.

Tarafların malları birlikte incelemeyi kabul etmeleri de kabul edilebilir²²⁰. Bununla birlikte milletlerarası satışların uzun mesafeli olması nedeniyle bu durum genellikle mümkün olmayacaktır²²¹.

²¹⁵ HUBER / MULLIS, s. 155; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 567.

²¹⁶ OLG Karlsruhe (Almanya Cumhuriyeti), 25 Haziran 1997, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970625g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²¹⁷ ATAMER, s. 225; AKTÜRK, s. 104; ÖZDEMİR, s. 217.

²¹⁸ ÖZDEMİR, s.217; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 567.

²¹⁹ SOBOT, Fiser, Duty to Examine the Goods in International Law of Sales, Belgrade Law Review, C. 59, No. 3, Y. 2011, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/fiser-sobot.html#21> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 196 - 210), s. 202.

²²⁰ LG Aschaffenburg (Almanya Cumhuriyeti), 20 Nisan 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/060420g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²²¹ SOBOT, s. 202.

CISG madde 38 (1) alıcının malları muayene etmesinin gerekli olduğunu belirtmiştir. Fakat fıkra da geçen “*muayene etmek veya ettirmek*” ifadesinden de malum olduğu üzere bu muayenenin alıcı tarafından gerçekleştirilebilmesinin yanı sıra, onun talimatı ile başka kişiler tarafından yapılması da mümkündür. Kısacası, muayene alıcı, çalışanları ve ayrıca alıcının talimatlarına uygun olarak hareket eden üçüncü kişiler, örneğin belirli bir alanda uzman kişi tarafından yapılabilir. Bu kişiler alıcının asistanı gibi tanınır ve alıcı onların işlerinden sorumlu olur. Yani alıcı kendisi tarafından yapılmasa da yetersiz incelemenin sonucunu taşır²²².

Eğer alıcı muayeneyi yapacak imkana sahip değilse, örneğin uzman değilse veya gerekli donanımına sahip değilse, üçüncü bağımsız tarafa başvurmalıdır²²³. Bu kapsamda muayenenin resmi otoriteler tarafından yapılması mümkün olduğu gibi, kontrol altında olmayan tarafsız kuruluşlar tarafından da yapılması mümkündür²²⁴.

Milletlerarası ticaret uygulamalarında malların resmi otorite ve tarafsız kurumların kontrolü ile incelenmesi çok yaygındır. Bununla birlikte, kurum incelemesinin söz konusu olması için satış sözleşmelerinde taraflar açıkça bunu kararlaştırmalıdır. Tarafsız bir kontrol kurumunun atanması işlem maliyetlerini arttırmasına rağmen, taraflar genellikle milletlerarası satışlarda alıcı ve satıcının farklı ülkelerde olmasından dolayı malların çok yol katedeceğini göz önüne alarak bunu tercih ederler. Bu durumda muayene bittikten sonra malları kontrol eden kuruluş tarafından malların varış yerine varmadan önce durumu hakkında bilgi veren bir kalite belgesi düzenlenmelidir²²⁵.

Tarafların kendilerinin karşılıklı olarak tarafsız kişilerin muayene yapması konusunda mutabakata varmaları²²⁶, satıcının kontrol eden kuruluşun atanması için ısrar etmesi ve alıcının incelemeyi yapan kişiyi sadece kendisinin seçmesi gibi tarafların sorumluluğunu doğrudan etkileyebilecek iki durumu ayırt etmek önemlidir²²⁷. İlk durumda alıcı CISG madde 44 uyarınca üçüncü kişinin çalışmasından sorumlu olmaz ve

²²² UNCITRAL, Digest, s. 157.

²²³ ATAMER, s. 224, 225.

²²⁴ UNCITRAL, Digest, s. 157.

²²⁵ SOBOT, s. 202, 203.

²²⁶ BAŞAR, s. 147.

²²⁷ SOBOT, s. 203.

yetersiz muayenenin sonuçlarına da katlanmak zorunda değildir. Gerekli incelemeler yapılarak malları inceleme görevi yerine getirilir²²⁸. İkinci durumda üçüncü kişi alıcının asistanı olarak hareket eder ve alıcı onun işinden sorumludur.

Son olarak transit malların satılması durumunda alıcının malları muayene etmesi için zamanı yoksa bu külfetin müşteriye kaydırılması söz konusu olacaktır. Örneğin, alıcı, onları inceleme fırsatı bulmadan önce malları yeniden sattığında ve yeniden gönderdiğinde, malların alıcının müşterisi tarafından muayene edilmesi gerekir. Fakat unutulmamalıdır ki, alıcının müşterisi tarafından alıcıya zamanında ayıp ihbarının yapılmaması durumunda alıcı ilk satıcıya karşı sözleşmeye aykırılığa dayanamaz²²⁹.

IV. MUAYENE SÜRESİ

A. Genel Olarak

Muayene süresinin ne zaman başlaması, ne kadar süre devam etmesi ve ne zaman sonlanması gerektiği muayene külfetine ilişkin değerlendirilecek en önemli konulardan biridir. CISG madde 6'da açıkça belirtilen taraf özerkliği ilkesi uyarınca, taraflar malların muayenesi için bir zaman üzerinde uzlaşmada serbesttirler²³⁰. Muayene süresinin açık bir şekilde belirtilmesi hali uygulamada özellikle, deneme çalışmaları gerektiren satışlarla bağlantılı olarak birçok sözleşmede bulunmaktadır²³¹. Bununla birlikte, daha çok, taraflar sadece bildirimde bulunulması gereken zamanı düzenler. Böylece muayenenin de dolaylı olarak hangi süre içerisinde yapılması ortaya çıkar²³².

Taraflar satış sözleşmesinde muayene süresine ilişkin herhangi düzenleme öngörmemişlerse, bu konuya ilişkin CISG madde 9 uyarınca taraflar arasında yerleşmiş uygulama veya milletlerarası ticari teamül de yoksa, CISG madde 38 (1) uyarınca

²²⁸ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 567; BAŞAR, s. 147; ICC Court of Arbitration (Takim Kararı), 1 Haziran 1999, <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=1&do=case&id=466&step=FullText> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²²⁹ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 567.

²³⁰ BAŞAR, s. 146 - 148.

²³¹ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 568.

²³² Makul süre içerisinde sözleşmeye aykırılık ihbarının yapıp yapılmadığını araştırmak için iki sürenin tespiti gereklidir; 1) CISG madde 38 (1) uyarınca malları muayene süresi; 2) CISG madde 39 (1) uyarınca sözleşmeye aykırılığa ilişkin bildirim süresi. LG Berlin (Almanya Cumhuriyeti), 21 Mart 2003, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/030321g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); Aynı yaklaşım için bkz. Obergericht Zug, (İsviçre Cumhuriyeti), 19 Aralık 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/061219s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

tarafların içinde bulundukları hal ve şartların izin verdiği ölçüde kısa süre içinde muayene yapılmalıdır²³³. CISG’i kaleme alanlar milletlerarası satış sözleşmesinde yer alan malların çeşitliliği ve tarafların farklı kişiliklere sahip olmasını göz önüne alarak, muayene için nispeten kısa ama oldukça esnek bir zaman seçmişlerdir. Böylesine esnek bir sürenin tespit edilirken, satıcının sözleşmeye aykırılığı ortadan kaldırmak için derhal muayeneye ilişkin beklentisi ile alıcının fazla masraftan ve zorluktan kaçınması gibi çıkarlarını korumak amaçlanmıştır²³⁴. Fazla masraf ve zahmetten kurtulmaya ilişkin alıcının çıkarlarını koruyan hükümler malların muayene süresinin CISG madde 38 (2) uyarınca varma yerinde veya CISG madde 38 (3) uyarınca yeni varma yerinde başlamasına ilişkin hükümlerdir.

Malların muayene edilmesinin ne kadar süre içerisinde gerçekleşmesi gerekmesine ilişkin doğrudan bir düzenlemenin bulunmadığı durumlarda, muayene süresi belirlenirken o CISG madde 39 (1)’deki sürenin bir parçası olarak değerlendirilmektedir²³⁵. Böylece bazı durumlarda CISG madde 38 uyarınca muayene süresi için belirlenmiş kısa süre şeklinde olan katı bir standart, CISG madde 39 uyarınca sözleşmeye aykırılıkların bildirimi için makul süre standardının kapsamına dahil edilerek muayene süresine ilişkin sert yaklaşım kısmen hafifletilebilir.

B. “Kısa Süre” Kavramı

1. Genel Olarak

Kısa süre içerisinde muayene CISG madde 38’in temelini teşkil etmektedir. CISG madde 38 kapsamında verilmiş mahkeme kararlarını tahlil ettiğimizde, farklı ülkelerden olan mahkemelerin kısa süre kavramının anlamını şerh ederken daha çok kendi hukuklarından yola çıktıklarını görebiliriz²³⁶. Ulusal hukukları uyarınca muayenenin teslimden derhal sonra yapılmasını arayan ülke mahkemeleri, CISG’i uygularken kolay bozulamayan mallar için bile kısa süreyi teslimden derhal sonra şeklinde yorumlamışlar²³⁷.

²³³ BAŞAR, s. 146.

²³⁴ HUBER / MULLIS, s. 152.

²³⁵ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 569.

²³⁶ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 569.

²³⁷ Kuzu derisi paltolarının satışını hedef alan bir uyuşmazlıkta mahkeme, OR madde 201 (1) uyarınca koşulların el verdiği ölçüde en kısa sürede muayene yapılması gerektiğini belirtmese de, bu kuralın etkisi

CISG madde 38 (1)'de yer alan “*koşulların izin verdiği ölçüde kısa süre*” kavramı, CISG madde 39 (1)'de yer alan “*makul süre*” kavramından zamansal boyut açısından daha dar yorumlanmalıdır²³⁸. Gerçekten de genel olarak önce muayene yapılmalı, sonra ise bu muayenenin sonucuna göre uygun bildirimde bulunulmalıdır. Muayenenin hal ve şartlar altında kısa sürede gerçekleşmesinin önemlerinden biri de fazla ağır olan ispat yükünü azaltmasıdır. Çünkü, muayene süresi çoğu durumda hasarın alıcıya geçtiği andan sonra başlamaktadır. Prensip olarak da, malların sözleşmeye aykırılığını ispatlamak zorunda olan satıcı değil, kanıt kaybının kendisini etkilediği alıcıdır²³⁹.

Muayene süresi muayene kapsamı gibi bazı özel hallere bağlı olabilir. Bu her somut olaya göre belirlenmelidir. Makul süre ibaresinin yorumunda ne ulusal hukuklara başvurulur, ne de ULIS madde 38'e dayanan içtihatlardan yararlanılır. Sadece her olayın hal ve şartları esas alınmalıdır²⁴⁰. Koşulların gerektirdiği kısa sürenin esnek olmasından dolayı, muayene süresine ilişkin net bir gün belirlemek mümkün değildir. Hakim hal ve şartların izin verdiği kısa sürede muayenenin yapılıp yapılmamasına, objektif ve subjektif faktörlere dayanarak, somut olay üzerinde hangi tarafın haklı olduğu kanısına kolaylıkla varabilir. Yani hakim takdir yetkisine sahiptir. Fakat her durumda alıcının derhal muayene yapması önerilmektedir²⁴¹. Mahkemeler kararlarında aynı gün²⁴² veya en geç ertesi gün²⁴³ ya da 1 hafta²⁴⁴ gibi sürelerin yerinde olduğunu göstermiştir.

altında kalmış ve muayene külfetinin 1 hafta içinde yerine getirilmemesinden dolayı ihlal edilmiş olduğunu belirtmiştir. **HG Zürich**, (İsviçre Cumhuriyeti), 30 Kasım 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981130s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); Aynı şekilde, kullanılmış ayakkabı satışından doğan bir uyuşmazlıkta mahkeme, her ne kadar Alman hukuku uyarınca muayenenin derhal yapılmasını esas alan HGB madde 377 (1)'e atıfta bulunmasa da, kullanılmış ayakkabılar için bile en kısa sürede muayenenin yapılmasını şart olduğunu bildirerek, 3 haftalık bir ihbar süresini geç bulmuştur. **LG Frankfurt** (Almanya Cumhuriyeti), 11 Nisan 2005, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/050411g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019);

²³⁸ **HONNOLD / FLECHTNER**, s. 360, 361; **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 637.

²³⁹ **KRÖLL / MISTELIS / VISCASILLAS**, s. 569, 570.

²⁴⁰; **BAYSAL**, s. 255, 256; **BAŞAR**, s. 153.

²⁴¹ **KRÖLL / MISTELIS / VISCASILLAS**, s. 569, 570.

²⁴² İtalyan çiçekleri satışından doğan uyuşmazlıkta mahkeme malların kolay bozulabilir olmasından dolayı muayenenin çiçeklerin teslimi ile aynı günde yapılması gerektiğine karar vermiştir. **OLG Saarbrücken** (Almanya Cumhuriyeti), 3 Haziran 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980603g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁴³ CISG'in uygulama alanına giren canlı koyun satışına ilişkin bir uyuşmazlıkta mahkeme uzun ömürlü hayvanların 3 ile 4 gün içerisinde muayene edilerek ihbar edilmesi gerektiğini bildirmiş, somut olaydaki

Muayenenin zaman alıcı bir inceleme gerektirdiği durumlarda, örneğin kimyasal analiz veya deneme çalışmaları yapılmalıysa, muayene süresinin belirlenmesi için bu incelemenin gerektirdiği süre de değerlendirilmelidir. Dolayısıyla muayene süresi, alıcının muayene öncesi gerekli kararları alarak muayeneyi organize etmesi ve muayenenin gereken süre içinde fiilen yapılması şeklinde iki kısımdan oluşur²⁴⁵.

2. Kısa Süreye Etki Eden Faktörler

Koşulların izin verdiği kısa süre kavramının belirlenmesinde objektif ve subjektif faktörlere dikkat edilmelidir. Objektif faktör olarak muayenenin kapsamını, malların yapısını ve kullanım amaçlarını, subjektif faktör olarak ise alıcının konumunu vs. etkenleri göz önünde bulundurabiliriz.

a. Muayene Kapsamının Süreye Etkisi

Muayene süresinin uzunluğu büyük ölçüde muayenenin kim tarafından yapıldığına bağlıdır. Uzmanların yardımı ile yapılan karmaşık kimyasal veya teknik muayeneler birkaç hafta sürebilirken, malların alıcının kendisi veya bir çalışanı tarafından yalnızca görsel olarak muayenesi birkaç saat içinde bitebilir²⁴⁶.

Mahkemeler muayene süresini belirlerken, yapılmış muayenenin gerekli olup olmadığına ticari hayatın olağan seyrini esas alarak karar vermektedirler. Alıcının işyerinin bulunduğu yerdeki muayeneye ilişkin kurallar da dikkat alınmalıdır. Örneğin,

koyunların ise teslim günü veya en geç ertesi günü muayene edilip, varsa sözleşmeye aykırılık bildiriminde bulunmanın şart olduğunu ortaya koymuştur. Mahkemeye göre yetersiz su ve beslenmenin, barınmanın olmaması durumunda canlı hayvanların fiziksel olarak değişebilmesi mümkündür. Bu nedenle de 4 gün içerisinde verilen ihbar gecikmiş sayılmalıdır. **OLG Schleswig** (Almanya Cumhuriyeti), 22 Ağustos 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020822g2.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁴⁴ CISG'in uygulama alanına giren soğutma sistemi satışına ilişkin bir uyuşmazlıkta muayene için öngörülmuş kısa süre, alıcının müessesesinin büyüklüğüne, incelenecek malın türüne, karmaşıklığına, bozulabilir niteliklerine, mevsimsel mallar gibi karakterlerine, miktarına, türüne, gereken harcamaya, alıcının konumuna, teslimatın kapsamına, sözleşmede seçilmiş muayene külfetine uygulanacak yasal çözüme bağlıdır. Bu tespitleri belirttikten sonra mahkeme muayene için 1 hafta, ihbar için 2 haftalık bir süreni makul görmüştür. **OGH** (Avusturya Cumhuriyeti), 14 Ocak 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020114a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁴⁵ **Bundesgerichtshof** (Almanya Cumhuriyeti), 3 Kasım 1999, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/991103g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁴⁶ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 571.

malların alıcıya tatil günlerinde teslim edilmesi durumunda, alıcının kendi çalışanı veya başka kişi tarafından muayene edilmesi şartsa, muayene süresinin uzaması makuldur²⁴⁷.

Genel olarak muayeneyi organize etmek için gereken süre kısa muayene süresini de etkileyebilir. Bu noktada sözleşmenin kurulmasıyla malların teslimi arasındaki uzun zaman farkı alıcıya muayeneyi yapması için yeterli organize hareketlerini yapmasına olanak sağlayacaktır. Bunun için malların teslim edilmesi veya varma noktasına gelmesi alıcının koşullara göre bir varsayımı dahilinde olmalıdır. Bu gibi durumlarda malların muayenesi için fiili süre teslimden derhal sonra başlar²⁴⁸. Buna karşılık teslimin sözleşmenin kurulmasından kısa süre sonra gerçekleşmesi durumunda veya teslim tarihinden kısa süre sapan teslim, muayenenin planlanmasını zorlaştırabilir. Böylece erken veya geç teslim şeklinde ortaya çıkan zamansız teslimler, muayene süresinin uzamasına neden olmaktadır. Çünkü, alıcı farklı bir zamanda mal bekliyordu ve bu durumunda o muayene için planlarını yeniden düzenlemek zorunda kalabilecek. Gerekli personel ve makineleri o sürede hazır edemeyecektir. Bu sorun özellikle muayenenin karmaşık bir şekilde veya deneme çalışmaları şeklinde olması durumunda söz konusu olur²⁴⁹.

Bazı durumlarda hatta teslimattaki kısa bir gecikme bile önemli ölçüde muayene süresini etkileyebilir. Örneğin, spor sahalarının hazırlanması için kullanılan toprağın tesliminin birkaç gün gecikmesi ve bu teslimin muayene edilmesi için deneme çalışmasının şart olduğu durumlarda, muayene birkaç ay sonra gerçekleşecek saha otunun yeniden değişiminin beklenmesiyle ertelenebilir²⁵⁰.

Sözleşmeye aykırılığın türü de muayene süresine etki eden faktörlerden biridir. Açık ayıpların mevcut olması durumunda türde ve miktarda²⁵¹ olan sapmaları keşfetmek için gereken süre diğerlerine oranla çok daha kısa olmalıdır²⁵². Sözleşmeye aykırılığın

²⁴⁷ **AG Riedlingen** (Almanya Cumhuriyeti), 21 Ekim 1994, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/941021g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁴⁸ **LG Frankfurt** (Almanya Cumhuriyeti), 11 Nisan 2005, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/050411g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁴⁹ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 572.

²⁵⁰ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 572.

²⁵¹ **Appelationshof Bern** (İsviçre Cumhuriyeti), 11 Şubat 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040211s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁵² **CA Paris** (Fransa Cumhuriyeti), 6 Kasım 2001, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/011106f1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

sahte malların teslimi gibi ciddi dolandırıcılıkla ilişkili olduğu durumlarda ise muayene süresi daha uzun olabilir. Aynı zamanda bazı durumlarda muayene süresi malların kullanımından sonra da başlayabilir²⁵³.

Daha kısa veya daha uzun bir süreye neden olan belirli koşulların bulunmaması durumunda malların türü, miktarı, kalitesi ve hatta genel çalışabilirliği gibi çok az organizasyon gerektiren basit muayeneler ortalama bir hafta ile on gün arasında yapılabilir²⁵⁴. Örneğin, malların sözleşmeye uygun olup olmaması kolayca anlaşılabilirse, muayenenin yapılması için birkaç iş günü yeterlidir²⁵⁵.

b. Malların Yapısının ve Kullanım Amaçlarının Süreye Etkisi

Makemeler tarafından koşulların izin verdiği kısa süre kavramının belirlenmesinde dikkat edilen önemli kıstaslardan biri de malın doğal nitelikleri ve hangi amaç için kullanıldığıdır. Gerçekten de taze meyveler, güller²⁵⁶, gıda maddeleri²⁵⁷ gibi kendi niteliklerinden dolayı kısa süre içerisinde erken bozulabilen mallar teslimden sonra derhal veya çok kısa sürede muayene edilmelidir. Çok kısa sürede fiziksel değişikliğe uğrayan canlı hayvanların muayenesi de teslim günü ve en geç teslimin ertesi günü yapılmalıdır²⁵⁸. Sezonluk mallar da bu gruba dahil edilebilir²⁵⁹.

²⁵³ CISG kapsamında değerlendirilen kağıt makine satışını konu alan olayda alıcı 7 Nisan 1993 tarihinde makineyi teslim almıştır. 26 Nisan 1993 tarihinden başlayarak makinenin doğru bir şekilde çalışmadığının farkına varmıştır. Bundan dolayı satıcıya 14 Haziran 1993 tarihinde bildirimde bulunmuştur. Mahkeme ayıbın gizli ayıp olduğunu kabul etmiş ve muayene süresinin ayıba ilişkin ilk belirtilerin olduğu 26 Haziran 1993 tarihinde başladığını bildirmiştir. Mahkeme hem de genel tespit yaparak karmaşık yapıya sahip makinelerin 2 hafta içinde muayene edilmesi ve sonraki 2 hafta içerisinde de ihbar edilmesi gerektiğine işaret etmekle, eğer makinenin yapısı uzman tarafından muayeneyi gerektiriyorsa, o zaman 3 hafta içinde muayene edilmesi ve sonraki 1 hafta içerisinde ihbar edilmesinin şart olduğunu ve gizli ayıplardan farklı olarak açık ayıplarda bu sürenin teslim yerinde veya varma yerinde başladığını vurgulamıştır. Olayda alıcı bildirimini 14 Haziran 1993 tarihinde yapmasından dolayı sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkını kaybetmiştir. **Bundesgerichtshof** (Almanya Cumhuriyeti), 3 Kasım 1999, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/991103g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁵⁴ **KRÖLL / MISTELIS / VISCASILLAS**, s. 572.

²⁵⁵ **Handelsgericht** (İsviçre Cumhuriyeti), 11 Şubat 2003, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/030211s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁵⁶ Bir mahkeme kararında milletlerarası çiçek ticaretine göre teslim edilmiş çiçeklerin aynı günde muayene edilmesinin gerekli olduğu kanısına varılmıştır. **OLG Saarbrücken** (Almanya Cumhuriyeti), 3 Haziran 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980603g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁵⁷ Peynirlerin muayenesi onların erken bozulabilir olmasından dolayı teslimden mümkün olduğu kadar çok kısa süre sonra yapılmalıdır. **Rb Roermond** (Hollanda Cumhuriyeti), 19 Aralık 1991, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/911219n1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁵⁸ **OLG Schleswig** (Almanya Cumhuriyeti), 22 Ağustos 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020822g2.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

Dayanıklı mallara²⁶⁰ ilişkin muayane süresi belirlenirken ise mahkemeler kısa süre kavramını çok da sert yorumlamamaktadırlar. Hatta eğer teslim edilmiş mallar karmaşık yapıya sahipse, mallar üzerinde deneme çalışmaları, mekanik çalışmalar veya kimyasal incelemelerin yapılması gerekiyorsa ve bu muayeneyi yapmak alıcının kapasitesi dahilinde değilse, izin verilen muayene süresi 2 haftadan bile daha uzun sürebilmektedir²⁶¹. Buna karşılık basit muayene ile, sadece bakmak, tartmak, saymak veya taşıma senetlerini incelemek yoluyla ortaya çıkabilecek açık ayıplı mallara ilişkin muayane süresi çok daha kısadır. Bu ayıplar ilk bakışta kendilerini göstermektedirler²⁶².

Malların kullanım amacı da belirli bir süre sonra herhangi bir muayenenin yapılmasını imkansız kılabilir. Buraya teslim alınmış malların yeniden işlenmesini veya bu malların başka mallarla karıştırılmasını dahil edebiliriz²⁶³. Bunun sebebi teslim edilmiş malın diğer mallarla karıştırılması veya yanlış işlenmesinden dolayı hasar görmesi veyahut malın kendisinin daha baştan sözleşmeye aykırı olduğunu kanıtlamanın zor olmasıdır.

Belirtilmelidir ki alıcı malları yakın gelecekte kullanacaksa, herhangi bir muayene için ek masraflarının makul olmaması durumunda, muayene süresi biraz uzun olabilir. Fakat bu süre ayları bulmamalıdır²⁶⁴.

²⁵⁹ Noel ağaçları satışından doğan ve CISG kapsamında değerlendirilen bir uyuşmazlıkta mahkeme bu ağaçların teslim günü muayene edilmesinin ve teslimden 2 gün sonra sözleşmeye aykırılık bildiriminde bulunulmasının yerinde olduğuna karar vermiştir. Mahkeme ayrıca, yılbaşı ağaçlarının 24 aralıktan sonra satışının hiçbir anlamı kalmamasından dolayı alıcıların her zaman muayene ve bildirim konusunda erken davranmaları gerektiği yönünde bir tespitle bulunmuştur. **Randers Byret** (Danimarka Cumhuriyeti), 4 Kasım 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981104d1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁶⁰ Dayanıklı mallar sadece kolay bozulamayan mallar değil, aynı zamanda piyasa dalgalanmalarından kolaylıkla etkilenmeyen mallar olarak algılanmalıdır. **Obergericht Zug** (İsviçre Cumhuriyeti), 19 Aralık 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/061219s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁶¹ **Bundesgerichtshof** (Almanya Cumhuriyeti), 3 Kasım 1999, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/991103g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁶² **ÖZDEMİR**, s. 243, 244; **SCHLECHTRIEM** / **SCHWENZER**, s. 646.

²⁶³ Teslim edilmiş malın muayenesi onların balık filettolarına dönüştürülmesinden önce yapılmalıdır. **Arrondissementsrechtbank Zwolle** (Hollanda Cumhuriyeti), 5 Mart 1997, <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=1&do=case&id=332&step=Abstract> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁶⁴ CISG'in uygulanmasına konu olan porselen sofa takımı satışından doğan uyuşmazlıkta mahkeme, malın niteliğine göre dayanıklı olması, alıcının restoran sahibi olması ve bundan dolayı gelecekte o malları kullanabilmesi durumunda muayeneye ilişkin kısa süreyi uygulamanın makul olmadığını bildirmiştir. Fakat olayda bu malların muayenesinin teslimden iki ay sonra gerçekleşmesi geç muayene olarak değerlendirilmiştir. **Tribunale di Rimini** (İtalya Cumhuriyeti), 26 Kasım 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/021126i3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

c. Alıcının Konumunun Süreye Etkisi

Alıcının uzmanlığı, profesyonelliği, gerekli teknik imkanlara sahip olup olmaması muayene süresini etkileyecek faktörlerden biridir. Ticari faaliyet açısından belirli büyüklükte olmayan alıcının basit muayenenin yetmediği durumlarda muayene yapacak uzmana ihtiyacı olacağı açıktır²⁶⁵. Bu nedenle, daha küçük konumda olan alıcıya oranla, daha parlak ticari konuma sahip alıcıdan malları nispeten daha kısa sürede muayene etmesini beklemek makuldur²⁶⁶.

Eğer alıcının sahip olduğu ekipmanlar onun bulunduğu yere göre teslim aldığı malı muayene etmeye yeterliyse ondan muayene için daha fazla ekipmana sahip olması beklenemez. Buna karşılık gelişmekte olan bir ülkede bulunan bir alıcının üçüncü kişiler tarafından yapılan incelemeleri organize etmek için, oldukça sanayileşmiş bir ülkedeki alıcıdan daha fazla zamana ihtiyacı olabilir²⁶⁷.

Satış sözleşmesinde alıcının personellerinden birinin malların kullanımına ilişkin satıcı tarafından eğitileceği yönünde bir hüküm varsa, o zaman tarafların zımnen malların muayene süresinin bu eğitimin tamamlanmasından sonra olması yönünden rıza vermeleri söz konusu olur²⁶⁸.

Alıcının teslimin gerçekleşmesi için kesin bir şekilde belirttiği zaman dilimi istisna olmakla birlikte, alıcının ülkesindeki yerel gelenekler örneğin bayramlar kısa süre kavramının genişlemesine neden olabilir²⁶⁹. Fakat her durumda alıcı satıcıyı durumdan haberdar etmelidir²⁷⁰.

²⁶⁵ BAŞAR, s. 164, 165.

²⁶⁶ HUBER / MULLIS, s. 155; OGH (Avusturya Cumhuriyeti), 14 Ocak 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020114a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁶⁷ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 573; BAŞAR, s. 165.

²⁶⁸ CISG çerçevesinde değerlendirilen plastik saksı satışından doğan bir uyuşmazlıkta mahkeme, alıcının mühendis personellerinin eğitilmesinden dolayı CISG madde 38 ve 39'daki sürelerin genişlenmesini makul görmüş, sonuç olarak ise 3 haftayı aşan bildirim süresinin yerinde olduğuna karar vermiştir. Mahkemeye göre kısa süre gibi kavramlar sadece basit muayenelerin yapılması durumunda aranmalıdır. **Western District of Michigan** (ABD), 17 Aralık 2001, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/011217u1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁶⁹ ÖZDEMİR, s. 244; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 573, 574.

²⁷⁰ BAŞAR, s. 166.

Alicının hasta olması, onun işyerinde grev olması, teslimatın yapıldığı yerden farklı yerde olması²⁷¹ gibi tamamen alıcıdan kaynaklanan durumlar, kısa süre kavramı değerlendirilirken çoğu zaman göz önüne alınmaz²⁷². Çünkü malların her zaman üçüncü kişiler tarafından muayene edilmesi mümkündür. Fakat satış sözleşmesinin kurulması esnasında satıcıya alıcı tarafından böylesine bir durumun olduğu veya var olabileceği bildirilmişse muayene süresinin uzaması söz konusu olacaktır. Doktrinde bir yazar daha da ileri giderek alıcının yerleştiği ülkede veya işyerinde olan grevleri onun sorumluluk alanına dahil etmemiş, bu tür durumlarda muayene süresinin uzaması gerektiğini bildirmiştir²⁷³. Alıcı bu durumlarını ispatla yükümlüdür²⁷⁴. Uygulamada mahkemeler genellikle böyle durumlarda alıcının makul ömrünün olmasından dolayı, semenin tenzili ve yoksun kalınan kâr hariç zararın tazminine karar vermektedirler²⁷⁵.

d. Diğer Faktörlerin Süreye Etkisi

Finlandiya mahkemesi, teslimat öncesi cilt bakım ürünlerinin numuneler üzerinden muayenesinin yapılmasının, teslimat sonrasındaki muayenenin derhal yapılmasına istisna teşkil etmediğine karar vermiştir²⁷⁶.

Muayene süresi tarafların beklentilerine göre de değişebilir. Eğer her iki taraf da aynı hukuk sistemine sahip ülkelerdense mahkemeler muayene süresine ilişkin çok sert yorumlar ortaya koymaktadırlar²⁷⁷.

Yine alıcının satıcıdan malların erken bir zamanda tesliminin yapılmasını istemesi durumunda muayene süresi olağandan kısa tutulabilir. Bu gibi durumlarda

²⁷¹ **LG Landshut** (Almanya Cumhuriyeti), 5 Nisan 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950405g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁷² **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 574; **BAŞAR**, s. 166;

²⁷³ **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 646.

²⁷⁴ **LG Landshut** (Almanya Cumhuriyeti), 5 Nisan 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950405g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁷⁵ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 574; **BAŞAR**, s. 166.

²⁷⁶ **Helsinki Court of Appeal**, (Finlandiya Cumhuriyeti), 30 Haziran 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980630f5.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁷⁷ CISG'e konu olan bu uyuşmazlıkta satıcı Alman alıcı ise Avusturyalıdır. Her iki ülkenin de Alman hukuk sistemine dahil olmasından dolayı mahkeme CISG maddelerine atıfta bulunmanın yanı sıra, defalarca HGB'ye atıfta bulunmuş ve en sonunda oradaki derhal muayene kavramının etkisi altında soğutma sisteminin muayenesinin 1 hafta içerisinde yapılması gerektiğine karar vermiştir. **OGH** (Avusturya Cumhuriyeti), 14 Ocak 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020114a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

alıcının muayenesinin organize edilmesine ilişkin hareketleri önceden yapmış olduğu varsayılır²⁷⁸.

Satıcı ile alıcı arasında birkaç kez teslimat gerçekleşmişse, muayene süresinin belirlenmesinde bu teslimatlar da önemli yere sahiptir. Bir mahkeme kararına göre satıcının önceki teslimatlarında sözleşmeye aykırılık olmuşsa, alıcının yeni teslimatda derhal muayene yapması gerekir²⁷⁹. Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre, bu yaklaşım çok da adaletli değildir. Çünkü, önceki teslimatta satıcı tarafından sözleşmeye aykırılık yapılmıştır. Salt buna dayanarak zaten alıcıdan kısa sürede muayene talep eden CISG madde 38 (1)'i biraz daha sertleştirip derhal muayene ile değiştirmek alıcının gereksiz yere fazla yüklenmesine ve aynı zamanda satıcının sözleşmeye aykırı davranmasından dolayı ödüllendirilmesine neden olabilir²⁸⁰. Bu nedenle mahkemeler sözleşmeye aykırı mal teslim edilmesinin muayene süresini etkileyip etkilememesi yönünde kararlar verirken daha dikkatli olmalıdırlar²⁸¹.

C. Muayene Süresinin Başlangıcı

1. Uygun Teslimatın Yapılması Durumunda

Her ne kadar açık şekilde belirtilmese de, CISG madde 38 (1) taşıma gerektirmeyen malların muayenesini düzenlemektedir. Bu tip durumlarda malların teslim yerine ulaşması ile muayene süresi başlamaktadır²⁸². CISG madde 6 çerçevesinde taraflar teslim yerini sözleşmede açıkça belirtebilirler. Böyle bir tespit yapılmamışsa, CISG madde 31 hükümleri esas alınacaktır²⁸³.

²⁷⁸ **LG Berlin** (Almanya Cumhuriyeti), 21 Mart 2003, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/030321g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁷⁹ CISG kapsamında değerlendirilen deri ceketlerin satışına ilişkin uyuşmazlıkta mahkeme art arda teslimin mevcut olması durumunda ilk teslim için muayene süresinin 1 haftadan fazla olmaması gerektiğini, aynı zamanda da yapılmış teslimatlardan herhangi birinde sözleşmeye aykırılığın saptanması durumunda onu izleyen teslimatların derhal muayenesinin gerektiğini bildirmiştir. **HG Zürich** (İsviçre Cumhuriyeti), 30 Kasım 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981130s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁸⁰ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 574; **BAŞAR**, s. 166, 167.

²⁸¹ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 574; **BAŞAR**, s. 166, 167.

²⁸² **ATAMER**, s. 225; **HUBER / MULLIS**, s. 152, 153; **AKTÜRK**, s. 129; **ÖZDEMİR**, s. 229; **UNCITRAL**, Digest, s. 158; **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 574; **BAŞAR**, s. 167.

²⁸³ **ATAMER**, s. 225; **HUBER / MULLIS**, s. 152, 153; **ÖZDEMİR**, s. 229; **UNCITRAL**, Digest, s. 158; **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 574; **BAŞAR**, s. 167.

Mallara ilişkin muayene süresinin teslim yeri esas alınarak başladığından dolayı, alıcı da malları teslim yerinde muayene etmelidir²⁸⁴. Ancak CISG madde 38 (2) ve 38 (3)'teki düzenlemeler istisna olmakla birlikte, alıcının malları teslim yerinde değil de, başka bir yerde muayene etmesi muayene süresine etki etmez²⁸⁵. Fakat, doktrine göre, teslim yerinde muayene yapmanın neredeyse mümkün olmaması durumunda malların muayene için elverişli bir yere nakledilmesi muayene süresine etki edebilir²⁸⁶.

Malların teslimatının belirli bir zaman dilimi içinde yapılması gerekiyorsa, muayene süresinin başlangıç tarihi, bu zaman dilimin dolmasına göre değil, malların alıcıya teslim edildiği tarihe göre belirlenir²⁸⁷.

Bazı satış sözleşmeleri satıcının teslim borcunun yanı sıra, satıcıya teslim edilmiş malların montajının yapılması, bu malların satıcı tarafından alıcının yanında deneme çalışmalarının yapılması, alıcının personellerinin bu malı kullanmaya ilişkin eğitilmesi ve kullanım kılavuzlarının alıcıya teslim edilmesi gibi satıcıya ek yükümlülükler de yükler. Bu gibi durumlarda muayene süresi satıcının bu ek yükümlülükleri yapmasından sonra başlar²⁸⁸.

2. Teslim Borcunun İhlal Edildiği Durumlarda

a. Erken Teslim Durumunda

Sözleşmede kararlaştırılmış teslimin zamanından önce yapılması durumunda muayene süresinin başlayıp başlamayacağı üzerinde durulması gereken konulardan biridir. Hakim görüş uyarınca muayene süresi sözleşmede kararlaştırılmış zamanda teslimin yapılması anında başlamaktadır²⁸⁹. Diğer görüşün taraftarlarına göre ise,

²⁸⁴ BAŞAR, s. 167.

²⁸⁵ LG Frankfurt (Almanya Cumhuriyeti), 11 Nisan 2005, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/050411g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁸⁶ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, 575; BAŞAR, s. 167.

²⁸⁷ BAŞAR, s. 168.

²⁸⁸ Soba satışından doğan ve CISG kapsamında karara bağlanan bir uyuşmazlıkta mahkemeye göre sobanın satıcı tarafından montajı kararlaştırılmışsa, o soba montajın bitiminden sonra alıcının emrine geçtiğinden muayene süresi de o zamandan başlamalıdır. Somut olayda ise teslimden 3 gün sonradan başlamaktadır. Obergericht Zug (İsviçre Cumhuriyeti), 19 Aralık 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/061219s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); UNCITRAL, Digest, s. 158.

²⁸⁹ SCHLECHTRIEM, Peter, Uniform Sales Law - The UN-Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Published by. Manz, Vienna – 1986, <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 17 – 116), s. 69; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER s. 647.

alıcının erken teslimi hiçbir çekince koymaksızın kabul etmişse ve erken yapılacak muayenenin alıcı için makul olmayan masraf veya zahmete yol açmayacaksa durumunda muayene süresi teslimin fiili olarak yapılması anından hesaplanmalıdır²⁹⁰.

Madde 38 (1)'de yer alan “*koşulların izin verdiği ölçüde*” gibi esnek bir ifadeyle alıcının her somut olaya göre çıkarını değerlendirmek de mümkündür²⁹¹. Özellikle satıcının aniden malları teslim etmesi durumunda alıcının malları muayene etmesi için ek zamana ihtiyacı olabilir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi bazı malların alıcının kendisi tarafından muayenesi mümkün olmamakta üçüncü kişilerin örneğin uzmanların yardımı gerekli olabilir. Bu durumda fiili muayene süresi bu kişilerin muayeneye hazır duruma getirilmesinden sonra başlamalıdır. Sözleşmede muayene süresinin ne zaman başlayacağını gösterilmesine rağmen, bu süresinin erken işlemeye başlaması durumunda, buna paralel olarak erken de sonra ermesi gerekir²⁹².

b. Yanlış Yerde Teslim Durumunda

Malların teslim yerinden başka bir yerde teslim edilmesi durumu da muayene süresini etkileyebilen önemli faktörlerden biridir. Alıcı bu tip malları kabul etme imkanına sahip olmakla birlikte, ret edebilme imkanına da sahiptir²⁹³. Yine alıcı bu malları yanlış teslim yerinde muayene edebilir. Ancak, bu yerde muayene için gerekli imkana sahip değilse, bu imkanlara ulaşması için muayene süresi uzar²⁹⁴.

Yanlış yerde teslim edilmiş malların alıcı tarafından ret edilmesi durumunda bu ret muayene süresinin başlamasına etki etmez. Bu durumda satıcının malları kararlaştırılmış yerde teslim etme yükümlülüğü hala devam etmektedir²⁹⁵.

3. Art Arda Teslimatın Yapılması Durumunda

Malların art arda teslim edilmesi durumunda alıcının bu malları her teslimattan sonra mı, yoksa son teslimatla birlikte mi muayene etmesi gerektiği sorusunun üzerinde durulması gerekir. Taraflar sözleşme serbestisi ilkesi uyarınca, art arda teslimli sözleşmelerde muayene süresinin başlangıcını her teslimatın yapılmasına

²⁹⁰; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 575; BAŞAR, s. 168, 169.

²⁹¹ BAŞAR, s. 168.

²⁹² KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 575.

²⁹³ BAŞAR, s. 169.

²⁹⁴ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 573.

²⁹⁵ BAŞAR, s. 169.

bağlayabilecekleri gibi, sonuncu teslimatın gerçekleşmesine de bağlayabilirler. Genel olarak art arda teslimata ilişkin muayene süresi, her bir teslimattan sonra ayrı ayrı zaman dilimlerinde başlar²⁹⁶. Bu durum daha çok dayanıklı olmayan mallar bakımından önem arzetymekte ve satıcı lehine olmaktadır. Çünkü, alıcının her muayeneden sonra bazı masraflara katlanması gerekebilir. Satıcı ise sözleşmeye aykırılık konusunda erken haberdar olur.

Muayene süresinin sonuncu teslimatın tamamlanması ile birlikte başlanması durumunda önceki teslimatlara ilişkin muayene külfeti son teslimatın yapılmasına ertelenecektir. Örneğin önceki teslimatlardaki mallar bir tek eşyanın farklı farklı bölümleriyse ve bu bölümleri bağımsız bir şekilde muayene etmek mümkün değilse, muayene süresi sonuncu teslimattan sonra başlar²⁹⁷. Aynı yaklaşım, art arda teslimlerin çok kısa sürede gerçekleştiği ve birlikte bu teslimatların her birinin ayrı ayrı muayenesinin fazla masraf ve zahmet gerektirdiği durumda da kabul edilmelidir²⁹⁸. Öte yandan kısmi teslimatın yapılmasına rağmen, taraflar malların kısmi teslimini kararlaştırmamışlarsa, yine muayene süresi sonuncu kısmın teslim edildiği andan başlayacaktır²⁹⁹.

4. Gizli Ayıpların Mevcut Olması Durumunda

Gizli ayıplı mallarda kısa süre içerisinde muayene ile ayıbın saptanamaması alıcının sorumluluğuna dahil değildir³⁰⁰. Nitekim makul muayene ile ortaya çıkamayacak gizli veya gizlenmiş ayıplara ilişkin muayene süresi, ilk belirtilerinin ortaya çıktığı andan sonra derhal başlamaktadır³⁰¹. Fakat derhal muayene yapılmasını istemek de belirli şartlar altında alıcının menfaatlerine ters düşebilir. Teslim edilmiş malların diğer mallarla karışımından sonra bu malda ortaya çıkmış ayıbın hangi maldan kaynaklandığı aydınlatılması gereken bir sorundur. Bu gibi durumlarda alıcıya araştırma yapmak isteyip istemediğine karar vermek için biraz zaman verilmelidir. Genelde, bu

²⁹⁶ HG Zürich (İsviçre Cumhuriyeti), 30 Kasım 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981130s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

²⁹⁷ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 647; UNCITRAL, Digest, s. 158.

²⁹⁸ BAŞAR, s. 168.

²⁹⁹ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 576; BAŞAR, s. 168.

³⁰⁰ UNCITRAL, Digest, s. 159.

³⁰¹ Bundesgerichtshof (Almanya Cumhuriyeti), 3 Kasım 1999, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/991103g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

tür gizli ayıpları keşfetmek için gerekecek daha kapsamlı inceleme, fazla masraflar ve muhtemelen bir uzmanın hizmetlerinden yararlanma ile mümkündür³⁰².

Yukarıda gizli ayıplara ilişkin muayene süresinin kısa süre kavramı ile kısaltılamayacağını altını çizdik. Fakat sorulması gereken önemli sorulardan biri de, bu tip ayıplara ilişkin muayene süresinin CISG madde 39 (2)'de belirtilen iki yıllık süre ile kısaltılıp kısaltılamayacağıdır. Kanımızca, CISG madde 39 (2)'de belirtilen “*her halde*” ifadesine gizli ayıpların olması ve bunların makul sürede saptanıp ihbar edilmesi durumu da dahildir. Yani, genel muayene süresinin başlamasından beri iki yıl geçtiği durumda gizli ayıplara ilişkin muayene süresi de başlamaz. CISG'in halefi olduğu ULIS madde 38 ve 39 (1)'in birlikte değerlendirilmesinde bu durumu açık şekilde görebiliriz. Şöyle ki, ULIS madde 38'de önce muayene külfetinden bahsedilmektedir. Sonra ULIS madde 39 (1)'de gizli ayıpların muayenesinin olmadığı ve ortaya çıktığı anda derhal bildirimin yapılması gerektiği ve bunun ardından da her halükarda ayıp bildiriminin iki yıldan fazla süreyi aşmaması gerektiği belirtilmiştir. Hem ULIS hem de CISG garanti süresini hariç tutmuştur.

V. MUAYENE MASRAFLARI

Taraflar sözleşmede aksini kararlaştırmadıkça ve bu konuda taraflar arasında herhangi alışkanlık yoksa, ayrıca ticari teamül de yoksa muayene masrafları alıcı tarafından karşılanacaktır³⁰³. Fakat alıcı, satıcının sözleşmeye aykırı davranması yüzünden satış sözleşmesinden dönerse, muayene masraflarını satıcıdan talep edebilir. İkame mal tesliminden veya malların satıcı tarafından onarılmasından sonra alıcının yeniden malları muayene etmesi gerekir. Yine alıcı çektiği masrafları satıcıdan isteyebilir³⁰⁴. Bu tür durumlarda muayene masrafları satıcıya tazminat davası yoluyla istenecektir³⁰⁵.

Muayene masrafları ve sarfedilecek emek beklenen kazanca göre makul olmakla, her somut olayın özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Muayenenin daha

³⁰² KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 576.

³⁰³ ÖZDEMİR, s. 220; ZEYTİN, s. 179.

³⁰⁴ ÖZDEMİR, s. 220; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 650; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 581.

³⁰⁵ ÖZDEMİR, s. 220; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 650; BAŞAR, s. 167.

az masrafa neden olması için ilk önce yüzeysel muayene yapılmalıdır. Aynı şekilde hasara neden olabilecek malları yeniden satış için uygun olmayan duruma getirebilecek muayeneler rastgele numuneler alınması suretiyle yapılmalıdır³⁰⁶.

VI. MUAYENE YERİ

Muayene yeri CISG kapsamında değerlendirilen önemli konulardan birini oluşturmaktadır. Malların sadece satıcı tarafından teslim edildikten sonra alıcıya geçmesinden yola çıkılarak muayene yeri de CISG madde 31’de malların teslim edildiği yer olarak belirlenmiştir³⁰⁷. Fakat taraflar istediği zaman CISG madde 6 kapsamında muayene yerini sözleşmede farklı yer olarak belirlebilirler.

Malların muayene yeri iki halde sözleşmede belirlenmiş teslim yerinden başka yer olabilir. İlk hal aşağıda ayrı başlıklar altında inceleyeceğimiz varma yeri ve yeni varma yeri kurallarına ilişkindir. İkinci hal ise, tarafların satış sözleşmesinde farklı yer kararlaştırmış olmalarıdır³⁰⁸. Hatta bazen muayene yerinin zımni olarak da kararlaştırılmış olması mümkündür. Ancak böyle bir kararlaştırmanın alıcı adına olası etkileri de göz önünde bulundurularak bu görüşe daha dikkatlice yaklaşılmalıdır³⁰⁹.

CISG madde 58 (3)’deki teslim zamanı semen ödenmesinden önceki kısa muayene ile CISG madde 38’deki teslimden sonraki muayene birbirinden farklıdır. Bu nedenle herhangi bir sözleşmenin malların alıcıya teslim edildiği yerde muayene edilerek ödemenin yapılması gerektiğini göstermesi, teslimat yerinin hem de muayene yeri olacağı anlamına gelmez³¹⁰.

³⁰⁶ **OLG Köln** (Almanya Cumhuriyeti), 12 Ocak 2007, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/070112g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁰⁷ **ÖZDEMİR**, s. 221, 222, 235; **UNCITRAL**, Digest, s. 156; **BAŞAR**, s. 178; CISG’e konu olan karpuz satışına ilişkin uyuşmazlıkta mahkeme, muayene yükümlülüğünün malların teslimi ile başladığını belirtmiş, CISG madde 38 (2) ve 38 (3)’ün mevcut olması için malların erken bozulabilir mallar olmaması gerektiğini belirtmiştir. Olayda alıcının karpuzları birkaç gün içerisinde muayene etmesi gerekirken, alıcı muayene etmeyip ve ikinci satışı gerçekleştirmiştir. Bundan dolayı da mahkeme 6 ay sonradan verilen sözleşmeye aykırılık bildirimini makul görmemiştir. **Rb Breda** (Hollanda Cumhuriyeti), 16 Ocak 2009, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/090116n1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); Aynı şekilde bkz. **LG Landshut** (Almanya Cumhuriyeti) 5 Nisan 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950405g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁰⁸ **ÖZDEMİR**, s. 227 - 229; **BAŞAR**, s. 178.

³⁰⁹ **BAŞAR**, s. 178.

³¹⁰ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 568.

VII. TAŞIMA GEREKTİREN SATIŞ SÖZLEŞMELERİ

CISG kapsamında değerlendirilen satış sözleşmelerinin çoğu milletlerarası niteliğinden dolayı taşıma gerektirmektedir³¹¹. Genel kural çerçevesinde ise malların muayene yeri onların teslim edildiği yerdir ve muayene süresi de bu zamandan başlamaktadır. Fakat alıcıdan muayenenin her durumda teslim yerinde yapılmasının istenmesi ona aşırı yük ve kaçınılmaz masraflar getirebileceğinden örneğin, alıcı malları varma yerinden önce incelemesi durumunda malların ambalajlarını açmalı, sonra ise bu ambalajlamayı yeniden gerçekleştirmelidir. Alıcıdan böyle bir davranışta bulunmasını beklemek makul değildir ve adaletli sonuçlar doğurmaz³¹². CISG madde 38 (2)'deki hükmün amacı ise alıcıya malları daha rahat bir şekilde muayene etmesi için imkan tanımaktır³¹³. Bundan dolayı CISG madde 38 (2) üzere malların taşınması şartsa muayene yeri teslim yerinden varma yerine kaydırılacaktır. Bu noktada varma yerinin uzak olup olmaması önem arz etmez. Örneğin malların Estonyada tesliminin kararlaştırılmasına rağmen CISG madde 38 (2) uyarınca mallar Birleşik Arap Emirliklerinde muayene edilebilir³¹⁴. CISG madde 38 (2) uyarınca satıcı malları taşımaya hazır şekilde teslim etmekle de yükümlüdür³¹⁵.

CISG madde 31 (b) anlamında satıcının malları alıcının tasarrufuna geçirmesi için malı belirli bir yere yerleştirmesi gerekiyorsa, muayene süresi bu yükümlülüğün yerine getirilmesinden sonra başlar. Yani, bu durumda alıcının muayene için malları kendi işyerine götürmesi muayene süresinin başlangıcını etkilemeyecektir³¹⁶.

Muayenenin ertelenmesiyle alıcı yabancı devlette malların muayenesine girişmeye mecbur olmayacağından dolayı bir avantaj elde etmiş olacaktır³¹⁷. Alıcının

³¹¹ ÖZDEMİR, s. 223.

³¹² FLECHTNER, Harry M, Malların Sözleşmeye Uygunluğu, Üçüncü Kişilerin Talepleri Ve Alıcının İhlal Bildirimi, Çev. Zeynep Erverdi, Milletlerarası Mal Satım Hukuku, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG), Ed. Yeşim M. Atamer, 2. Baskı – İstanbul, Mayıs 2012, (s. 163 - 192), s. 184; ÖZDEMİR, s. 223; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 647; BAŞAR, s. 169.

³¹³ Tribunale di Rimini (İtalya Cumhuriyeti), 26 Kasım 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/021126i3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³¹⁴ Helsinki Court of Appeal (Finlandiya Cumhuriyeti), 29 Ocak 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980129f5.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³¹⁵ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 576, 577.

³¹⁶ UNCITRAL, Digest, s. 160; OLG Brandenburg (Almanya Cumhuriyeti), 3 Temmuz 2014, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/140703g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³¹⁷ BAŞAR, s. 178.

menfaatlerinin bu şekilde korunması satıcının menfaatlerine zarar vermez. Çünkü, satıcı genelde sözleşme kurulurken malların varış yerini bilir ve muayenenin bu şekilde ertelemesini kabul edip etmeme veya farklı bir yer üzerinde anlaşma konusunda değerlendirme imkanına sahiptir³¹⁸.

Muayene ve ihbar külfetleri CISG madde 6 uyarınca düzenleyici nitelik taşımaktadırlar. Bundan dolayı taraflar varma yeri hükmüne istisna koymakta ve doğurabileceği etkiyi değiştirmekte serbesttirler³¹⁹. Böylece taraflar malların alıcı veya taşıyıcı tarafından taşıta yüklenme öncesinden veya sırasındaki sözleşmeye uygunluklarının açısından incelenmesi gerektiğini kabul ederek, CISG madde 38 (2)'de belirtilen kuralın uygulanmasını hariç tutabilir³²⁰. Sözleşmede kararlaştırılan yerdeki muayenenin imkansız olmadığı ve ele alınacak faktörler böyle bir muayeneyi mantıksız kılmadığı sürece, tarafların sözleşmesine uyulmalıdır. Fakat bir tahkim kararında malların teslim yerinde incelenmesinin ekonomik ve teknik olarak yetersiz olduğu belirtilerek tarafların sözleşmede açıkça muayene yerinin farklı yer olması üzerinde anlaşmalarının önemsiz olduğuna karar verilmiş ve muayene yerinin malların varış limanı olduğu belirtmiştir³²¹.

Taşımanın alıcının personeli tarafından yapıldığı durumlarda CISG madde 38 (2) uygulanmaz. CISG madde 38 (2)'nin uygulanması için bağımsız taşıyıcının hizmetlerinden yararlanmak şarttır³²². Bağımsız taşıyıcının alıcı veya satıcı tarafından seçilmesi mümkündür³²³.

³¹⁸ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 577.

³¹⁹ ÖZDEMİR, s. 204; BAŞAR, s. 178.

³²⁰ CISG çerçevesinde değerlendirilen konserve salatalık satışına ilişkin bir uyuşmazlıkta taraflar sözleşmenin taşımayı gerektirmesine rağmen malların kamyonu yüklemeye yerinde muayene edilmesini kararlaştırmışlardır. Alıcı malları yüklemeye sırasında muayene etmemiş, varma yerinde muayeneyi gerçekleştirmiştir. Mahkeme CISG madde 38 (2)'deki kuralın zorunlu olmadığını ve tarafların bu hükmü sözleşmelerinde ortadan kaldırmalarının mümkün olduğunu belirtmiştir. Karara göre malların yüklemeye yerinde alıcı tarafından incelenmesi taşıma nakliyesinden onun sorumlu olmasından dolayı onun çıkarınadır. Oysa olayda mallar Türkiye'den Almanya'ya vardığından sonra alıcı sözleşmeye aykırılık bildiriminde bulunmuş ve mahkeme 7 gün gecikmeyi makul görmüştür. **OLG Düsseldorf** (Almanya Cumhuriyeti), 8 Ocak 1993, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930108g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³²¹ **Tribunal of International Commercial Arbitration at the Russian Federation Chamber of Commerce and Industry** (Tahkim Kararı), 24 Ocak 2000, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/000124r1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³²² AKTÜRK, s. 163; BAŞAR, s. 170.

³²³ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 577.

CISG 38 (2) anlamında malların varma yeri satış sözleşmesine göre malların taşınması gerektiği yerdir. INCOTERMS hükümleri olaya uyguladığında CIF ve FOB tipli sözleşmelerde varma yeri herhangi bir liman iken, diğer tipli sözleşmelere göre varma yeri genel olarak alıcının işyerinin bulunduğu yer veya ikinci satışın gerçekleştiği ve malların alıcının müşterilerine gönderilmesinin söz konusu olduğu durumda müşterinin işyeridir³²⁴.

Bazen FOB gibi bazı INCOTERMS kuralları gereği taşıma sözleşmesi uyarınca taşıyıcının en azından yüzeysel olarak malları incelemesi gerekebilir. Bu incelemenin prensip olarak alıcı ile satıcı üzerinde bir etkisi yoktur³²⁵. Taşıyıcı tarafından düzenlenmiş belgede mallardaki ayıba ilişkin kayıt varsa ihbar külfetinin başlaması anına dair iki farklı görüş vardır³²⁶. İlk görüş uyarınca ayıp bildirimi bu belgelerin alıcının eline geçtiği anda başlar³²⁷. Fakat bu durumda taşıma belgelerine dayanan alıcının CISG madde 39 uyarınca sözleşmeye aykırılığı ne kadar somutlaştırması gerektiği sorunu ortaya çıkacaktır ki, çoğu durumlarda bu belgelerle böyle bir somutlaştırma mümkün olmayabilir³²⁸. Daha tutarlı olan ikinci görüşe göre, taşıma belgesindeki farklı yorum türleri arasında ayırım yapma gereği ortadan kaldırılmalı ve bu tür belgelerdeki açıklamalar muayenenin başlangıcını etkilememesi gerektiği kabul edilmelidir³²⁹. Bu görüş uyarınca muayene süresi mallar varma noktasına ulaştıktan sonra başlayacaktır. Fakat taşıma belgesindeki bilgiler muayene kapsamına ve süresine etki edebilir, bu kapsamda alıcıyı daha erken muayene yapmaya zorlayabilir³³⁰. ULIS'ten farklı olarak CISG'in birçok konularda alıcının yanında olmasını göz önünde bulundursak, ikinci görüşün CISG'in doğasına daha yakın olduğunu söyleyebiliriz.

³²⁴ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 647; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 577, 578.

³²⁵ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 648; BAŞAR, s. 147, 171.

³²⁶ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 578.

³²⁷ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 648; BAŞAR, s. 171.

³²⁸ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 578.

³²⁹ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 648; BAŞAR, s. 147, 171.

³³⁰ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 578.

VIII. MUAYENENİN YENİ VARMA YERİNE ERTELENMESİ

A. Genel Olarak

CISG madde 38 (3), alıcının malları ya nakliye sırasında yönlendirdiği ya da uygulamada pek de rastlanmasa da varıştan sonra yeniden gönderdiği durumlarda, muayene süresinin yeni varma yerine ertelenmesini içerir. Böylelikle, muayene yeri ve buna ilişkin olarak da muayene süresi malların yeni varma yerinden itibaren başlayacaktır. Ancak bunun için satıcının taşıma halinde olan malların başka bir yere yönlendirileceğini ve gönderileceğini sözleşmenin kurulması aşamasında bilmesi veya bilmesinin gerekmesi aranır. Aynı zamanda muayene yapılmadan yeniden gönderilme sadece alıcının muayeneyi yapması için yeterli imkana sahip olmaması durumunda göz önüne alınmalıdır.

CISG madde 38 (3) alıcının nakliye için hazır bulunan malları yeniden satması için tedbirler almasını, örneğin malları taşıma için paketlemesini gerektirmez. Bu hüküm ne kadar devam edeceğini değil, muayenin ne zaman başlayabileceğini göstermektedir. Şu durumda “koşulların izin verdiği ölçüde” kuralının da buraya uygulanacağına dair şüphe etmemek gerekir. Bu anlamda inceleme genellikle alıcının müşterisi tarafından yapılsa bile, yine de doğru ve gecikmeden yapılmasını sağlamaktan sorumlu olan alıcıdır³³¹.

CISG madde 38 (3)’de belirtilen durumlarda alıcının muayene külfeti alıcının müşterisine geçtiğinden, alıcının müşterisi muayene ve ihbar külfetlerini yerine getirmelidir. Kural olarak, alıcının müşterisinin ilk satıcıya veya üreticiye karşı doğrudan talepte bulunma imkanı mevcuttur. Fakat alıcının müşterisinin ilk satıcıya veya üreticiye olan talebi ilk alıcının sözleşme üzere talebinden ileri geldiğinden, doğrudan bir talep ileri sürüldüğünde ilk alıcının sözleşmeye dayalı talebinden ileri geldiğinden, müşteri doğrudan bir talep ileri sürdüğünde ilk alıcının sözleşme uyarınca muayene ve ihbar külfetlerini. Yerine getirip getirmediği de gündeme gelecektir. İlk

³³¹ Plastik granül satışından doğan ve CISG kapsamında değerlendirilen bir uyuşmazlıkta alıcı malları teslim aldıktan sonra onları muayene etmeden müşterisine yeniden satmıştır. Alıcının müşterisi malların sözleşmeye aykırı olduğunu alıcının malları ilk satıcıdan teslim aldıktan toplam 3 ay sonra alıcıya bildirmiştir. Mahkemeye göre muayeneyi müşterisine bırakan alıcının müşterisinin ister muayene külfetinin, isterse de ihbar külfetinin ihmalden dolayı satıcıya karşı sözleşmeye aykırılığa dayanamaz. **OLG München** (Almanya Cumhuriyeti), 8 Şubat 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950208g2.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

alıcının bu külfetleri ihlal etmesi, müşterisinin de ilk satıcıya karşı sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkını olumsuz yönde etkiler³³².

B. Yönlendirme ve Gönderme

Malların taşıma halindeyken başka bir yere yönlendirilmesi, alıcı yahut onun görevlendirdiği kişiler tarafından sözleşmede belirtilen varma yerine ulaşmasından evvel yeni varma noktasına yönlendirilmesidir³³³. Malların yeniden yönlendirilmesinin nedeni CISG madde 38 (3)'de değerlendirilmemiştir³³⁴. Taşımanın yön değiştirmesinin sebebi, alıcının malları müşterisine satması olabileceği gibi, malları başka yerde muayene etmek istemesi de olabilir³³⁵.

Gönderilme kavramı ile anlatılmak istenen ise, alıcının malları satıcıdan teslim almasından sonra malları yeni varma yerine göndermesidir³³⁶. Yeniden gönderme, malları boşaltmadan aynı taşıyıcı vasıtasıyla veya farklı bir taşıyıcı vasıtasıyla gerçekleştirilebilir³³⁷. ULIS madde 38 (4)'den farklı olarak burada malların başka konteynıra aktarılması yasaklanmamıştır.

Genel olarak CISG madde 38 (3) malların bir kaç kez yeniden yönlendirilmesine veya yeniden gönderilmesine izin vermektedir³³⁸. CISG madde 38 (3)'ün malların alıcının müşterisi tarafından derhal teslim yerinde alındığı ve ardından yeni alıcının işyerine taşınmasını kapsadığını ileri süren görüş de bulunmaktadır³³⁹. Bu görüşe göre yeni varma yeri alıcının müşterisinin işyeridir. Kanımızca bu görüşü savunmak pek de isabetli değildir. Zira CISG madde 38 (3) malların başka yere yönlendirilmesinin veya gönderilmesinin sadece alıcıya veya onun bu yetkilendirdiği kişilere mahsus olduğunu belirtmektedir. Yani alıcının müşterisi malları teslim aldıktan hemen sonra muayene süresi başlamalıdır.

³³² SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 83.

³³³ AKTÜRK, s. 165; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 648; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 578; BAŞAR, s. 173.

³³⁴ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 648, 649; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 578; BAŞAR, s. 173, 174.

³³⁵ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 648; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 578; BAŞAR, s. 174.

³³⁶ BAŞAR, s. 174.

³³⁷ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 578.

³³⁸ BAŞAR, s. 174.

³³⁹ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 579.

CISG madde 38 (3) malların depolanıp belirli bir zamandan sonra alıcının müşterilerine mutaat satış şeklinde yeniden satılması durumunu kapsamaz³⁴⁰. Bu durumda CISG madde 38 (3)'ün yerine CISG madde 38 (1) uygulanacak ve malların teslim edilmesi zamanındaki teslim yeri esas alınacaktır³⁴¹. Alıcının malları muayene etme imkanı ise malların ne kadar süre depoda kalmasına göre deęiřecektir³⁴².

C. Satıcının Haberdar Olması

CISG madde 38 (3) uyarınca alıcının muayene külfetinin ertelenmesinde önemli koşullardan biri de, satıcının satış sözleşmesi kurulurken taşıma halinde olan malların alıcı tarafından yönlendirilme veya başka yere gönderilme ihtimalini bilmesi veya bilmesi gerekmesidir. Görüldüğü üzere bu fıkra hem alıcının fazla masraftan ve yükten kaçınmasına olanak sağlamakta, hem de satıcının işlerin olağan gidişatını belirlemesi bakımından uygulama alanı bulmaktadır.

Sözleşme yapıldıktan sonra alıcının malların yönlendirileceği veya yeniden gönderileceğine ilişkin satıcıya bildirimde bulunması yeterli olmaz³⁴³. İstisnai durumlarda bile, malların yeniden yönlendirilebilmesi veya gönderilebilmesi için satıcının haberdar edilmemesi kabul görmez³⁴⁴. Satıcının haberdar olması ya alıcının ona bilgi vermesi ya da alıcının ara satıcı olması durumunda mümkün olabilir³⁴⁵. Birinci durumda alıcının niyeti açık ortada iken, ikinci durumda bu niyetin zımni olarak ortada olduğu varsayılabilir³⁴⁶.

Sözleşmenin kurulması safhasında alıcının malların özel şekilde paketlenmesine ilişkin talimat vermesi bu malların yönlendirilme ve yeniden gönderilme ihtimalini göz önüne almaya sebep olabilir³⁴⁷. Alıcı ve satıcı arasındaki malların teslim edildiği yerden başka bir yerin standartlarına uygun olacağına ilişkin görüşmeler de malların yönlendirilme veya gönderilme ihtimalini açıkça ortaya koyan durumlardan biridir³⁴⁸.

³⁴⁰ AKTÜRK, s. 165, 166; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 648; BAşAR, s. 174.

³⁴¹ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 648, 649; KRLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 579.

³⁴² AKTÜRK, s. 166; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 649.

³⁴³ AKTÜRK, s. 167.

³⁴⁴ KRLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 579.

³⁴⁵ AKTÜRK, s. 166; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 648.

³⁴⁶ BAşAR, s. 175.

³⁴⁷ AKTÜRK, s. 166, 167; BAşAR, s. 175.

³⁴⁸ KRLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 579.

Satıcının, alıcının işyerinin teslim yerinden farklı ülkede olmasını bilmesi malların yönlendirilmesi veya yeniden gönderilmesine esas teşkil etmez³⁴⁹. Alıcının davranışlarından zımni olarak anlaşılması mümkün olsa da, sözleşmenin kurulması sürecinde malların yönlendirileceğinin veya gönderileceğinin her zaman satıcıya bildirilmesinde fayda olduğunu savunan yazarlar da mevcuttur³⁵⁰. Fakat satıcının bilmesi gerekmesine rağmen her zaman kendisinden bir muvafakatname alınmasının gerektiğini savunmak doğru değildir. Zira satıcının itirazı durumunda bile yeniden gönderilme ve yönlendirme gerçekleşebilir³⁵¹. Malların etiketlerinin üzerindeki dil veya kullanım kılavuzları gibi diğer faktörler de satıcının farkında olduğunu kanıtlamak için yeterli olabilir³⁵².

CISG madde 38 (3) uyarınca muayene çoğu durumda alıcının kendisi tarafından değil, müşterileri tarafından yapılır. Muayeneyi müşterilerine bırakan alıcı, onların hem zamanında hem de yeteri kapsamda muayene yapmamlarından sorumludur³⁵³.

D. Alıcı Tarafından Muayene İçin Makul İmkanın Bulunmaması

Alıcının malların muayenesi için yeterli imkana sahip olmaması, malların yeni varma yerinde muayene edilmesi için gereken koşullardan biridir. Gerekli imkana sahip olmama koşulu daha çok taşıma halinde olan malların yönlendirilmesi durumunda gündeme gelmektedir³⁵⁴. Yeniden gönderim durumunda malların muayenesinin

³⁴⁹ Kullanılmış ayakkabı satışından doğan ve CISG'e konu olan bir uyuşmazlıkta taraflar sözleşmeye FOB klotunu eklemişlerdir. Buna göre mallar Mombassa'ya geldiğinde Kenyalı alıcı malları burada teslim aldıktan sonra muayene etmeliydi. Fakat alıcı Kenya gümrük vergilerinin fazla olması gibi malların teslim yerinde fazla masraflara neden olmasını göz önünde tutarak malları Kampala'ya göndermiş ve orada muayene etmiştir. Alıcı malların sözleşmeye aykırı olduğunu keşfetmiş ve satıcıya aykırılık bildiriminde bulunmuştur. Alıcıdan başka, Uganda Ulusal Standartlar Bürosu bu malların hijyenik açıdan zararlı olduğundan dolayı ithalatını yasaklamıştır. Mahkeme alıcının mallar Kampala'ya geldiğinde derhal muayene edip ihbarda bulunması gerekmesine rağmen, 3 haftayı aşan bu ihbarın geç olduğunu, teslim yerinde bir kaç ayakkabı seçilerek yapılabilmesinden dolayı muayenenin fazla masraf gerektirmediğini, alıcının satıcıya malların Uganda'ya gönderileceğini bildirmediğini, gümrük harçlarının alıcının sözleşme kurulurken göz önüne alınması gerektiğini ve tüm bunların yapılmamasının makul özür gibi değerlendirilemeyeceğini esas alarak satıcı lehinde karar vermiştir. **LG Frankfurt** (Almanya Cumhuriyeti), 11 Nisan 2005, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/050411g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); Karara muhalif şerh için bkz. **HONNOLD / FLECHTNER**, s. 357 - 362.

³⁵⁰ **HONNOLD / FLECHTNER**, s. 359; **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 649.

³⁵¹ **AKTÜRK**, s. 167; **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 649.

³⁵² **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 579; **BAŞAR**, s. 175.

³⁵³ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 579; **BAŞAR**, s. 176; **OLG Düsseldorf**, (Almanya Cumhuriyeti), 23 Ocak 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040123g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019);

³⁵⁴ **AKTÜRK**, s. 167; **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 580; **BAŞAR**, s. 176.

göndermeden önce yapılmasının makul olup olmadığı her somut olay bakımından incelenmelidir³⁵⁵.

Malların gönderilmeden önce alıcının kontrolünde ne kadar süre kaldığı alıcının onları muayene etme imkanının belirlenmesinde önemli yer tutar³⁵⁶. Bu kapsamda malların vardıktan çok kısa süre sonra gönderilmesi durumunda alıcı muayene için yeterli imkanın bulunmadığını savunabilir. Buna karşılık mallar alıcının onayı ile ambara veya başka bir yere depolanırsa, o zaman sözleşmeye uygun olup olmamasına ilişkin bir muayene yapılmalıdır³⁵⁷. Açık ayıplı malların hiçbir yüzeysel muayene yapılmadan depoda fazla tutulması muayene külfeti ile bağdaşmaz³⁵⁸. Şu halde kapsamlı muayenenin her zaman yeni varma yerinde yapılması kabul görürken, dış kontrolün bazı durumlarda gönderilmeden önce yapılması gerekebilir³⁵⁹. Geç muayene geç bildirimle sebep olmakla birlikte, satıcının sözleşmeye aykırılığı düzeltme olanağını da azaltır. Aynı yaklaşım alıcının tekrar satış yapıp yapmaması konusunda kararsız olması durumunda da geçerlidir³⁶⁰.

Bir diğer husus malların paketlerinin muayene edilmesinin mümkün olup olmayacağıyla ilgilidir. Örneğin ambalaj değerli ise, onun mallar üzerinden sökülmesi ve yeniden fazla maliyet hesabına ambalajlanması ya da gümrük mühürlerinin kesilmesi ve tekrar gümrük vergilerinin ödenmesinin gerekmesi gibi durumlarda muayene süresinin fazla olmasına rağmen alıcıdan malları muayene etmesi beklenmeyebilir³⁶¹. Fakat unutulmamalıdır ki, malların daha uzun veya belirsiz bir süre boyunca depolanması durumunda CISG madde 38 (3) uygulanmaz³⁶². Bu durumda muayene genel kural çerçevesinde CISG madde 38 (1) esas alınarak yapılmalıdır.

³⁵⁵ AKTÜRK, s. 167, 168; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 580, 581; BAŞAR, s. 176, 177.

³⁵⁶ AKTÜRK, s. 167; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 649.

³⁵⁷ AKTÜRK, s. 167.

³⁵⁸ **Rechtbank van Koophandel** (Belçika Cumhuriyeti), 6 Ocak 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040106b1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁵⁹ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 581.

³⁶⁰ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 580.

³⁶¹ AKTÜRK, s. 167; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 649; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 580; BAŞAR, s. 177; Aksi görüş için bkz. **LG Frankfurt** (Almanya Cumhuriyeti), 11 Nisan 2005, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/050411g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁶² Polo gömleklerinin satışından doğan bir uyuşmazlıkta alıcı malları 15 Nisan 2002 tarihinde teslim almış, fakat muayene etmeden onları depolamıştır. 27 Mayıs 2002 yılında bu malları müşterisine satmıştır. Müşterisinden gelen aykırılık bildirimi üzerine alıcı 28 Mayıs 2002 yılında satıcıya bildirimde

Ertelemeye sebep olan bir başka faktör de malların makul bir muayenesinin yapılmasından önce montajının gerekmesidir. Malların yeniden gönderilmesi durumunda alıcıdan kısa bir süre içerisinde malları muayene etmesi için montaj yapması ve muayeneden sonra montajı söküp yeniden satış yapmasını beklemek alıcı açısından gereksiz zararların ortaya çıkmasına sebep olabilir³⁶³.

Alıcının malları muayene etme konusunda makul bir fırsata sahip olup olmaması çok katı yorumlanmamalıdır. Yeniden gönderilmenin öngörülebilir olduğu durumlarda, malların kolay bozulamayan nitelikte olmasından dolayı, satıcının konumunu etkilemeyen ertelemelerden kaynaklanan kısa gecikmeler makuldur ve alıcı muayene yapmaya zorlanmamalıdır³⁶⁴. Gerçekten de satıcının muayenenin erken yapılmasına ilişkin özel bir menfaati yoksa veya geç yapılmış muayene onu herhangi bir haktan yoksun bırakmayacaksa, muayenenin kısa süreliğine ertelenmesi olağandır.

IX. MUAYENE KÜLFETİNİN İHLALİNİN SONUÇLARI

Muayene külfetinin hukuki niteliği başlığında da anlattığımız gibi, alıcının malları muayene etmesi yükümlülük değil bir külfettir ve bu külfetin yerine getirilmemesi durumunda satıcı tarafından alıcıya karşı hiçbir dava açılmaz, tazminat talep edilemez. Fakat uygun muayene yapılmadığı durumlarda gerekli sözleşmeye aykırılık bildirimi de büyük ölçüde yapılamamaktadır. Bundan dolayı, muayene külfetinin ihlal edilmesi durumunda alıcı CISG'in tanıdığı sözleşmeye aykırılığa ilişkin seçimlik haklarını kaybetmektedir³⁶⁵.

Alıcı teslim alacağı malların sözleşmeye uygun olmadığını biliyorsa, teslimden sonra bu malların makul bir şekilde muayene edilip edilmediğine bakılmasızın, alıcı

bulunmuştur. Mahkeme bu durumda alıcının hal ve şartlara göre kısa sürede muayene külfeti ve makul sürede muayene külfetine uymadığına karar vermiştir. **Rechtbank van Koophandel** (Belçika Cumhuriyeti), 6 Ocak 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040106b1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁶³ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASİLLAS**, s. 581.

³⁶⁴ **FLECHTNER, Harry M**, A Stolen Car, And Decrepit Used Shoes: Non-Conforming Goods And Notice Thereof Under The United Nations Sales Convention (CISG), Boston University International Law Journal, V. 26, No. 1, Y. 2008, (s. 1 - 28), <http://www.bu.edu/law/journals-archive/international/volume26n1/documents/1-28.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), s. 21, 22; **HONNOLD / FLECHTNER**, s. 358, 359; **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASİLLAS**, s. 581; Aksi yönde karar için bkz. **LG Frankfurt** (Almanya Cumhuriyeti), 11 Nisan 2005, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/050411g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁶⁵ **HONNOLD / FLECHTNER**, s. 353; **UNCITRAL**, Digest, s. 156.

sözleşmeye aykırılığa dayanamaz^{366,367}. Aynı şekilde, fiyat indirimi karşılığında ayıplı mal kabul eden ve teslim aldığı malları muayene etmeyen alıcı, sonradan ek ayıpların ortaya çıkması durumunda yine sözleşmeye aykırılığa dayanamaz^{368,369}. İlk durumda alıcının malları muayene etmesinin bir anlamı olmamasına rağmen, ikinci durumda ise sadece muayeneyle ortaya çıkacak ve sözleşmenin kurulması safhasında kabullenilmeyen açık ayıplara ilişkin alıcı muayene yapmamasından dolayı bu ek ayıplara göre sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkını kaybedecektir.

Malların muayene külfetinin ihlal edilip edilmemesinin belirlenmesinde dikkate alınacak noktalardan biri de, alıcının malların sözleşmeye aykırı olduğuna dair ciddi şüphelerinin var olması, ama aynı zamanda da ortada kesin bir uygunsuzluğun bulunmaması durumudur³⁷⁰. Bu tip durumlar daha çok gizli ayıplar şeklinde var olmakla birlikte, karmaşık teknik donanıma sahip mallarda daha çok önem arz etmektedir. Bu tip durumlarda alıcının kendisi sözleşmeye aykırılıkları net bir şekilde saptayamıyorsa, bu zaman aldığı malın alanında bir uzmana başvurmalıdır³⁷¹.

CISG madde 38 (3) uyarınca malların muayene edilmeden alıcının müşterisine gönderildiği durumlarda alıcının müşterisinin mallar üzerindeki muayene ve ihbar

³⁶⁶ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 582.

³⁶⁷ CISG esasında karara bağlanan ve dondurma dükkanına ilişkin mobilya satışını esas alan bir uyuşmazlıkta taraflar sözleşmenin kurulması esnasında daha fazla mobilya teslimine ilişkin anlaşmışlardır. Bu anlaşmadan sonra ve fakat malların teslim edilmesinden önce satıcı bazı mobilyaları teslim edemeyeceğini söylemiş ve teslim edeceği mobilyalara ilişkin alıcıya öncekinden daha az miktarda para ödenmesini gerektiren yeni bir fatura göndermiştir. Alıcı yeni faturayı kabul etmesine rağmen önceki faturaya dayanarak daha fazla mobilya teslimi için dava açmıştır. Mahkeme alıcının böyle bir kabulü durumunda onun malları miktar yönünden muayene etmesi ve buna ilişkin sözleşmeye uygunsuzluğa dayanmasının dürüstlük kuralı ile bağdaşmadığını bildirmiştir. **LG Saarbrücken** (Almanya Cumhuriyeti), 26 Mart 1996, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960326g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁶⁸ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 582.

³⁶⁹ Video kaydedici satışından doğan ve CISG çerçevesinde karara bağlanan bir uyuşmazlıkta alıcı satış sözleşmesi uyarınca 8.000 video kaydedici teslim almıştır. Satış sözleşmesinin kurulmasından önce satıcı alıcıya 4.000 video kaydedicinin ayıplı olduğunu bildirmiş ve bundan dolayı da, alıcı malların yarısını indirimli fiyatla almıştır. Mahkeme alıcının muayene ve ihbar külfetlerini yerine getirmesine rağmen diğer video kaydedicilerin de sözleşmeye aykırı olmasını ispatlayamadığına karar vermiştir. **LG Darmstadt** (Almanya Cumhuriyeti), 9 Mayıs 2000, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/000509g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁷⁰ KENNEDY, Andrew J, Recent Developments: Nonconforming Goods Under the CISG – What’s a Buyer to Do ?, Dickinson Journal of International Law, V. 16, No. 2, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xjh49/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/psilr16&div=15&start_page=319&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 319 – 341), s. 325; BAŞAR, s. 180.

³⁷¹ **Bundesgerichtshof** (Almanya Cumhuriyeti), 3 Kasım 1999, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/991103g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

külfetlerini hiç veya gereği gibi yerine getirmemesi alıcının satıcıya karşı sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkını ortadan kaldırır. Gerçekten de, ikinci satış sözleşmesinin tarafı alıcı ve onun müşterisidir. Yani, yeni bir satış sözleşmesinin kurulmasıyla alıcının muayene ve ihbar külfeti onun müşterisine kaymaktadır. Bu iki kişi arasındaki ilişki sözleşmenin tarafı olmayan satıcıyı etkilemez³⁷².

Aynı zamanda unutulmamalıdır ki, CISG madde 40 uyarınca satıcı teslim ettiği malın sözleşmeye aykırı olduğunu biliyorduydu ya da ağır ihmalden dolayı bilmiyorduydu muayene külfetinin ihlaline dayanamaz. Bu konu üzerinde ileride daha ayrıntılı bir şekilde durulacaktır.

X. MUAYENE KÜLFETİNİN ORTADAN KALDIRILMASI

Muayene külfetine ilişkin kurallar emredici değildirler. Buna göre taraflar sözleşme ile alıcının muayene külfetini ortadan kaldırabilir, onun doğurduğu etkileri değiştirebilirler. Ayrıca, böyle bir sözleşmenin olmamasına rağmen satıcı muayene külfetini yerine getirmese de alıcının taleplerini yerine getirebilir³⁷³. Satıcı sözleşmeye aykırılığa ilişkin kendi sorumluluğunu kabul etmişse, örneğin sözleşmeye aykırılığı gidermeğe kalkışmışsa, zararın miktarının azaltılmasına ilişkin alıcı ile müzakerelerin yapılmışsa alıcının muayene ve ihbar külfetlerini gereğince yerine getirmemesine dayanamaz³⁷⁴. Gerçekten de, bu tip davranışlar çelişkili davranış yasağına aykırıdır. Genel olarak, uzun süreden beri devam eden iş ilişkisinde olan taraflar küçük

³⁷² **OLG München** (Almanya Cumhuriyeti), 8 Şubat 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950208g2.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁷³ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 583.

³⁷⁴ Yüzeysel koruma filmlerinin satışından doğan ve CISG'e konu olan bu uyuşmazlıkta mahkeme satıcının CISG madde 38 ve 39'a güvenme hakkından feragat ettiğini tespit etmiştir. Mahkemeye göre bir satıcının sadece açıkça değil aynı zamanda zımni olarak da haklarından vazgeçebileceğini belirtilmiştir. Zımni feragatın varlığı için ön koşullar alıcının satıcının feragat etme eylemini anlamasını sağlayacak özel göstergelerdir. Satıcının malların sözleşmeye aykırılığı konusunda müzakerelere girmesi her durumda bir feragat olarak kabul edilmemelidir. Fakat olayda 15 ay boyunca taraflar arasında tazminatın miktarı ve nasıl hesaplanacağına ilişkin müzakereler yapılmış ve bu süre zarfında satıcı CISG madde 38 ve 39'da yer alan külfetler konusunda susmuştur. Hatta alıcının talebi üzerine satıcı malları muayene etmiş uzmanın masraflarını ödemiştir. Ayrıca satıcı, alıcının yüzeysel koruyucu film için aldığı fiyatın yedi katı tutarında tazminat da teklif etmişti. Mahkeme CISG madde 8 (2) ve (3)'ü alıcının bakış açısına göre değerlendirmiş ve alıcı tarafından satıcının CISG madde 38 ve 39'a dayanamayacağı iddiasını yerinde bulmuştur. **Bundesgerichtshof** (Almanya Cumhuriyeti), 25 Kasım 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981125g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

sözleşmeye aykırılıkların bulunması durumunda resmi makamlara başvurmaktan daha çok kendi aralarında sözleşmeye aykırılığa ilişkin sorunları kendileri hallederler³⁷⁵.

Dürüstlük kuralı gereğince, muayene külfetinin yerine getirilmesi gerekmebilir, muayene kapsamı daraltılabilir veya en azından satıcı tarafından muayenenin yerine getirilmemesine güvenme engellenebilir³⁷⁶.

Satıcı tarafından sadece malların sözleşmeye uygun olmasına dair alıcıya yönelmiş açıklamalar muayene külfetini ortadan kaldırmak için yeterli değildir. Aynı şekilde malın belirli kalitede olmasını gösteren satıcı veya uzman tarafından verilen sertifikalar da alıcının muayene külfetini ortadan kaldırmaz³⁷⁷. Çünkü, bu sertifikalar sadece düzenlendiği zamanda malların durumuna dair bilgi verir. Her durumda malların alıcıya teslim edilene kadar geçen süre boyunca bozulması mümkündür³⁷⁸. Bunlar alıcının muayene külfetini sınırlayabilir, fakat malları muayeneden tamamen muaf tutmayacaktır. Örneğin, alıcı teslim aldığı balıkları piyasaya çıkarmak için bir veteriner tarafından verilen denetim belgesine güvenmemeli ve kendisi yeniden muayene yapmalıdır³⁷⁹.

XI. İSPAT YÜKÜ

Genel olarak, malların düzgün bir şekilde incelenip incelenmediği sorusu, satıcının CISG madde 39'a dayanarak alıcının uygun bir ihbar bildiriminde bulunmaması savunmasına dayanarak çözümlenmektedir³⁸⁰. Gerçekten de, uygun ihbar bildiriminin yapılması, çoğu durumda alıcının muayene külfetini gereği gibi yerine getirmesine bağlıdır. Alıcı, malların kendisine ulaşmasından sonra mevcut koşullar altında mümkün olan en kısa sürede muayene edildiğini kanıtlamalıdır.

İspat yükü dağılımı malların gizli ayıplı olması, yani uygun bir muayene ile ayıpların ortaya çıkamaması durumunda önem arz etmektedir. Hakim görüş uyarınca,

³⁷⁵ **Bundesgerichtshof** (Almanya Cumhuriyeti), 25 Kasım 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981125g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁷⁶ **ÖZDEMİR**, s. 215, 216; **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 583.

³⁷⁷ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 583.

³⁷⁸ **ÖZDEMİR**, s. 216.

³⁷⁹ **Thüringen OLG** (Almanya Cumhuriyeti), 26 Mayıs 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980526g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁸⁰ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 583.

alıcı sözleşmeye aykırılığın gizli ayıptan kaynaklandığını ispat etmekle yükümlüdür³⁸¹. Gizli ayıplara ilişkin muayene süresi bu ayıplara ilişkin ilk belirtilerin ortaya çıkması anıdır ki, bunu da satıcı ispat etmelidir³⁸².

CISG madde 38 (2)'deki olanaklardan faydalanarak muayene süresini erteletmek isteyen alıcı, satış sözleşmesinin taşıma gerektirdiği ve taşıyıcının bağımsız üçüncü kişi olduğunu ispatlamalıdır³⁸³. Alıcı aynı zamanda, genel kural çerçevesinde malların ne zaman varma yerine ulaştığını ve bu malların mümkün olan en kısa sürede muayene edildiğini ispatlamalıdır.

CISG madde 38 (3)'deki olanaklardan yararlanmak isteyen alıcı, yine bu istisnai durumları ispatlamakla mükelleftir. Yani alıcı, malların taşıma halindeyken yeni bir varma yerine yönlendirildiğini veya malların sözleşme ile kararlaştırılan varma yerine geldikten sonra bu malları muayene etme olanağına sahip olmadan başka yere gönderildiğini ispat etmek ile yükümlüdür³⁸⁴. Bundan başka alıcı, satıcının sözleşmenin kurulması safhasında taşınma halinde olan malların başka yere yönlendirilebileceğini veya malların varma yerine varmasından sonra, yeni varma yerine gönderileceğini bildiğini ve bilmesi gerektiğini ispat etmelidir³⁸⁵.

³⁸¹ **LG Saarbrücken** (Almanya Cumhuriyeti), 1 Haziran 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040601g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

³⁸² **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 584.

³⁸³ **BAŞAR**, s. 181

³⁸⁴ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 584; **BAŞAR**, s. 181.

³⁸⁵ **LG Frankfurt** (Almanya Cumhuriyeti), 11 Nisan 2005, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/050411g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CISG MADDE 39 KAPSAMINDA ALICININ BİLDİRİM KÜLFETİ

I. CISG MADDE 39'UN TARİHİ GELİŞİMİ

UNCITRAL Çalışma Grubu'nda bildirimde bulunma külfeti hakkında muayene külfetine oranla daha az tartışma yapılmıştır. Bu konuda tek tartışma bildirimde bulunma zamanına ilişkin olmuştur. Çünkü, ULIS madde 39 (1) alıcıya sözleşmeye aykırılığı keşfettiği veya keşfetmesi gerektiği andan derhal sonra bildirimde bulunma külfetini yüklemiştir. Çalışma Grubunun 3. oturumunda derhal ihbar külfeti her vakının koşullarına göre makul bildirim ile değiştirilmiştir³⁸⁶.

Diplomatik Konferansta CISG madde 38'e ilişkin neredeyse hiçbir tartışmanın olmamasına rağmen, CISG madde 39'a ilişkin yoğun tartışmalar yaşanmıştır. Bu tartışmalar daha çok gelişmekte olan ülkelere gelen temsilciler ile sanayileşmiş³⁸⁷ ülkelere gelen temsilciler arasında olmuştur³⁸⁸. Gelişmekte olan ülkelerin ihbar külfetinin kendi iç hukuklarında süre ile sınırlandırılmadığından dolayı, CISG'e konulması durumunda kendi ülkelerindeki alıcıların hak kaybına uğraması yönünde endişeleri vardı. Hatta Gana muayene külfetinin de CISG'den çıkarılmasına ilişkin talepte bulunmuştur. Gelişmiş ülkeler, iç hukuklarında ihbar külfetine ilişkin sert düzenlemeler olmasından dolayı satıcıların zarara uğramaması için ihbar külfetinin sert bir şekilde düzenlenmesi taraftarıydılar³⁸⁹.

Sanayileşmiş ve gelişmekte olan ülkelerin temsilcileri arasında yaşanan gergin tartışmalardan sonra ihbar külfetine ilişkin zaman sınırlaması makul süre ibaresi altında CISG'e konuldu. Aynı zamanda ulusal hukukları uyarınca satıcıya makul süre içerisinde bildirim yapılmasını gerektirmeyen tacirler için, yeni şartların farkında olmadıklarından haksız yere cezalandırılmasınlar diye, CISG madde 44 uyarınca bildirimin

³⁸⁶ CISG Advisory Council Opinion No. 2, para. 3.2.

³⁸⁷ Bildirim konusunda birçok ülkelerin ulusal hukuklarının değerlendirilmesi için bkz. bu tez, s. 19 - 21.

³⁸⁸ KRÖLL / MISTELIS / VISCASILLAS, s. 588.

³⁸⁹ FARNSWORTH, Allan E, Right and Obligation of The Seller, The 1980 Vienna Convention on The International Sale of Goods. Ed. The Swiss Institute of Comparative Law, Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich – 1985, (s. 83 – 90), s. 89; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, 661, 662.

yapılmamasından dolayı “makul özür” kavramı getirildi³⁹⁰. Gene CISG madde 39’un sert yaklaşımı ulusal hukuk sistemlerinde olmayan CISG madde 44’deki subjektif faktörlerle yumuşatılmıştır. Sonuç olarak, hem sanayileşmiş hem de gelişmemiş ülkelerin çıkarları korunmuştur³⁹¹. Şu halde alıcının ihbar külfeti yorumlanırken CISG madde 39, 40 ve 44 birlikte değerlendirilmelidir³⁹².

CISG madde 39’dan farklı olarak ULIS madde 39 ek hükümler içermektedir. Buna göre, alıcı malların sözleşmeye aykırı olması durumunda satıcıyı veya onun temsilcisini malları muayene etmesi için davet etmeliydi. ULIS madde 39’daki başka bir hükme göre ise, eğer alıcı sözleşmeye aykırılığı ortaya koyacak makul içerikte bir bildirim mektup, telegraf veya başka uygun yollarla göndermişse, bu bildirimin gecikmesinden, satıcıya ulaşmamasından sorumlu değil idi. Kanımızca, ilk hükme CISG metninde yer verilmemesi doğru bir adımdır. Zaten ihbar külfetiyle yüklenmiş alıcıya bir de satıcıyı davet etmeyi yüklemek ticari hayatın gerektirdiği koşullara uygun değildir. Bu ikinci hüküm ise, CISG madde 27’deki genel kurala atıf yapılarak uygulanabilir³⁹³.

II. GENEL OLARAK ALICININ İHBAR KÜLFETİ

Şimdiye kadar yayınlanmış kararlar içerisinde mahkemeler en çok CISG madde 39’a başvurmuşlardır³⁹⁴. Bu kararların çoğunda alıcılar “makul süre” ve “saptanması gereken süre” gibi soyut kavramlardan dolayı kendi haklarını kaybetmekle yüz yüze kalmışlardır³⁹⁵. Bu tip sürelere uymama durumunda alıcının teslim aldığı mal her ne kadar kullanılmaya elverişsiz olsa da, onun sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkını ortadan kaldırmaya neden olabilir³⁹⁶. Belirtilmelidir ki hem bu süreler hem de iki yıllık hak düşürücü süre birbirlerinden bağımsız şekilde mevcuttur. Yani, bu sürelerden

³⁹⁰ CISG Advisory Council Opinion No. 2, para. 3.5; BAŞAR, s. 4

³⁹¹; KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 661; BAŞAR, s. 209.

³⁹² HONNOLD / FLECHTNER, s. 364 - 384.

³⁹³ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 653.

³⁹⁴ Yayınlanmış 2991 karar için bkz. Pace University, CISG-Online, <http://www.cisg-online.ch/index.cfm?pageID=&action=search> (Erişim Tarihi: 12.05.2019).

³⁹⁵ BEHR, Volker, Dealing With Non-Conformity – A Transaction Test Analysis Of CISG Regulations On Examination And Notice Under Article 38 Through 44, Ed. by. Harry M. Flechtner / Ronald A. Brand / Mark S. Walter, Drafting Contracts Under The CISG, Oxford University Press, New York – 2008, (s. 429 - 458), s. 437.

³⁹⁶ LG Frankfurt (Almanya Cumhuriyeti), 11 Nisan 2005, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/050411g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

sadece herhangi birinin ihlali söz konusu olduğu durumlarda alıcının sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkı ortadan kalkmaktadır³⁹⁷.

A. Bildirimin Amacı

CISG madde 39, her şeyden önce bildirimin makul süre içerisinde yapılması gerektiğine işaret etmekle satıcının çıkarlarını korumaktadır. Satıcı bildirimin yapılması durumunda, bu bildirimin haklı olup olmadığını tespit etmek için malları kendisi muayene edebilir, deneme çalışmalarını gerçekleştirebilir³⁹⁸. İhbar külfetinin zamanında yerine getirilmesi durumunda, satıcı malların sözleşmeye aykırı olmasına dair iddiaya cevap vermek için böyle bir iddianın öngörülebilirliğine ilişkin kendisini hazırlamak, özellikle de kendisinde var olan delilleri sağlamak adına bir çıkar elde etmektedir³⁹⁹. Alıcı sözleşmeye aykırılık bildiriminde bulunduğu zaman, hasarın ona geçmesinden önce bu malların sözleşmeye aykırı olduğunu kanıtlamalıdır ki, bu durum da satıcının çıkarıdır⁴⁰⁰. Malların sözleşmeye aykırı olması durumunda erken ihbarda bulunma şartı satıcıya yeni mallar göndermek, eksik parçaları veya belgeleri teslim etmek ve malları onarmak gibi mevcut eksiklikleri gidermek için gerekli önlemleri alma imkanı sağlar⁴⁰¹. Aynı zamanda böylesine bir bildirim alıcının muhtemel semenin tenzili ve tazminat seçenekleri açısından da finansal planlamasını gerçekleştirmesi bakımından önemli rol oynamaktadır⁴⁰².

Satıcının çıkarına olacak hususlar, her ne kadar ihbar külfetinin CISG'e dahil edilmesinin temelini oluştursa da, bu külfet kendisinin yukarıdaki amaçlarından herhangi birinin yerine getirilmesinin gerekli olup olmadığına bakılmaksızın mevcuttur⁴⁰³. Bu nedenle, gecikmiş ya da yetersiz içerikte bir bildirimin satıcının konumu üzerinde olumsuz bir etkiye yol açmasa bile, satıcı CISG madde 39'a dayanabilir⁴⁰⁴.

³⁹⁷ HUBER / MULLIS, s. 156.

³⁹⁸ HONNOLD / FLECHTNER, s. 366; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 589.

³⁹⁹ MAZZOTTA, s. 447.

⁴⁰⁰ HONNOLD / FLECHTNER, s. 366, 367; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 589.

⁴⁰¹ ATAMER, s. 229; BAYSAL, s. 260.

⁴⁰² BAŞAR, s. 183.

⁴⁰³ HONNOLD / FLECHTNER, s. 370, 371; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 589.

⁴⁰⁴ HONNOLD / FLECHTNER, s. 377

B. Bildirimin Hukuki Niteliği

Alıcının satıcıyı sözleşmeye aykırılıktan dolayı sorumlu tutabilmesi için ayıp bildiriminde bulunması gerektiğini söyledik. Bu bildirimin hukuki niteliği meselesi önem arz etmektedir. Belirtmek gerekir ki, CISG kapsamında sözleşmeye aykırılık bildirimi, aynen malları muayene görevi gibi bir külfet olarak düzenlenmiştir. Bu külfet alıcının bir borcu gibi değerlendirilmemelidir⁴⁰⁵.

Alıcı sözleşmeye aykırılık bildiriminde bulunmazsa, herhangi bir borc altına girmez. Satıcı tarafından alıcıya karşı herhangi bir dava açılmaz, ondan tazminat istenemez. Fakat teslim aldığı malı mevcut durumuyla kabul etmiş sayılır. Bundan dolayı da, sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkını kaybeder, satıcıya karşı hiçbir hak talep edemez⁴⁰⁶.

III. CISG MADDE 39 UYARINCA BİLDİRİM

A. Bildirim Şekli

Satış sözleşmesinde CISG madde 9 gereğince milletlerarası ticari teamüllerde veya taraflar arasındaki sabit alışkanlıklarda bildirim şekline dair hiçbir düzenleme bulunmadığı durumunda, CISG madde 39 gereğince alıcı bildirim şeklini seçmekte serbesttir⁴⁰⁷. Bundan dolayı da bildirimin sözlü olarak yapılması dahi mümkündür⁴⁰⁸. Sözlü bildirim her iki tarafın da iş yerlerinin yerleştiği devletin hukukuna göre sadece yazılı olarak satış sözleşmesinin kurulduğu veya ispat edildiği ve buna uygun olarak da söz konusu devletlerin CISG madde 96 uyarınca beyanda bulunduğu durumda bile geçerlidir⁴⁰⁹.

⁴⁰⁵ HUBER / MULLIS, s. 149; AKTÜRK, s. 71, 72.

⁴⁰⁶ ÖZDEMİR, s. 260, 261; BAŞAR, s. 144, 145.

⁴⁰⁷ ATAMER, s. 230; HUBER / MULLIS, s. 156, 157; BAYSAL, s. 261; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 658; UNCITRAL, Digest, s. 172; KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 593; BAŞAR, s. 190.

⁴⁰⁸ FELEMEGAS, John, An International Approach to the Interpretation of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (1980) as Uniform Sales Law, Cambridge University Press, USA - 2007, s. 135; Appellationshof Bern (İsviçre Cumhuriyeti), 11 Şubat 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040211s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); OLG Linz (Avusturya Cumhuriyeti), 23 Ocak 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/060123a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁰⁹ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 593.

İhbarın yazılı şekilde olmasını gerektiren durumlarda faks mesajları ve kayıtlı posta veya e-posta dahil olmak üzere gönderilen ihbarlar milletlerarası ticaret açısından tatmin edicidir⁴¹⁰. Bildirimin sözlü olarak yapılması durumu daha çok telefon görüşmeleri şeklinde karşımıza çıkmaktadır⁴¹¹. İhbarın sözlü olarak yapılması mümkün olmasına rağmen, gelecekte çıkacak uyuşmazlıklar adına ihbarın yazılı olarak yapılması önerilmektedir⁴¹². Hatta bir tahkim kararında satıcının çağrılara cevap vermemesi durumunda ona makul bir sürede yazılı bir bildirimin yapılmasının gerekli olduğuna değinilmiştir⁴¹³.

Malların satış sözleşmesine uygun olmadığı durumlarda alıcı tarafından iki tip bildirimin yapılması olağandır. Bu bildirimin ilk tipi malların sözleşmeye aykırılığını belirten bildirim, ikincisi ise alıcının bu sözleşmeye aykırılığa göre satış sözleşmesinden dönme, semenin tenzili, malların onarımı, ikame mal teslimi gibi hangi seçimlik hakkına başvurduğunu gösteren bildirimdir. İkinci tip bildirim gerek ilk bildirimden farklı zamanda gerekse aynı zamanda yapılabilir⁴¹⁴. CISG madde 39'daki bildirim ne alıcıyı hangi seçimlik hakka başvuracağına dair zorlamakta ne de ULIS madde 39 (1) gibi satıcıyı incelemeye davet yükümlülüğü getirmektedir.

Sözleşmeye aykırılık bildirimini satış sözleşmesinde kullanılan dilde, satıcının kendi dilinde ya da onun anlayacağı başka bir dilde yapılmalıdır⁴¹⁵. Malların sözleşmeye uygun olmadığına dair bildirim satıcıya ya da onun bu konuda yetkilendirdiği

⁴¹⁰ **UNCITRAL**, Digest, s. 172; **Appelationshof Bern** (İsviçre Cumhuriyeti), 11 Şubat 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040211s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); **Tribunale di Forlì** (İtalya Cumhuriyeti), 11 Aralık 2008, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/081211i3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴¹¹ CISG kapsamında değerlendirilen ve elbise satışından doğan uyuşmazlıkta mahkeme, alıcının sözleşmeye aykırılık bildiriminin telefon vasıtasıyla sözlü şekilde yapılmasının mümkün olduğuna, fakat böylesine bir bildirimin ispatı için alıcı tarafından satıcıyı arama tarihinin, diyalog ortağının adının, telefon görüşmelerinin yeterli ve açık bir şekilde içeriği itibarıyla ortaya konulmasının gerekli olduğuna karar vermiştir. **LG Kassel** (Almanya Cumhuriyeti), 22 Haziran 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950622g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴¹² **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 593, 594; **BAŞAR**, s. 191.

⁴¹³ **Foreign Trade Court of Arbitration attached to the Yugoslav Chamber of Commerce** (Tahkim Kararı), 27 Kasım 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/021127sb.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴¹⁴ **KENNEDY**, s. 332; **ATAMER**, s. 230; **BAŞAR**, s. 191, 192.

⁴¹⁵ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 594; **BAŞAR**, s. 192.

kişilere yapılabilir⁴¹⁶. Bildirime yetkili kişi kavramının yorumlanmasında iç hukuka bakılmasının gerektiği savunulmaktadır⁴¹⁷.

B. Bildirimin İçeriği

1. Genel Olarak

CISG madde 39'a göre alıcı sözleşmeye aykırılık bildiriminde bulunurken bu aykırılığın türünü de belirtmelidir⁴¹⁸. Alıcı bildirimin içeriğini mümkün olduğu kadar somutlaştırmalıdır⁴¹⁹. Bildirimin içeriğinde net olarak nelerin yer alması, yani sözleşmeye aykırılığın ne kadar ortaya konulacağı, her somut olay üzerinden değerlendirilmektedir⁴²⁰.

Doktrinde bildirimin içeriğinin somutlaştırılması sorunu sözleşmeye aykırılığa dair ihbarın amacı göz önüne alınarak değerlendirilmektedir. Bildirimin içeriğinin somutlaştırılmasındaki amaç satıcının teslim ettiği malın sözleşmeye aykırı olmasına dair bilgilendirilmesi, satıcının sözleşmeye aykırılık taleplerini doğrulaması, mallarda var olan ayıpları ortadan kaldırması ve gelecekteki oluşabilecek davada delilleri toplamasına imkan yaratmaktır⁴²¹. Bundan dolayı hiçbir somutlaştırma yapılmadan sadece malların mevcut durumuna karşı memnuniyetsizliği düşük kalite⁴²², berbat durumda⁴²³, sözleşme şartlarına uymayan⁴²⁴, kullanılamaz⁴²⁵, numuneye uygun değil⁴²⁶,

⁴¹⁶ BAYSAL, s. 262, 263; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 594; BAŞAR, s. 192; Mermer levhalar satışından doğan ve CISG'in uygulanmasına konu olan bir uyuşmazlıkta mahkeme malların sözleşmeye uygun olmamasına ilişkin acenteye yapılan bildirimin acentenin satıcının ticari temsilcisi olmamasından dolayı, bildirimin muhatapının yanlış seçildiğini belirtmiş ve alıcının yaptığı bu bildirimle dayanma hakkının olmadığına karar vermiştir. LG Kassel (Almanya Cumhuriyeti), 15 Şubat 1996, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960215g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴¹⁷ BAYSAL, s. 262, 263.

⁴¹⁸ ATAMER, s. 228 – 230; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 594, 595; BAŞAR, s. 192, 193.

⁴¹⁹ GABRIEL, Henry, Contracts for the Sale of Goods, A Comparison of Domestic And International Law, Oceana Publications, New York - 2004, s. 135.

⁴²⁰ MORRISSEY, Joseph F, GRAVES, Jack M, International Sales Law and Arbitration (Problem, Cases and Commentary), Kluwer Law International BV, The Netherlands - 2008, s. 211.

⁴²¹ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 654, 655; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 595; BAŞAR, s. 193.

⁴²² LG Coburg (Almanya Cumhuriyeti), 12 Aralık 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/061212g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴²³ OLG Saarbrücken (Almanya Cumhuriyeti), 13 Ocak 1993, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930113g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴²⁴ HG Zürich (İsviçre Cumhuriyeti), 30 Kasım 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981130s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴²⁵ OLG Oldenburg (Almanya Cumhuriyeti), 28 Nisan 2000, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/000428g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

şeklinde ifade eden bildirimler mahkemeler tarafından CISG madde 39 uyarınca yeterli bildirim gibi değerlendirilmeyecektir. Çünkü, bu tür bir bildirim satıcıyı hangi adımların atılması gerektiğine karar verecek bir pozisyona getirmez. Çoğu kez alıcılar tarafından yapılmış bu tür beyanlar satıcılar açısından kendilerinin bedel indirimine gitmeleri için suni gerekçe gibi değerlendirilmektedir⁴²⁷. Sırf bundan dolayı mahkemeler sözleşmeye aykırılığın niteliğinin mümkün olduğu kadar somutlaştırılmasının şart olduğuna önem vermektedirler⁴²⁸. Bu tür şartlara uymama durumunda alıcının ihbarı geçersiz olacaktır ki, bu da onun seçimlik haklara başvurma imkanını ortadan kaldırır.

Alıcının yukarıdaki gibi sözleşmeye aykırılığa ilişkin bildirimini belirsiz ve bundan dolayı da satıcı tarafından bu bildirimin içeriği anlaşılmıyorsa, satıcı bu bildirimin içeriğine ilişkin alıcıya herhangi bir soru sormakla yükümlü değildir. Alıcının bildirimini özgün nitelik taşır. Buna göre bildirimin satıcı tarafından anlaşılmaz olduğu durumlarda sorumluluk alıcı taşımaktadır⁴²⁹. Ayrıca alıcı ve satıcının beyan ve davranışları CISG madde 8 esas alınarak yorumlanmalıdır. Alıcı tarafından satıcıya yapılan bir beyanın satıcı açısından ne şekilde anlaşılması gerektiği onun davranışlarının tahlili ile de mümkün olabilir⁴³⁰.

Her ne kadar alıcının ilettiği bildirimin somut şekilde olması bakımından sözleşmeye aykırılığın geniş şekilde aktarılmasının gerekli olduğunu söylesek de, bazı durumlarda bildirimin içeriğinin katı bir şekilde somutlaştırılması alıcı açısından makul olmayabilir⁴³¹. Yani, özgünlük şartı alıcıyı ayıplı mallara ilişkin iddialarından mahrum

⁴²⁶ **Kantonsgericht Zug** (İsviçre Cumhuriyeti), 30 Ağustos 2007, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/070830s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴²⁷ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 595; **BAŞAR**, s. 193.

⁴²⁸ **OLG Celle** (Almanya Cumhuriyeti), 10 Mart 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040310g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴²⁹ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 595.

⁴³⁰ **BAŞAR**, s. 195.

⁴³¹ **CISG Advisory Council Opinion No. 2**, para. 5.14; Polimer satışından doğan ve CISG kapsamında değerlendirilen bir mahkeme kararında aşağıdaki bilgilerin alıcı tarafından yapılmış bildirimde yeterli olduğuna karar verilmiştir: 1) Alıcının sözleşmeye aykırı hesap ettiği teslimata neden güvenmemesi; 2) Sözleşmede belirlenmiş kalite veya miktarın teslim edilmiş mallardaki kalite veya miktarla kıyaslanması; 3) Yapılmış muayenenin sonuçlarının belirtilmesi. Mahkeme alıcıdan sözleşmeye aykırılığı saptadıktan sonra, özellikle makinelerin satışı ve bu tip mallara ilişkin alıcının bilgisinin fazla olmadığı gibi durumlarda, bu aykırılığın uzman tarafından incelenmesi noktasına kadar bildirimde bulunulmasının alıcı açısından makul olmadığını ifade etmiştir. **The High Court of Justice Queen's Bench Division Commercial Court** (Birleşik Krallık), 1 Mayıs 2012, <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/urteile/2391.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), para. 996.

bırmaya y6nelik formal bir tuzağa d6n6şt6r6lmemelidir⁴³². Her durumda s6zleşmeye aykırılığın nedenini satıcının kendisi de araştırabilir. Alıcının tek y6k6ml6l6ę6 bunun belirtilerine yeterli kadar ışık tutmaktır⁴³³.

Uygulamada almanca konuşulan 6lke mahkemeleri başta olmak 6zere, mahkemeler somutlaştırma şartını yerine getirme eğiliminden uzak olmuşlardır. Her ne kadar CISG'in almanca metni resmi değilse de, bu tip kararlar CISG'in almanca metnindeki ifadelerin alıcı açısından c6mert bir somutlaştırma gerekliliğini g6stermesinden kaynaklanmaktadır⁴³⁴. Buna g6re sadece 6rnekleri inceleyen alıcı, kusurlu malların sayısı hakkında kaba bir tahminde bulunarak ihbar yaparsa, sonunda bu tahmin yanlış gelse de, bildirim yeterli olur⁴³⁵. Alıcı, satıcıya s6zleşmeye aykırılığın t6r6 ve kapsamı hakkında, aşağı yukarı satıcının anlamasını sağlayacak şekilde bildirimde bulunmalıdır⁴³⁶. Fakat, farklı 6eşitte fazla mal teslimi durumunda alıcının b6t6n malları 6ok kolay bir şekilde muayene etme imkanı varsa, alıcı b6yle bir muayeneyi yapıp hangi malın ayıplı olduğunu net olarak s6ylemelidir⁴³⁷. Ayrıca alıcının teslim aldığı malda birden fazla s6zleşmeye aykırılık mevcut olmasına rağmen alıcı bunların birkaçını belirtmişse, bu durumda alıcı sadece bildirimde belirttiği s6zleşmeye aykırılıklara dayanabilir. Bundan dolayı genel olarak malın miktarı, paketlenmesi,

⁴³² şişe satışından doğan ve CISG'in uygulanmasına konu olan bir mahkeme kararında alıcı kullanılan folyonun bu t6r kullanım i6in yetersiz olduğundan dolayı, şişelerin kendi stabilitesinin ve sterilitesinin korumamasına ve bundan dolayı da s6zleşmenin ihlal edildiğine dair bildirim g6ndermiştir. Satıcı bu bildirimin i6eriğini yeterli bulmamış, bildirimin i6erisinde mevcut durumun hasarın ge6emesinden, 6zellikle alıcının bu malları deposuna y6klemesinden 6nce mevcut olduğunun kanıtlanması gerektiğini savunmuştur. Mahkeme alıcı tarafından yapılan bildirimin aykırılık belirtilerinin tanımlanması gerektiğini, mevcut durumun s6zleşmeye aykırılık sebeplerin bir raporu olmadığını belirterek alıcı lehine karar vermiştir. **OLG Koblenze** (Almanya Cumhuriyeti), 14 Aralık 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/061214g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴³³ **KR6LL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 595, 596.

⁴³⁴ Case commentary, Switzerland Federal Supreme Court (Bundesgericht), 14 November 2003 Commentary by. Florian Mohs, Translation by. Mariel Dimsey, January 2005, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/031113s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴³⁵ Kuzu derisi montlarının satışından doğan ve CISG kapsamında değerlendirilen bu uyuşmazlıkta alıcı 1800 kuzu derisi montu teslim almış, bunların bazılarını muayene ettikten sonra satıcıya 1200 montun renklerinin uyuşmadığını veya s6zleşmede 6ng6r6len azami ağırlık standardını karşılamadığını belirtmiştir. Her ne kadar daha sonra yapılan inceleme esasında 889 montun s6zleşmeye aykırı olduğu saptansa da, yapılmış bildirim s6zleşmeye aykırılıkları doğru tanımladığı i6in yeterlidir, alıcı bu 889 kuzu derisi montuna ilişkin s6zleşmeye aykırılığa dayanabilir. **HG Z6rich** (İsvi6re Cumhuriyeti), 30 Kasım 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981130s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴³⁶ **KR6LL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 596.

⁴³⁷ **BAşAR**, s. 195, 196.

kalitesi vs. gibi konuların ayıp bildiriminin içerisinde yer alması alıcı açısından faydalıdır⁴³⁸.

2. Bildirimin İçeriğine İlişkin Faktörler

Bildirimin içeriğinin uygun olup olmamasının belirlenmesi durumunda her olayda mevcut olan objektif ve subjektif faktörler birlikte değerlendirilmelidir⁴³⁹. Objektif faktör teslim edilmiş malların niteliğinden kaynaklanan sözleşmeye aykırılıkların varlığıdır. Subjektif faktörler içerisinde ise alıcının mallara dayanan bilgi ve tecrübesini gösterebiliriz. Gerçekten de iş dünyasında deneyimli ve teslim aldığı mala çok yakın mal üreten alıcıdan sadece tacir olan alıcıya oranla daha ayrıntılı içeriğe sahip bildirimin yapılmasının istenmesi makuldur⁴⁴⁰. Aynı şekilde satıcının durumu da önem arz etmektedir. Her durumda teslim edilmiş malların üreticisi sadece aracı olan bir satıcıya oranla bildirimin içeriğindeki basit bir tanımdan yola çıkarak sözleşmeye aykırılığın olası nedenlerini daha açık bir şekilde belirleme konumunda olacaktır⁴⁴¹. Fakat her somut olayda kültürel farklılıklar da rol oynayabilir⁴⁴².

Muayenenin yapıldığı durumlarda satıcı bu muayene esasında tespit edilmiş sözleşmeye aykırılıklar hakkında bilgilendirilmelidir⁴⁴³. Bildirimin içeriği alıcının yapacağı bu muayenenin kapsamına bağlıdır⁴⁴⁴. Doğal olarak bildirimin içeriğine ilişkin şartlar muayene sırasında satıcının bir temsilcisinin bulunduğu durumlarda daha düşüktür⁴⁴⁵. Gerçekten de satıcı genel olarak temsilci tarafından sözleşmeye aykırılık hakkında yeterince bilgilendirilir ve bu nedenle bildirimin içeriğinin somutlaştırılması gereksiniminin temel amacı yerine getirilir⁴⁴⁶. Bazen, daha da ileri gidilerek bu tür

⁴³⁸ **BAYSAL**, s. 262; **AKTÜRK**, s. 182; **OLG Celle** (Almanya Cumhuriyeti), 10 Mart 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040310g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴³⁹ **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 656.

⁴⁴⁰ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 596.

⁴⁴¹ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 596.

⁴⁴² **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 656.

⁴⁴³ **LG Erfurt** (Almanya Cumhuriyeti), 29 Temmuz 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980729g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁴⁴ **OGH** (Avusturya Cumhuriyeti), 14 Ocak 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020114a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁴⁵ **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 657.

⁴⁴⁶ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 596.

durumlarda alıcının sözleşmeye aykırılık bildiriminde bulunmasına gerek olmadığı da savunulmaktadır⁴⁴⁷.

Karmaşık teknik donanıma sahip olan mallara oranla açık ayıplı malların teslimi durumunda alıcıdan sözleşmeye aykırılık bildiriminin içeriğinin daha da net şekilde somutlaştırması beklenmektedir⁴⁴⁸. İlk durumda alıcının satıcıya keşfedilen belirtiler hakkında bilgi vermesi her zaman için yeterlidir. Yani, alıcının bu belirtilerin altında yatan sebebini satıcıya bildirmesi gerekmemektedir⁴⁴⁹. Gerçekten de fazla somutlaştırmanın istenmesi çoğu durumda alıcının teknik kapasitesinin ötesine geçer ve ona gereğinden fazla yüklenilmiş olması durumuna yol açar.

Sözleşmeye aykırı mallar fazla sayıda teslimatların bir parçasını oluşturduğu durumlarda alıcı, satıcıya hangi teslimatlarda hangi malların sözleşmeye aykırı olduğunu açıkça anlaşılabilecek şekilde bildirmelidir. Bu gibi durumlarda satıcının dürüstlük kuralları ışığında sözleşmeye aykırı malların tam seri numarası gibi detaylarını belirlemek için aykırılığa ilişkin daha fazla somutlaştırma talep etmesi gerekebilir⁴⁵⁰. Genel olarak sözleşmenin belirli bir miktarı ile ilgili olarak verilen bir bildirim malların geri kalanını kapsamaz⁴⁵¹. Toplu satışlarda veya daha büyük miktarda özdeş malın teslimi ile ilgili durumlarda ayıplı malların miktarına ilişkin kaba bir tahmin yeterlidir. Böylesine durumlarda ayıplı malların net bir şekilde miktarının belirtilmesinin istenmesi, alıcıya gereğinden fazla yük getirecektir⁴⁵². Fakat satıcı bu durumda teslim edilmiş hangi malın sözleşmeye aykırı olduğunu net bir şekilde bildirimde göstermelidir⁴⁵³.

⁴⁴⁷ BAŞAR, s. 196.

⁴⁴⁸ Baskı sistemi ve yazılımı satışından doğan ve CISG çerçevesinde karara bağlanan bir milletlerarası uyuşmazlıkta mahkeme “sözleşmede belirtilmiş belgeler ve bazı tamamlayıcı parçalar eksik teslim edilmiştir” şeklindeki sözleşmeye aykırılık bildirimini, genelde somutlaştırma için yeterli olmadığını ama somut olayda satıcının da hangi belge ve parçaların eksik olduğunu bilmesi gerektiğinden dolayı yeterli kabul etmiştir. **Bundesgerichtshof** (Almanya Cumhuriyeti), 4 Aralık 1996, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/961204g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.1996).

⁴⁴⁹ CISG Advisory Council Opinion No. 2, para 5.14.

⁴⁵⁰ **LG Marburg** (Almanya Cumhuriyeti), 12 Aralık 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/951212g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁵¹ **OLG Saarbrücken** (Almanya Cumhuriyeti), 13 Ocak 1993, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930113g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁵² **HUBER / MULLIS**, s. 158; **SCHLECHTRIEM / BUTLER**, s. 128.

⁴⁵³ BAŞAR, s. 193, 194.

Buna karşılık, miktar eksikliğine ilişkin bir bildirimde tam sayı veya eksik olan miktar belirtilmelidir⁴⁵⁴. Aksi takdirde satıcı yeniden ne kadar teslim etmesi gerektiğini bilemez. Prensip olarak aynı yaklaşım, alıcının kabul etmek istemediği fazla miktarda teslim için de geçerlidir⁴⁵⁵.

Malın kendine has özelliklerinden dolayı onarılması imkansızsa ve satıcı büyük ölçüde sözleşmeye aykırılığın farkındaysa alıcı sözleşmeye aykırılık bildirimının içeriğini daha az somutlaştırabilir⁴⁵⁶. Bu gibi durumlarda bildirimin tek amacı satıcının kendi delillerini güvence altına almak için başvurabileceği yolları seçmesine imkan sağlamaktır⁴⁵⁷.

Somitlaştırma gerekliliği belirli bir sözleşmeye aykırılığa ilişkin ayrıntılı bir bildirimin alıcının diğer sözleşmeye aykırılıklara ilişkin haklarını muhafaza etmeyeceği konusundaki belirsizlik şartından kaynaklanmaktadır⁴⁵⁸. Yani, alıcı dayanmak istediği her aykırılık hakkında bildirimde bulunmalıdır. Örneğin, alıcı sadece malların kalitesine ilişkin aykırılık bildiriminde bulunmuşsa malların paketlenmesinin düzgün yapıldığı varsayılır⁴⁵⁹. Genellikle aykırılık bildiriminin içeriğine ilişkin satıcı tarafından sorulan sorular, örneğin makine teslimi durumunda alıcının onu kullanılamaz olması gibi tanımlamasından sonra, belirli kusurların ayrıntılı bir listelenmesi şeklinde olmaktadır. Bu gibi durumlarda aykırılık bildiriminde yer alan ayıplar listesinin ayrıntılı olup olmadığını veya sadece emsal teşkil edip etmediğini belirlemek için tarafların davranışları yorumlanmalıdır⁴⁶⁰. Şu halde bildirimin içeriğinde yer alan belirsizliklerden bildirimde bulunan taraf sorumludur. Fakat ilk bildirimin belirsiz olduğu durumlarda

⁴⁵⁴ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 598; Aksi yönde karar için bkz. **HG Zürich** (İsviçre Cumhuriyeti), 30 Kasım 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981130s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁵⁵ **LG Köln** (Almanya Cumhuriyeti), 5 Aralık 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/061205g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁵⁶ **United States Bankruptcy Court for the District of Oregon** (ABD), 29 Mart 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040329u2.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁵⁷ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 598.

⁴⁵⁸ **ÖZDEMİR**, s. 269.

⁴⁵⁹ Balık satışından doğan ve CISG kapsamında değerlendirilen bir uyuşmazlıkta sözleşmeye aykırılık bildiriminde teslim edilmiş malların kullanım tarihinin geçtiğinin ve aşağı kalitede olduğunun yer alması gerekmesine rağmen, alıcı satıcıya gönderdiği sözleşmeye aykırılık bildiriminde onun aliud ifade bulunmasını göstermiştir. Mahkeme bu olayı bildirimin içeriğinin yeterince somutlaştırılmaması gibi değerlendirmiştir. **Sø og Handelsretten** (Danimarka Cumhuriyeti), 31 Ocak 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020131d1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁶⁰ **Bundesgericht** (İsviçre Cumhuriyeti), 13 Kasım 2003, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/031113s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

satıcı alıcıdan açıklama talep etme yönünde dürüstlük kuralı gereğince bir yükümlülük altında olabilir⁴⁶¹.

Genel olarak art arda teslim gerektiren sözleşmelerde mallar her teslimden sonra muayene edilmeli ve bunun sonucunda da ayıbın varlığı halinde sözleşmeye aykırılık bildirimi yapılmalıdır. Eğer art arda bildirim aynı kişiye yapılacaksa o zaman bir sonuca varmak için tüm bildirimler birlikte değerlendirilmelidir⁴⁶².

3. Satıcının “Sorgulama Yükümlülüğü”

Satıcının bildirimi sorgulama yükümlülüğünün olup olmaması doktrinde son zamanların tartışma konusu olmuştur. Bir görüş alıcının bildiriminin “specificity”, yani “özgünlük” niteliğinde olmasından dolayı satıcının bu bildirimi açıklığa kavuşturmasına ilişkin sorumluluğu olmadığını, satıcının bildirimin içeriğini yeteri kadar anlamamasından dolayı, her durumda alıcının sorumlu olduğunu kabul etmektedir. Diğer bir görüşe göre ise satıcı bildirimin içeriğini açıklığa kavuşturmak konusunda CISG madde 7 uyarınca sorumludur. Bu görüşün taraftarlarına göre alıcının malların sözleşmeye uygun olmamasını düşünmesi ve bunu neden ileri sürdüğünü bildirimin içeriğinde yansıtması durumunda yapılmış bildirim yeterlidir. İyi niyetli satıcı isterse alıcıdan sözleşmeye aykırılıkla ilgili daha ayrıntılı bilgi alabilir. Bazen satıcının sözleşmeye aykırılığı ortadan kaldırmak için ek bilgilere sahip olması gerekir ki, bu halde onun bu ek bilgileri alıcıdan istememesi ve sadece alıcının yapmış olduğu yetersiz bildirime güvenmemesi dürüstlük kuralı ile bağdaşmaz⁴⁶³.

Bir mahkeme kararına göre satıcının sorgulama yükümlülüğü tarihi gelişmeler rehber tutularak açıklanmalıdır. Gerçekten de CISG’in hazırlanmasından bu güne kadar bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler artmıştır. Eğer geçmişte satıcı üzerine sorgulama yükümlülüğü koymak makul değildiyse, bugün satıcı istediği zaman sözleşmeye aykırılığı net bir şekilde anlamak için telefon, faks ve internet gibi milletlerarası ticarete çok yaygın olan iletişim araçları vasıtasıyla alıcı ile iletişime geçebilir. Sözleşme ile üstlenilen yükümlülöklere uyulup uyulmadığına ilişkin ispat

⁴⁶¹ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 598.

⁴⁶² KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 598, 599.

⁴⁶³ BEHR, s. 457; AKTÜRK, s. 182, 183; HONNOLD / FLECHTNER, s. 377.

yükü her iki tarafa aittir. Bundan dolayı satıcının dürüstlük kuralı gereği sözleşmeye aykırılığı sorgulama görevi olmasını söylemek mümkündür⁴⁶⁴.

Alıcı her zaman ilk bildiriminde elinden geldiği kadar sözleşmeye aykırılığı ortaya koymalıdır. Yalnız bundan sonra hal ve şartlara göre satıcının sorgulama yükümlülüğü doğabilir. Satıcı sözleşmeye aykırılığı geniş bir şekilde detaylandırması yönünde zorlanamaz⁴⁶⁵. Aynı şekilde eğer satıcı sözleşmeye aykırılığı sorgulama yönünde alıcıdan gelen bildirim üzerine ona yeni sorular sormuşsa alıcı bu sefer de yapmış olacağı bildiriminde aykırılığı daha geniş bir şekilde ortaya koymalı ve geri bildirim makul sürede göndermelidir⁴⁶⁶. Fakat eğer satıcı alıcıya sözleşmeye aykırılıkları somutlaştırmasına dair bir bildirimde bulunduktan sonra kendi temsilcisini malları muayene etmeye göndermişse o zaman onun alıcıya yönelik bu talebi sert şekilde yorumlanmamalıdır⁴⁶⁷.

Doktrindeki farklı bir görüşe göre, sözleşmeye aykırılığı makul sürede bildirmesine rağmen yapılmış bildirimin içeriğinin yeterli olmadığı durumlarda alıcı ikinci bir bildirimle aykırılığı somutlaştırabilir. İkinci bildirim hem makul süre içerisinde, hem de makul sürenin dolmasından hemen sonra gönderilebilir⁴⁶⁸.

C. Bildirimin Muhatabı

Bildirim satıcıya veya onun tarafından bildirim almaya yetkili kılınmış kişilere iletilmelidir. Hangi kişilerin satıcı tarafından yetkilendirilmiş olduğu meselesi CISG’de düzenlenmediğinden dolayı uygulanacak iç hukuka göre belirlenmelidir⁴⁶⁹. Genel olarak

⁴⁶⁴ **Bundesgericht** (İsviçre Cumhuriyeti), 13 Kasım 2003, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/031113s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁶⁵ **BAŞAR**, s. 195.

⁴⁶⁶ Mobilya satışından doğan ve CISG kapsamında karara bağlanan bir uyuşmazlıkta alıcı sözleşmeye aykırılık bildiriminde malların satılma imkanının neredeyse hiç olmadığını, aynı zamanda da kullanılmış ve mobilyaların ikinci kalitede olduğunu bildirmiştir. Satıcı geri bildirimle alıcıdan sözleşmeye aykırılığın net olarak ne olduğunu tespit etmesini istemiştir. Fakat alıcı bu bildirimde önem vermemiştir. Mahkeme olayı değerlendirirken alıcının ikinci kalite kavramı ile ne kastettiğini net bir şekilde ortaya koyması gerektiğine ve bunu yapmamasından dolayı sözleşmeye aykırılık bildirimine dayanamayacağına karar vermiştir. **OLG Oldenburg** (Almanya Cumhuriyeti), 28 Nisan 2000, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/000428g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁶⁷ **Bundesgericht** (İsviçre Cumhuriyeti), 13 Kasım 2003, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/031113s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁶⁸ **BEHR**, s. 377.

⁴⁶⁹ **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 659.

satıcının yerel temsilcilerine veya satıcının sözleşmedeki yükümlülüklerini yerine getirmek için kullandığı diğer kişilere bildirimde bulunmak yeterli olacaktır⁴⁷⁰.

Alıcının müşterisinden sözleşmeye aykırılık bildirimi alması, CISG madde 39 kapsamında satıcıya gönderilecek bildirimle karıştırılmamalıdır⁴⁷¹. Alıcının üreticiye veya onun dahil olduğu şirketler grubuna ait şirkete bildirimde bulunması durumunda satıcı bu bilgileri makul süre içinde aldığı müddetçe yeterlidir⁴⁷². Bir mahkeme kararında satıcının temsilcisine verilen bildirimin yeterli olduğu kanısına varılmıştır⁴⁷³.

Genel olarak bağımsız bir taşıyıcı, satıcının sürücüsü, üretici, malların kurulumunu sağlayan montajcı alıcı ile satıcı arasında sözleşme ilişkisinin herhangi bir tarafı olmadığından onların satıcı adına bildirimi almaya hakkı yoktur⁴⁷⁴. Bu tip kişilere özel bir yetki verilmedikçe onlara yapılan bildirim gereği gibi yapılmış şeklinde nitelendirilemez⁴⁷⁵. Aynı şekilde adını belirttiğimiz kişiler yetkili olmadıkları halde bile bildirimi satıcıya aktarırlarsa haberci vasfını taşırlar. Bu tür bildirimin makul süre içerisinde varması durumunda yapılmış bildirim geçerli olur⁴⁷⁶.

Alıcı ona teslim edilmiş malın ayıplı olmasından dolayı polise veya savcılığa müracaat ederse ve bundan dolayı da satıcı sözleşmeye aykırılıktan haberdar olursa bu durumda uygun bir bildirim söz konusu değildir⁴⁷⁷. Gerçekten de bu durumda alıcının hareketleri satıcının mevcut durumdan haberdar olması yönünde değil de, devlet güçlerine satıcının sözleşmeye aykırı davranışını ihbar etme yönünde cereyan etmektedir.

⁴⁷⁰ BAYSAL, s. 263; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 599.

⁴⁷¹ UNCITRAL, Digest, s. 172.

⁴⁷² UNCITRAL, Digest, s. 172; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 599.

⁴⁷³ LG Köln (Almanya Cumhuriyeti), 30 Kasım 1999, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/991130g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁷⁴ AKTÜRK, s. 212; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 659; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 600; LG Bielefeld (Almanya Cumhuriyeti), 15 Ağustos, 2003, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/030815g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁷⁵ LG Kassel (Almanya Cumhuriyeti), 15 Şubat 1996, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960215g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁷⁶ AKTÜRK, s. 213; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 600; Hoge Raad (Hollanda Cumhuriyeti), 4 Şubat 2005, <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=1&do=case&id=1049&step=Abstract> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁷⁷ AKTÜRK, s. 213.

CISG madde 39 her ne kadar bildirimin muhatapı gibi alıcı ve satıcıyı tanısa da, alıcının müşterisi tarafından satıcıya teslim edilen malların kalitesi hakkında net bilgi veren ve makul süre içerisinde gönderilen bildirimler de bu madde kapsamında değerlendirilmelidir⁴⁷⁸.

D. Bildirimin Ulaşmasına İlişkin Risk

Bildiriminin gönderilmesi ve buna ilişkin meseleler CISG madde 27 kapsamında değerlendirilen konulardandır⁴⁷⁹. Alıcı bildirimi uygun araçlarla göndermişse satıcıya iletim sürecinde kayıp, gecikme veya bozulma riskini satıcı taşımaktadır⁴⁸⁰. Sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça veya herhangi bir özel durum mevcut değilse, milletlerarası ticarete teleks, faks ve e-postalar bildirim yapılmasına uygun araçlar olarak değerlendirilmektedir⁴⁸¹. Elektronik haberleşme aracılığıyla yapılan bildirimin geçerliliği CISG Danışma Kurulunun Birinci Görüşünde net şekilde belirtilmiştir⁴⁸². Satıcının yeni adresini bildirmemesi durumunda bildirimin eski adrese gönderilmesinden kaynaklanan gecikmeden alıcı sorumlu değildir⁴⁸³.

Bildirim süresine uymak için bildirimin hal ve şartlar değerlendirilerek zamanında varmasına izin verecek şekilde gönderilmesi gerekli ve yeterlidir. Zamanaşımı süresinin dolmasından önce gönderilen ancak normal şartlar altında

⁴⁷⁸ **Hof van Beroep Antwerpen** (Belçika Cumhuriyeti), 14 Şubat 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020214b1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁷⁹ **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 658; **OLG Koblenz** (Almanya Cumhuriyeti), 19 Ekim 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/061019g2.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); **OLG München** (Almanya Cumhuriyeti), 17 Kasım 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/061117g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁸⁰ Ananas satışından doğan ve CISG kapsamında değerlendirilen bir uyuşmazlıkta satıcı alman, alıcı avusturyalıdır. Mahkeme alıcının COFREUROP kuralları (Avrupa meyve, sebze ve tropikal meyvelerle ilgili eşya taşımacılığında kullanılan adetler) çerçevesinde uygun faks bildiriminde bulunmasından sonra faksın satıcıya ulaşmamasından sorumlu olmadığı kanısına varmıştır. **Oberster Gerichtshof** (Avusturya Cumhuriyeti), 30 Haziran 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980630a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁸¹ **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 658; **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASİLLAS**, s. 600; **BAŞAR**, s. 202, 203.

⁴⁸² **CISG-AC Publishes First Opinion**. Ed. by. Loukas Mistelis, Pace University International Law Review, V. 15, Y. 2003, HeinOnline, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xjfb0/MuseProtocol=https://MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/pacnlwr15&id=459&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 453 - 480), s. 473.

⁴⁸³ Ventilator satışından doğan ve CISG'e konu olan bir uyuşmazlıkta satıcı adresini değiştirmesine rağmen bunu alıcıya bildirmemiş, hatta adresini değiştirdikten sonra faturaları da eski adresi adı altında göndermiştir. Bundan dolayı satıcı bildirimin geç ulaşmasına katlanma yükümlülüğü altında kalmıştır. **OLG München** (Almanya Cumhuriyeti), 17 Kasım 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/061117g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

satıcıya makul sürenin bitmesinden sonra ulaşması açıkça bilinen bildirimi gönderme yeterli değildir⁴⁸⁴.

E. Bildirimin Yapılması Gereken Süre

1. Genel Olarak

CISG madde 6 uyarınca satış sözleşmesi veya CISG madde 9 gereğince tarafların bağlı olduğu alışkanlıklar veya milletlerarası ticari teamüller gereğince bildirim süresine ilişkin bir düzenleme olmadığı durumlarda CISG madde 39 (1) uygulanacaktır⁴⁸⁵. CISG madde 39 (1) gereğince bildirim, alıcının malların sözleşmeye uygun olmadığını belirlediği veya belirlemesi gerektiği andan itibaren makul bir süre içerisinde gönderilmelidir. Böylece Cermen hukuk sisteminde “hemen sonra” şeklinde ifade olunan daha sıkı standart ile diğer birçok sistemde bulunan daha esnek standart arasında bir uzlaşma yaratılmıştır⁴⁸⁶. Makul sürenin ne kadar zaman dilimini kapsamı gerektiği her somut olay üzerinden mevcut olayın hal ve şartları değerlendirilerek yapılmaktadır. İlgili satış sözleşmesine konu olan malın niteliğine göre bu süre değişebilmektedir. Örneğin, makul süre taze meyve ticaretinde 6 veya 12 saat⁴⁸⁷; milletlerarası çiçek ticaretinde teslimin yapıldığı gün⁴⁸⁸; beton ısk direkleri satışında ise 11 aydır⁴⁸⁹.

Genel olarak bildirimde bulunmak için uygun süre her bir ayıp esas alınarak belirlenmelidir. Ayıpların türü bildirim süresinin başlangıcını ve sonunu belirleyen faktörlerdendir⁴⁹⁰. Nitekim teslimat sırasında açıkça ayıplı olduğu bilinen mala ilişkin bildirim süresi alıcının malı teslim alması ile sona erer. Alıcının teslim aldığı mallardaki

⁴⁸⁴ KRÖLL / MİSTELIS / VISCASILLAS, s. 600; Fakat lokomotif satışından doğan bir uyuşmazlıkta mahkeme hem CISG madde 39, hem de OR madde 201’i birlikte değerlendirerek bildirimin satıcıya geç ulaşmasının açıkça ortada olmasına rağmen, onun son günde yapılmasını makul görmüştür. Mahkemeye göre bildirim süresinin hesaplanmasında onun satıcıya ulaşması gerekliliğinin de göz önünde tutulması bu sürenin haksız olarak kısalmasına neden olabilir. **Kantonsgericht Schaffhausen** (İsviçre Cumhuriyeti), 27 Ocak 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040127s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁸⁵ HUBER / MULLIS, s. 159; ÖZDEMİR, s. 285; UNCITRAL, Digest, s. 176; BAŞAR, s. 196; ZEYTİN, 180.

⁴⁸⁶ Daha ayrıntılı bilgi için bkz. bu tez, s. 19 - 21.

⁴⁸⁷ **Oberster Gerichtshof** (Avusturya Cumhuriyeti), 30 Haziran 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980630a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁸⁸ **OLG Saarbrücken** (Almanya Cumhuriyeti), 3 Haziran 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980603g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁸⁹ **Eastern District of Kentucky** (ABD), 18 Mart 2008, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/080318u1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁹⁰ ÖZDEMİR, s. 286, 287.

ayıp tam ve uygun muayene ile ortaya çıkabilecekse, o halde nispeten daha uzun sürede ihbarın yapılması makuldur⁴⁹¹.

Belirli bir durumda hangi sürenin makul olduğunu saptamak alıcı ve satıcının çıkarlarının tartılması yoluyla mümkündür. Bir yandan alıcıya bildirim yapması için çok kısa bir süre vererek onu haklarından mahrum etmek adil değildir. Öte yandan ihbar külfetinin satıcının gerekli adımları atması ve taraflar arasındaki yasal ilişkinin mümkün olan en kısa sürede netleştirilmesi konusundaki amacı da unutulmamalıdır⁴⁹².

2. Bildirim Süresi Kavramının İçeriği

CISG madde 38 (1) uyarınca alıcı malları hal ve şartların olanak sağladığı en kısa sürede muayene etmelidir. Buna karşılık CISG madde 39 (1) uyarınca bildirim süresi alıcının aykırılığı saptama anından başlar. Her ne kadar muayene ve bildirim süreleri arka arkaya olsalar da, bildirim süresinin başlamasının muayene süresinin dolması ile hiçbir ilgisi yoktur⁴⁹³.

CISG madde 39 uyarınca alıcıya malları mümkün olan en kısa sürede muayene yapma külfetine uymamasından dolayı herhangi bir yaptırım uygulanamaz. Şu halde gecikmiş muayene durumunda muayene ve bildirim süresi, fiili olarak bir tek bildirim süresi şeklinde ele alınabilir⁴⁹⁴. Alıcı iki sürenin birleştirilmesiyle ortaya çıkan süre içerisinde bildirimde bulunduğu sürece sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkını kaybetmez⁴⁹⁵. Yani, bildirimin makul bir süre içinde verildiği müddetçe muayenedeki herhangi bir gecikmenin olumsuz bir etkisi söz konusu olmaz⁴⁹⁶. Gerçekten de bu tür bir hareket satıcının kanuni çıkarlarını ihlal etmez. Çünkü, satıcı alıcının muayene sürecinden haberdar değildir ve haberdar olması da gerekmez. Satıcıya gerekli olan ona bildirimin doğru şekilde, doğru içerikte ve doğru zamanda verilmesidir.

⁴⁹¹ Alıcı malları teslim aldığı anda “ayıpsız teslim aldım” şeklinde bir belge imzalarken malların sözleşmeye aykırı olduğunu teslim aldığı sırada uygun muayene yapmasına rağmen saptayamadığını, ayıpları daha sonra farkettiğini ispatlamalıdır. **Appelationshof Bern** (İsviçre Cumhuriyeti), 11 Şubat 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040211s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁹² **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 601; **BAŞAR**, s. 197.

⁴⁹³ **ATAMER**, s. 231; **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 601.

⁴⁹⁴ **HUBER / MULLIS**, s. 160; **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 664; **Bundesgerichtshof** (Almanya Cumhuriyeti), 3 Kasım 1999, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/991103g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁴⁹⁵ **ATAMER**, s. 231.

⁴⁹⁶ **UNCITRAL**, Digest, s. 156.

Uygulamada başta Alman ve Avusturya mahkemeleri olmak üzere genellikle “makul süre” terimi sadece bildirim süresi değil, aynı zamanda CISG madde 38 kapsamındaki muayene süresi de dahil olmak üzere malların tesliminden bildirim kadar geçen süreyi kapsar şekilde kullanılmaktadır⁴⁹⁷. Gerçekten de CISG kapsamında verilen kararlar içerisinde olayı muayene külfetine dokunmadan sadece CISG madde 39 esasından değerlendiren kararlar oldukça fazladır⁴⁹⁸. Kanımızca bu yaklaşımın ilk nedeni her iki ülkenin ulusal hukuklarından kaynaklanmaktadır. Çünkü, Avusturya hukukunda muayene külfeti hiç düzenlenmemiş olup bildirim süresi esas alınarak kararlar verilmektedir. Alman hukukunda ise hem muayene külfeti için hem de ihbar külfeti için “derhal” koşulu aranmıştır ki, bu da iki sürenin neredeyse aynı olması anlamına gelmektedir⁴⁹⁹. İkinci bir neden çoğu zaman muayene süresinin sona ermesinin ihbar süresi için uygun bir başlangıç noktası olmasına rağmen, uygun muayenenin yapılmaması halinde bile bazı somut olaylarda bildirimlerin makul sürede yapılması durumudur⁵⁰⁰. Gerçekten de sözleşmeye aykırılığın çok açık bir şekilde, örneğin sadece görsel bir muayene ile fark edilebilecek şekilde olduğu durumlarda alıcıyı ek olarak bildirim süresi ile korumak makul değildir⁵⁰¹.

3. Bildirim Süresinin Başlangıcı

a. Sözleşmeye Aykırılığın Saptanması

CISG madde 39 (1)’e göre bildirim süresi alıcının teslim edilmiş malların sözleşmeye uygun olmadığını belirledikten veya belirlenmesi gerektiği andan itibaren başlamaktadır. Görüldüğü üzere bildirim süresinin başlangıcı alıcının fiilen sözleşmeye

⁴⁹⁷ GIRGSBERGER, Daniel, The Time Limits of Article 39 CISG, Journal of Law and Commerce, V. 25, Y. 2005, 2006, <https://www.uncitral.org/pdf/english/CISG25/Girsberger.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 241 – 251), s. 241, 242.

⁴⁹⁸ CISG madde 38 için 251 karar: Pace University, CISG-Online cases for Art. 38, <http://www.cisg-online.ch/index.cfm?pageID=29&action=search> (Erişim Tarihi: 12.05.2019); CISG madde 39 için 444 karar: Pace University, CISG-Online cases for Art. 39, <http://www.cisg-online.ch/index.cfm?pageID=&action=search> (Erişim Tarihi: 12.05.2019).

⁴⁹⁹ bkz. bu tez, s. 19.

⁵⁰⁰ Her ne kadar CISG madde 38 malların mevcut durumun el verdiği ölçüde en kısa süre içerisinde muayene edilmesini şart kılarsa da, muayene ve ihbar külfetleri arasında kırılmaz bir bağlantının var olduğunu, her iki külfeti de alıcının yerine getirmesi gerektiğini ve muayene külfetinin esas hedefinin ihbar olduğunu göz önünde bulundurarsak hem muayenenin hem de ihbarın makul süre içerisinde gerçekleşmesi olağandır. Tribunale di Rimini (İtalya Cumhuriyeti), 26 Kasım 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/021126i3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵⁰¹ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 602.

aykırılığı saptadığı zaman veya teorik olarak bu aykırılığı saptaması gerektiği zaman olmakla iki farklı süreye dayanmaktadır⁵⁰².

Sözleşmeye aykırılığın saptanma anı, alıcının malların şüphe duymayacak şekilde sözleşmeye aykırı olduğundan emin olduğu andır ki, bu andan itibaren makul bir alıcı gerekli yasal önlemleri almaya başlamalıdır⁵⁰³. Sözleşmeye aykırılığın kesin bir şekilde saptanmasına ihtiyaç yoktur⁵⁰⁴. Bundan dolayı da alıcı sözleşmeye aykırılığı belirli ölçüde saptadıktan sonra yeniden bir uzmana müracaat ederek malların muayenesinin yapılmasını istemesi bildirim süresinin başlangıcını ertelemes⁵⁰⁵. Yani, bildirim süresi mallardaki sözleşmeye aykırılıkların ilk tespitinden itibaren başlamaktadır. Ayrıca bazen malları temsil eden belgelerin bu malların satış sözleşmesine uygun olmadığını göstermesi durumunda alıcının sözleşmeye aykırılığı saptaması için muayene yapmasına gerek olmadığı savunulmaktadır⁵⁰⁶.

CISG madde 39'a göre bildirim süresi her zaman ayıpların saptanmasıyla başlamaktadır. Şu halde muayene süresinin bitmesinden birkaç gün önce malların sözleşmeye aykırılığını tespit eden alıcı bu günleri bildirim süresinin süresine ekleyemez. CISG madde 39 sadece sözleşmeye aykırılığın normal şartlar altında saptanması gereken makul sürenin son gününe kadar uzayabilir⁵⁰⁷. Kanun iki dönem arasında açıkça ayırım yapmadığından erken muayene yoluyla kazanılan sürenin bildirim süresine eklenmesi mümkün değildir.

Alıcının malları teslimden önce muayene edip sözleşmeye aykırılığı saptaması durumunda bildirim süresi bu andan işlemeye başlayacaktır⁵⁰⁸. Aynı zamanda alıcı kurulacak makinenin satıcı tarafından monte edilmeden önce uygun olmadığını fark edebilir⁵⁰⁹. Alıcının teslimden önce belli bir miktarın eksik olduğunu tespit ettiği ancak

⁵⁰² **ERKAN, Kutluhan**, CISG Gereğince Alıcının Sözleşmeden Dönmesi, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul – 2013, s. 27; **UNCITRAL**, Digest, s. 176.

⁵⁰³ **ATAMER**, s. 230, 231; **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 602; **BAŞAR**, s. 197.

⁵⁰⁴ **HG Zürich** (İsviçre Cumhuriyeti), 30 Kasım 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981130s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵⁰⁵ **SCHLECHTRIEM / BUTLER**, s. 127; **BAYSAL**, s. 264; **BAŞAR**, s. 197.

⁵⁰⁶ **UNCITRAL**, Digest, s. 176.

⁵⁰⁷ **BEHR**, s. 439; **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 664; **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 603.

⁵⁰⁸ **BAŞAR**, s. 197.

⁵⁰⁹ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 603.

malların kalitesi için henüz muayene imkanının olmadığı durumlarda ondan bildirimin yapılması istenmemelidir. Bildirim yapılmasına neden olan sözleşmeye aykırılıkları saptama muayenesinin CISG madde 38 uyarınca gereği gibi yapılmasından sonra başlamalıdır⁵¹⁰. Art arda teslimatların yapılması durumunda alıcının ilk teslimatlardaki saptadığı ayıplar bir sonraki teslim edilecek mallarda da varsa, o zaman satıcı teslimi gerçekleştirmeden bu malları kendi işyerinde onarmalıdır⁵¹¹.

b. Sözleşmeye Aykırılıkların Saptanması Gereken Tarih

Bildirim süresinin başlangıcına neden olan bir diğer etken de alıcının sözleşmeye aykırılığı her somut olay üzerinden saptaması gereken tarihtir⁵¹². Buna göre bildirim süresinin başlangıcı, ayıplı malların gerekli muayene ile saptanabilir olup olmamasına, örneğin mallardaki sözleşmeye aykırılığın gizli ayıplardan kaynaklanıp kaynaklanmamasına bağlıdır. Genel olarak eğer sözleşmeye aykırılık saptanabilir aykırılıksa, o zaman varsayımsal belirleme muayene süresinin sonunda başlamalıdır⁵¹³. Yani alıcı uygun bir muayeneyle mevcut aykırılıkları saptamış olmalıdır.

Varsayımsal saptanma anı, her şeyden önce alıcının malları hiç muayene etmediği veya yetersiz ya da geç muayene ettiği tüm durumlarda söz konusu olmaktadır⁵¹⁴. Varsayımsal saptanma tarihi, alıcıya açık ayıpları belirledikten sonra diğer ayıpları da belirlemesi için daha kapsamlı muayene yapmasını gerekli görmemektedir⁵¹⁵.

c. Gizli Ayıplı Mallarda Bildirim Süresinin Başlangıcı

Gizli ayıplı mallar, alıcının mutlak muayene ile tespit edemediği ayıpları içeren mallardır. Bundan dolayı da bu tür malların muayenesi bildirim süresinin başlangıcına etki etmemektedir. Bildirim süresinin başlangıç anı, alıcının sözleşmeye aykırılıkların belirtilerini sezdiği veya sezmesi gereken andır⁵¹⁶. Genelde alıcı veya onun müşterisi

⁵¹⁰ BAŞAR, s. 197.

⁵¹¹ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 603.

⁵¹² ATAMER, s. 230, 231; DAYIOĞLU, **Yavuz**, CISG Uygulamasında Sözleşmenin İhlali Halinde Alıcının Hakları ve Özellikle Alıcının Tazminat Talep Etme Hakkı, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı – İstanbul, Mayıs 2011, s. 27, 28.

⁵¹³ HUBER / MULLIS, s. 159; BAŞAR, s. 197, 198.

⁵¹⁴ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 603.

⁵¹⁵ UNCITRAL, Digest, s. 176; BAŞAR, s. 197.

⁵¹⁶ ÖZDEMİR, s. 287; OLG **Graz** (Avusturya Cumhuriyeti), 11 Mart 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980311a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019);

teslim aldıkları mallarda gizli ayıbın bulunmasını kullanım sırasında fark etmektedirler⁵¹⁷. Dolayısıyla makul sürede bildirim kuralı mallardaki gizli ayıpların saptanmasından sonra uygulanacaktır⁵¹⁸.

Mallardaki gizli ayıbın tam olarak saptanması ile onun belirtilerinin ortaya çıkması arasında bir ayırım yapmak gerekir. Gizli ayıpların ilk belirtilerinin ortaya çıkması durumunda alıcı bu malları muayene etmek veya ettirmek yerine satıcıya ayıpları bildirmelidir. Fakat bu kural her zaman uygulanmaz. Örneğin, alıcı teslim adığı makineyi kullanırken bir ayıpla karşılaşır bu ayıbın kendi personeli tarafından yapılan işletme hatasından veya teslim edilen parçalardaki gizli ayıptan kaynaklandığından emin olmalıdır⁵¹⁹. Buna göre alıcı malların sözleşmeye aykırı olduğuna dair şüphe etmiş, fakat bunu yeteri kadar kanıtlayacak olgulara sahip değilse, satıcıya bildirim göndermeden önce o malları muayene külfeti altındadır. Fakat teslimden belirli bir süre sonra alıcı veya onun müşterisi mallardaki gizli ayıbı şüphe duymayacak şekilde tespit ederlerse muayene süresi başlamadan doğrudan bildirim süresi başlayacaktır⁵²⁰.

d. Erken Teslimin Bildirim Süresine Etkisi

Milletlerarası ticari hayatta bazen mallar farklı sebepten dolayı sözleşmede kararlaştırılan teslim tarihinden önce teslim edilmektedir. Erken teslim durumunda bildirim süresinin ne zaman başlaması gerektiğine dair iki görüş mevcuttur. Bir görüşe göre, bu durumda bildirim süresi sözleşmede kararlaştırılmış süreden öne gelmekte ve teslimin gerçekleştiği tarihten sonra bildirim süresi işlemeye başlamaktadır⁵²¹. Diğer bir görüşe göre ise, satıcının malları ne zaman teslim ettiğine bakılmaksızın bildirim süresi her zaman malların kararlaştırılan teslim tarihinde başlamalıdır⁵²².

Bildirim süresinin başlangıcının fiili teslim anı hesaba katılarak saptanması durumunda beklenmeyen teslimden dolayı muayeneye hazırlıklı olmayan alıcı

⁵¹⁷ **Oberlandesgericht München** (Almanya Cumhuriyeti), 26 Ekim 2016, <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/urteile/2799.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵¹⁸ **OLG Graz** (Avusturya Cumhuriyeti), 11 Mart 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980311a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵¹⁹ **CISG Advisory Council Opinion No. 2**, para. 5.7; **Bundesgerichtshof** (Almanya Cumhuriyeti), 3 Kasım 1999, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/991103g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵²⁰ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 604.

⁵²¹ **BAŞAR**, s. 198.

⁵²² **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 665; **ZEYTİN**, 180, 181.

zamanında bildirimde bulunamamasından dolayı seçimlik haklarını kullanmadan mahrum kalabilir. Ayrıca, erken teslimin yapılması durumunda satıcı sözleşmeye aykırılığı da erken ortadan kaldırma yönünde bir ayrıcalık kazanmış olacaktır⁵²³.

Alıcının erken teslimi kabul etmesinin yanı sıra, onu her durumda reddedebilmesini de göz önünde bulundursak erken teslimin kabulü durumunda muayene süresinin fiili teslimden başladığını savunmak daha makuldür. Zira erken teslimi kendisi için fazla masraf ve zahmet gibi değerlendiren alıcı bu teslimi reddetmelidir.

e. Sözleşmeye Aykırılığın Teslimden Önce Saptanması

Malların kurulumunu gerektiren satış sözleşmelerinin söz konusu olduğu durumlarda alıcı montajın bitiminden, yani malların sözleşmeye uygun olup olmamasına ilişkin hasarın geçmesinden önce⁵²⁴, malların sözleşmeye aykırılığını tespit edebilir. Böylesine bir durum söz konusu ise durumlarda her somut olayın koşulları incelenerek bir kaniya varılmalıdır. Eğer alıcıdan teslimatın yapılmasından önce sözleşmeye aykırılık bildiriminde bulunmasını talep etmek makul ise sözleşmeye aykırılık bildirimi alıcının malların ayıplı olmasına dair bilgiye sahip olması anından başlar. Buna karşılık alıcıdan teslimden önce sözleşmeye aykırılık bildiriminde bulunmasını istemek onun açısından adaletsiz sonuçlara neden olarsa, o zaman bildirim süresi teslimin bitmesinden sonra başlamalıdır⁵²⁵.

Günümüzde alıcının teslimden önce açık ayıplar için yüzeysel bir inceleme yapması ve malları teslim aldıktan sonra uygun muayene etmesi olağandır. Bu gibi durumlarda tespit edilmesi gereken açık ayıplara ilişkin bildirim süresi muayenenin bitmesinden sonra ve teslimden önce işlemeye başlar⁵²⁶. Ayrıca alıcının malları teslim almadan önce kullanması durumunda da bildirim süresi teslimden önce başlayabilir⁵²⁷.

⁵²³ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 604.

⁵²⁴ UNCITRAL, Digest, s. 158; **Obergericht Zug** (İsviçre Cumhuriyeti), 19 Aralık 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/061219s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵²⁵ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 604.

⁵²⁶ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 604, 605.

⁵²⁷ İkinci el otomobil satışından doğan ve CISG kapsamında değerlendirilen bir uyumsuzlukta alıcı teslim aldığı 300 otomobilin hepsinin üzerinde darbe ve çizikler olmasından ötürü sözleşmeye uygun olmadığını iddia etmiştir. Mahkeme alıcının teslimden önce bu arabaları yüzeysel muayene etmesini ve birkaçını kiralayarak kullandığını gerekçe getirerek bildirim süresinin CISG madde 38 (2) anlamında malların varma yerinde değil de, onların ilk muayene yerinde muayenenin bitmesinden sonra başladığına karar

Fakat başka bir görüşe göre, alıcının sözleşmede kararlaştırılmış teslim tarihinden önce malların ayıplı olduğu bilmesi bildirim süresinin başlamasına neden olmamaktadır⁵²⁸. Kanımızca ilk görüşün desteklenmesi daha adaletlidir. Dürüstlük kuralı gereğince sözleşmeye aykırılık hakkında kesin bilgisi olan alıcı, bu bilgiyi satıcıya açıklamak için teslimin gerçekleşmesini beklememelidir.

4. “Makul Süre” Kavramı

a. Genel Olarak

CISG madde 39 (1) sözleşmeye aykırılık bildiriminin makul süre içerisinde yapılmasının şart olduğunu belirtmiştir. Makul süre saptanırken her somut olay üzerinden objektif ve subjektif faktörler birlikte değerlendirilmelidir⁵²⁹. Bir mahkeme kararına göre, makul süre kavramına etki eden faktörlere alıcının ticari hayattaki ekonomik ve özel konumunu, teslim edilmiş malların niteliğini, teslimatın büyüklüğünü ve satıcının muhtemelen hangi yolu izleyerek sözleşmeye aykırılığı ortadan kaldırabilmesini dahil edebiliriz⁵³⁰.

Bildirim süresi değerlendirilirken muayene süresine has olan muayenenin geniş kapsamlı veya yüzeysel olması, deneme çalışmaları gerektirmesi gibi kıstaslar her zaman göz önüne alınmayabilir. Buna göre alıcının subjektif yeteneği ve içinde bulunduğu koşullar, bildirimin içeriğinin oluşturulması ve gönderilmesi için muayene süresine göre daha az önemlidir. Aynı şekilde muayenenin yapılmasına rağmen, gizli ayıplar saptanamamışsa yine ihbar külfeti muayene külfetinden etkilenmez⁵³¹. Bildirimde bulunma için sürenin saptanması muayene etmeye ilişkin sürenin saptanmasına oranla daha kolaydır. Bunun için doğru iletişim araçları vasıtasıyla bildirimin gönderilmesi, bildirimin içeriğinin belirli düzeyde somutlaştırılması gibi olaydan olaya değişkenlik göstermeyecek şartlar aranmaktadır⁵³².

vermiştir. **Tribunal Supremo, sección 1ª sala de lo Civil** (İspanya Cumhuriyeti), 17 Ocak 2008, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/080117s4.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵²⁸ **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 665.

⁵²⁹ **UNCITRAL**, Digest, s. 177, 178.

⁵³⁰ **Oberster Gerichtshof** (Avusturya Cumhuriyeti), 31 Ağustos 2010, <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/urteile/2236.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), s. 11.

⁵³¹ **UNCITRAL**, Digest, s. 176, 177.

⁵³² **KRÖLL / MISTELIS / VİSCASILLAS**, s. 605, 607.

b. Malların Niteliğinin Makul Süreye Etkisi

(1). Sezonluk ve Erken Bozulan Mallar

Sezonluk ve erken bozulan malların teslimi durumunda alıcıdan mümkün olduğunca en kısa sürede bildirim yapması beklenmektedir⁵³³. Erken bozulabilen mallar kategorisine taze meyveler⁵³⁴, sebzeler, çiçekler⁵³⁵ ve canlı hayvanlar⁵³⁶ dahildir. Erken bozulabilir mallara ilişkin bildirim süresinin kısa tutulmasının iki temel nedeni vardır. Bunlardan ilki satıcı tarafından sözleşmeye aykırılığı ortadan kaldırma imkanının sadece malların daha fazla kullanılmadan veya bozulmadan mevcut olması ile ilgilidir. Yani, mallar bozulduktan sonra satıcı sözleşmeye aykırılığı ortadan kaldırma hakkını yitirmiş olacaktır⁵³⁷. İkincisi ise, malların sözleşmeye aykırı olduğunu iddia eden tarafın hasarın ona geçmezden önce kanıtlaması durumuna ilişkindir. Gerçekten de, bazı durumlarda alıcılar mallardaki ayıbın onlara geçmezden önce mevcut olduğunu kanıtlamakta bazı zorluklar yaşamaktadırlar⁵³⁸.

Kısa bildirim süresi Noel ağaçları veya moda konuları gibi belirli bir mevsimin bitmesinden sonra ekonomik açıdan hiçbir değeri kalmayan mallar için de geçerlidir⁵³⁹. Bu gibi durumlarda mahkemeler malların teslim anı ile sezonun bitmesi anını hesaplayarak makul süreyi saptamaktadırlar. Her durumda Noel ağaçlarının Noel

⁵³³ UNCITRAL, Digest, s. 177; KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 614.

⁵³⁴ Meyvelerin tesliminden itibaren 6 veya 12 saat içerisinde bildirim yapılmalıdır. **Oberster Gerichtshof** (Almanya Cumhuriyeti), 30 Haziran 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980630a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); Üzüm satışından doğan ve CISG kapsamında değerlendirilen bir tahkim kararına konu olan olayda taraflar satış sözleşmesine EXW INCOTERMS kuralını eklemişler. Bundan dolayı da alıcı ilk olarak malları satıcının işyerinde muayene etmiştir. Alıcının bu muayene sırasında teslim edilmiş ürünlerinin paketlenmesinin sözleşmeye aykırı olduğunu rahatlıkla saptayabilme imkanına sahip olmasına, buna girişmeyerek sözleşmeye aykırılığı teslimden 5 gün sonra ikinci muayene ile saptmasına ve normal şartlar altında bildirim için makul sürenin geçmemesine rağmen, fakat somut olayda malların kolayca bozulabilir niteliğinden dolayı alıcının sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkının olmadığına karar verilmiştir. **Court of Rotterdam** (Hollanda Cumhuriyeti), 26 Ekim 2016, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBROT:2016:8138> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵³⁵ Çiçeklerin teslim günü hem de sözleşmeye aykırılık bildiriminin yapılması gereken gündür. **OLG Saarbrücken** (Almanya Cumhuriyeti), 3 Haziran 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980603g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵³⁶ Canlı balık satışının söz konusu olduğu durumlarda muayenenin yapılmasından sonra en fazla 8 gün içerisinde bildirim yapılmalıdır. **Thüringen OLG** (Almanya Cumhuriyeti), 26 Mayıs 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980526g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵³⁷ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 605.

⁵³⁸ **Rb Zwolle** (Hollanda Cumhuriyeti), 5 Mart 1997, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970305n1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵³⁹ **Vestre Landsret** (Danimarka Cumhuriyeti), 10 Kasım 1999, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/991110d1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

Bayramına 2 ay kala teslim edilmesi ile 15 gün kala teslim edilmesi arasında fark vardır. İkinci durumda bildirim süresi kısadır.

(2). Dayanıklı veya Sezonluk Olmayan Mallar

Dayanıklı veya sezona bağlı olmayan malların teslimi durumunda erken bozulabilen ve sezonluk mallara oranla bildirim süresi daha uzundur⁵⁴⁰. Örneğin, bir ABD Mahkemesi beton ışık direklerine ilişkin 11 aylık bildirim süresini makul görmüştür⁵⁴¹. Fakat dayanıklı veya erken değer yitirmeyen malların söz konusu olduğu durumlarda “makul süre” kavramı ABD ve Fransız mahkemeleri tarafından esnek yorumlanmasına rağmen, başta Alman mahkemeleri olmakla birlikte⁵⁴², 1990’lı yılların sonundan başlayarak verilmiş kararlar içerisinde genelde bu kavram “noble month”, yani teslimden sonra bir ay şeklinde değerlendirilmiştir⁵⁴³. “Noble month” kararlarına mehzaz teşkil eden Alman Yüksek Mahkemesinin “ıslak mendil makinesi” kararında bildirimin alıcının sözleşmeye aykırılığı belirledikten 4 hafta içinde yapılması gerektiğine karar verilmiştir⁵⁴⁴. Bu karardan sonra mahkemeler erken bildirimin yapılmasını gerekli kılan özel durumlar olmadıkça bildirim için 1 aylık sürenin makul olduğuna dair kararlar vermişlerdir.

Başta Avusturya mahkemeleri olmak üzere mahkemeler, bazen bildirimin yapılması için özel durumların olmadığı hallerde muayene ve bildirim için 2 haftalık sabit bir süreyi makul süre olarak değerlendirmişlerdir⁵⁴⁵. Gerçekten de satıcının

⁵⁴⁰ UNCITRAL, Digest, s. 177.

⁵⁴¹ Eastern District of Kentucky (ABD), 18 Mart 2008, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/080318u1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵⁴² SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 660; ATAMER, s. 232.

⁵⁴³ Bundesgerichtshof (Almanya Cumhuriyeti), 3 Kasım 1999, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/991103g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); LG Darmstadt (Almanya Cumhuriyeti), 29 Mayıs 2001, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/010529g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); LG Saarbrücken (Almanya Cumhuriyeti), 2 Temmuz 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020702g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); Landgericht Bamberg (Almanya Cumhuriyeti), 23 Ekim 2006, <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/urteile/1400.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); Higher Regional Court Düsseldorf (Almanya Cumhuriyeti), 30 Haziran 2015, https://www.justiz.nrw.de/nrwe/olgs/duesseldorf/j2015/I_21_U_14_15_Urteil_20150630.html (Erişim Tarihi: 25.03.2019), para. II. 4. aa; vd.

⁵⁴⁴ Bundesgerichtshof (Almanya Cumhuriyeti), 3 Kasım 1999, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/991103g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); Fakat, 2005 yılında verilmiş kullanılmış ayakkabı satışına ilişkin bir kararda Alman mahkemesi bildirim için 3 haftalık bir süreyi fazla görmüştür. LG Frankfurt (Almanya Cumhuriyeti), 11 Nisan 2005, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/050411g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵⁴⁵ Oberster Gerichtshof (Avusturya Cumhuriyeti), 15 Ekim 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981015a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); OGH (Avusturya

sözleşmeye aykırılığı ortadan kaldırması için alıcı tarafından iletilen bildirimin 1 ay içerisinde yapılması uzun gözükmektedir. Ortalama bir alıcıdan 2 hafta içerisinde bildirimde bulunmasını talep etmek makul değerlendirilebilir. Mahkeme kararlarında da belirtildiği gibi sözleşmeye aykırılıklar tespit edildiğinde taraflar hızlı davranmalıdır. Genellikle bildirimin gecikmesine neden olan geç muayenedir⁵⁴⁶. Buna göre de 2 haftalık bildirim süresinin içine muayene süresini de eklemek adil sonuçlar doğurmayabilir. İngiliz hukuk sisteminden gelen hukukçular her durumda muayene ve ihbar külfetlerinin toplam iki hafta veya 1 ay içinde yapılmasının aleyhine olmuşlardır⁵⁴⁷.

“Noble month” kuralını bildirim süresine ilişkin başlangıç noktası olarak değerlendirmek mümkündür. Fakat bu süre her somut olayda belirli faktörler karşısında azaltılıp kısaltılmalıdır⁵⁴⁸. Bir aylık bildirim süresinin milletlerarası düzeyde makul süre olarak kabul edilmesinin mahkemelerin işini kolaylaştırmasına rağmen, her somut olaya bu kuralın uygulanması adaletli sonuçlar doğurmayabilir⁵⁴⁹. Bu bakımından CISG Danışma Kurulu’nun 2 Numaralı görüşünde açıklandığı üzere bildirim süresini belirlerken 2 hafta, 1 ay ve bu gibi tüm olaylarda uygulanacak herhangi bir sabit sürenin tespiti ticari hayatın beklentilere uygun olmadığından dolayı kabul edilmemelidir⁵⁵⁰. Aynı şekilde, bildirim süresi değerlendirilirken mahkemeler ulusal hukuklarına göre yorum yapmamalı, CISG madde 7 (1) gereğince satış sözleşmesinin milletlerarası niteliğini, CISG’in yeknesak uygulanacağını ve milletlerarası ticari hayatın gereği olan dürüstlük kuralını göz önüne almalıdırlar⁵⁵¹. Bundan dolayı makul sürede bildirimin yapılması değerlendirilirken her somut olayın koşullarına göre bir sonuca varılmalıdır.

c. “Makul Süre” Kavramına Etki Eden Diğer Faktörler

Sözleşmeye aykırılığın türü makul süreye belirli derecede etki eden faktörlerden biridir. Eğer teslim edilen malın niteliğinden dolayı belirli bir süre sonra, özellikle de

Cumhuriyeti), 14 Ocak 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020114a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); **Kantonsgericht Schaffhausen** (İsviçre Cumhuriyeti), 27 Ocak 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040127s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019) vs.

⁵⁴⁶ **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 607.

⁵⁴⁷ **HONNOLD / FLECHTNER**, s. 371, 372.

⁵⁴⁸ **FERRARI / FLECHTNER / BRAND**, s. 380.

⁵⁴⁹ **ATAMER**, s. 233; **FLECHTNER**, s. 17.

⁵⁵⁰ **CISG Advisory Council Opinion No. 2**, para. 5.10, 5.12.

⁵⁵¹ **FERRARI / FLECHTNER / BRAND**, s. 387; **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 607.

malın kullanımı durumunda, bu malın alıcıya teslim edilmesinden önce sözleşmeye aykırı olduğunu ispatlamak mümkün değilse bildirim erken yapılmalıdır. Buna karşılık malların tasarımı ile ilgili olan ayıplar için bildirim süresinin kısaltılmasına gerek yoktur⁵⁵².

Malların sözleşmeye aykırı olduğuna ilişkin bildirimden önce alıcı teslim aldığı malları belirli bir süre kullanırsa ve bu süre zarfında satıcı, alıcının sözleşmeye aykırılık iddiasına karşın elindeki delil teşkil edecek belgeleri korumazsa, alıcıdan daha kısa sürede bildirim yapması beklenmelidir. Bu daha çok teslim alınmış malın başka malların yeniden işlenmesi ve başka mallarla karıştırılması durumunda söz konusu olmaktadır⁵⁵³. Sözleşmeye aykırılığa ilişkin tazminat dışında diğer seçimlik haklarını da kullanmak isteyen alıcı daha erken bildirimde bulunmalıdır⁵⁵⁴. Aynı şekilde çok kısa sürede malların teslim edilmesini talep eden alıcı sözleşmeye aykırılık bildiriminin yapılmasında da erken davranmalıdır⁵⁵⁵.

Teslim edilmiş malın kullanılmasına ilişkin satıcı tarafından alıcının çalışanlarının eğitilmesinin söz konusu olduğu durumlarda ise bildirim süresi uzayarak eğitim süresinin bitiminden sonra başlamaktadır⁵⁵⁶.

CISG madde 73 (1)'den çıkarılan sonuca göre art arda teslimli sözleşmelerde her teslimat ve ona ilişkin tarafların hakları ayrı ayrılıkta değerlendirilmelidir. Bu nedenle de, alıcının her teslimattan sonra ihbar külfeti yeniden doğmaktadır⁵⁵⁷. Aynı şekilde önceki teslimatlarda sözleşmeye aykırılığı saptayan alıcı bir sonraki teslimatlarda muayene ve ihbar konusunda hızlı davranmalıdır. Bu fıkranın mantığı satıcının önceki teslimattaki sözleşmeye aykırılığı öğrendikten sonra, bir sonraki teslimatlarda bu

⁵⁵² KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 607.

⁵⁵³ OLG Köln (Almanya Cumhuriyeti), 21 Ağustos 1997, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/970821g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); Hof Arnhem (Hollanda Cumhuriyeti), 18 Temmuz 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/060718n1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵⁵⁴ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 608.

⁵⁵⁵ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 608.

⁵⁵⁶ Western District of Michigan, Southern Division (ABD), 17 Aralık 2001, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/011217u1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵⁵⁷ Netherlands Arbitration Institute (Tahkim Kararı), 15 Ekim 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/021015n1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

aykırılığı daha teslimi gerçekleştirmeden önce ortadan kaldırabilme imkanı ile ilgilidir⁵⁵⁸.

IV. SÖZLEŞMEYE AYKIRILIK BİLDİRİMİNİN ZAMANSAL SINIRI

A. Hak Düşürücü Süre

CISG madde 39 (1) nispi ayıp bildirim süresini düzenlemekle sözleşmeye aykırılığın saptandığı veya saptanması gerektiği anda bildirim süresinin başlamasını belirtmiştir. Buna karşılık CISG madde 39 (2) mutlak ayıp bildirimini düzenleyerek ayıbın ne zaman saptandığına veya saptanabileceğine bakılmaksızın herhangi bir aykırılık bildiriminin yapılması için son bir tarih göstermektedir. Bu tarihin geçmesinden sonra gizli veya açık olmasına bakılmaksızın her türlü ayıp riski alıcıya aktarılır. CISG hak düşürücü süreyi tespit etmekle satıcı açısından hukuki güvenlik sağlamaktadır⁵⁵⁹. Hak düşürücü süre hakim ve hakem heyeti tarafından kendiliğinden dikkate alınmalıdır⁵⁶⁰.

Hak düşürücü süre mallar alıcının eline geçtiği tarihten itibaren işlemeye başlamaktadır⁵⁶¹. Bundan dolayı hasarın daha önce geçmesi ve malları temsil eden belgelerin malların tesliminden önce alıcıya verilmesi gibi durumlar hak düşürücü sürenin başlamasını etkilemez⁵⁶². Hak düşürücü süre aynı malların alıcıya ilk tesliminden itibaren başlamaktadır. Buna göre teslim alınmış malların ayıplı olmasından dolayı bu malların satıcı tarafından onarımından sonra alıcıya teslim edilmesi durumunda alıcının yeniden makul sürede ihbar külfeti doğmasına rağmen, iki yıllık hak düşürücü süre yenilenmez⁵⁶³.

⁵⁵⁸ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 608.

⁵⁵⁹ ATAMER, s. 233; HUBER / MULLIS, s. 162; SCHLECHTRIEM / BUTLER, s. 130; BAYSAL, s. 265; ÖZDEMİR, s. 234; SAIDOV, Djakhongir, Conformity Of Goods And Documents, The Vienna Sales Convention, Hart Publishing, Oxford And Portland, Oregon - 2015, s. 180; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 665.

⁵⁶⁰ ATAMER, s. 236; BAŞAR, s. 206, 207.

⁵⁶¹ DAYIOĞLU, s. 28; BAYSAL, s. 265; YÜCER AKTÜRK, İpek, Viyana Satım Sözleşmesi Kapsamında Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu, Ankara Barosu Dergisi, C. 1, Y. 2015, <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2015-1/06.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 209 – 238), s. 222; UNCITRAL, Digest, s. 179.

⁵⁶² SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 666; ACAR, s. 41.

⁵⁶³ Tribunal Cantonal Valais (İsviçre Cumhuriyeti), 27 Nisan 2007, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/070427s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

CISG madde 38 (2) uyarınca taşıma gerektiren mallarda hak düşürücü süre malların varma yerine ulaşmasından sonra başlamaktadır⁵⁶⁴. Zira taşıma için gereken süre alıcı tarafından sağlanan iki yılı kısaltmamalıdır. Taşıma halinde olan malların alıcı tarafından yönlendirilmesi veya satıcının malları doğrudan alıcının müşterilerine teslim etmesi durumunda hak düşürücü süre söz konusu bu hareketlerin yapılmasından sonra işlemeye başlayacaktır. Buna karşılık, CISG madde 38 (3) anlamında yeniden gönderme söz konusu olduğu durumda hak düşürücü süre yeni varma yerine bakılmaksızın malların alıcıya teslimi ile başlar⁵⁶⁵.

CISG’de hak düşürücü sürenin son gününün iş günü olmayan günlere veya herhangi bir tatil gününe denk düşmesi durumunda iki yıllık sürenin nasıl olacağına dair hiçbir düzenleme yoktur. Hakim görüşe göre bu tip durumlarda sürenin uzayıp uzayamaması meselesi uygulanacak ilgili ulusal hukuka göre halledilecektir⁵⁶⁶.

Bir mahkeme kararına konu olan olayda alıcı iki yıl içerisinde malları muayene etmiş ve onlara ilişkin memnuniyetsizliğini satıcıya bildirmiştir. Bundan sonra satıcı ile alıcı arasında malların mevcut durumuna ilişkin görüşmeler gerçekleşmiş ve dosthane çözüm yolları aranmıştır. Bu müzakerelerin sonunda taraflar anlaşmaya varamamış ve satıcı artık iki yıllık hak düşürücü sürenin geçtiğini belirtmiştir. Mahkeme satıcının bu iddiasını reddetmiştir⁵⁶⁷.

CISG madde 39 (2)’de yer alan iki yıllık hak düşürücü süreyi dava zamanaşımına ilişkin süreden ayırmak gereklidir⁵⁶⁸. CISG’de dava zamanaşımına dair hiçbir süre bulunmamaktadır. Bunun sebebi olarak ulusal hukuk sistemlerinin birbirinden farklı zamanaşımı sürelerini öngörmeleri gösterilmektedir⁵⁶⁹. Dava zamanaşımıyla ilgili meseleler ya uygulanacak ulusal hukukla ya da 14.06.1974 tarihli Milletlerarası Mal Satışına İlişkin Zamanaşımı Süresi Hakkında Birleşmiş Milletler

⁵⁶⁴ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 609.

⁵⁶⁵ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 666.

⁵⁶⁶ BAŞAR, s. 204; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 609; HUBER / MULLIS, s. 162, 163.

⁵⁶⁷ UNCITRAL, Digest, s. 179; Audiencia Provincial Girona, sección 1 (İspanya Cumhuriyeti), 6 Kasım 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/061106s4.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵⁶⁸ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 668; BAŞAR, s. 205, 206; UNCITRAL, Digest, s. 179; HUBER / MULLIS, s. 162, 163.

⁵⁶⁹ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 609; BAŞAR, s. 206;

Antlaşması ile çözümlenmektedir⁵⁷⁰. Zamanaşımı antlaşmasının uygulanması hak düşürücü süreye hiçbir etki etmemektedir. Nitekim antlaşmanın 8. maddesine göre zamanaşımı süresi 4 yıldır. Aynı şekilde Antlaşmanın 10.2 maddesine göre bu süre malların teslimi anından başlamaktadır⁵⁷¹. Fakat zamanaşımına ilişkin antlaşmaya Türkiye Cumhuriyeti de dahil olmakla birlikte birçok ülke üye olmamıştır⁵⁷². Bundan dolayı da çoğu mahkemece ve tahkim kararlarında “lex fori” uyarınca ulusal hukuktaki zamanaşımına ilişkin farklı kurallar uygulanmaktadırlar⁵⁷³. Zamanaşımı süresi CISG madde 39 (2)’de yer alan mutlak hak düşürücü süreden farklı olarak durabilir veya kesilebilir⁵⁷⁴.

Uygulanacak ulusal hukuk söz konusu hak düşürücü süreden daha fazla, aynı veya daha kısa süre öngörebilir. Ulusal hukuktaki zamanaşımına ilişkin süre, bu hak düşürücü süreye oranla daha fazla veya aynı ise hak düşürücü süre hiç etkilenmemektedir. Örneğin, 4 yıllık bir zamanaşımı süresi öngörülse bile, alıcı makul süre içerisinde ve en geç 2 yıl içerisinde ayıp bildiriminde bulunmalıdır⁵⁷⁵.

Ulusal hukuklarda uygulanan zamanaşımı süresinin iki yıllık hak düşürücü süreden daha kısa olduğu durumlarda birtakım sorunlar ortaya çıkmaktadır. Almanyada, İsviçrede ve diğer Avrupa Birliği ülkelerinin mevzuatlarında kısa zamanaşımı süreleri iki yıllık hak düşürücü süreye uygun düzenlenmiştir⁵⁷⁶. Alman hukukunda 2002 yılında yapılmış reform yoluyla zamanaşımı süresi iki yıla çıkarılmıştır⁵⁷⁷. İsviçre hukukunda önceleri mevcut olan bir yıllık olan zamanaşımı süresi 01.01.2013 tarihinden başlayarak iki yıla çıkarılmıştır⁵⁷⁸. Bundan önce İsviçrede mahkemeler tarafından kısa zamanaşımı

⁵⁷⁰ HONNOLD / FLECHTNER, s. 375; ATAMER, s. 234; SCHWENZER / FOUNTOULAKIS, s. 324.

⁵⁷¹ Antlaşmanın İngilizce metni için bkz. UNCITRAL Secretariat, Vienna International Centre, Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods, United Nations, New York, 2002, https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/sales/limit/limit_conv_E_Ebook.pdf (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵⁷² CISG’e üye ülkeler için bkz. Institute of International Commercial Law, CISG: Table of Contracting States <http://iicl.law.pace.edu/cisg/page/cisg-table-contracting-states> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵⁷³ BAŞAR, s. 206; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 668.

⁵⁷⁴ BAŞAR, s. 206; ATAMER, s. 236.

⁵⁷⁵ KRÖLL / MISTELIS / VISCASILLAS, s. 614.

⁵⁷⁶ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 653, 654.

⁵⁷⁷ ATAMER, s. 235.

⁵⁷⁸ BAŞAR, s. 207.

süresini uzatmak için farklı farklı formüller uygulanmaktaydı⁵⁷⁹. Fransız hukukundaki zamanaşımına ilişkin kısa süre anlamına gelen “bref délai” ifadesi 2005 yılında iki yıl olarak değiştirilmiştir⁵⁸⁰. Bu değişikliklerin yanı sıra, AB’nin tüketici satışlarına ilişkin Yönergesi ile de iki yıllık bir zamanaşımı süresi getirilmiştir⁵⁸¹. Türk hukukunda TBK madde 231 uyarınca zamanaşımı süresi aynen CISG’de olduğu gibi malların tesliminden başlayarak iki yıl olduğu için bu CISG’in kabulü ile bir değişiklik olmamıştır. Azerbaycan hukukunda ise satış sözleşmesi için özel olarak bir zamanaşımı süresi getirilmemiştir. Genel olarak ARMM madde 373 uyarınca sözleşmeye dayanan talepler için 3 yıllık zamanaşımı süresi öngörülmektedir⁵⁸². Görüldüğü üzere hem Türk hem de Azerbaycan hukukunun hak düşürücü süreyle uyum içerisinde olmasından dolayı CISG’in kabulünden sonra değişiklik gerekmemiştir.

B. Garanti Süresi

Hak düşürücü süre ile sözleşmede kararlaştırılmış garanti süresinin çeliştiği durumlarda CISG madde 39 (2) uygulanmaz. Taraflar sözleşmede garanti süresini hem kısa hem de uzun şekilde belirlemekte serbesttirler⁵⁸³. Her iki durumda da belirlenmiş ve çelişki arz eden kısa veya uzun süre hak düşürücü süreyi ortadan kaldırır. Garanti süresinin hak düşürücü süre ile çelişip çelişmediğine karar vermek için CISG madde 8 ve 9 esas alınarak sözleşmenin yorumlanması şarttır⁵⁸⁴. Örneğin, satış sözleşmesinde alıcının sözleşmeye aykırılığa dayanması için teslimden itibaren 90 gün içinde bildirimde bulunması kararlaştırılmışsa, bu süre hak düşürücü süreyi kısıtlar⁵⁸⁵. Fakat sözleşmede makinelerin bir yıl boyunca günde en az 100 birim ürettiğinin belirtilmesi hak düşürücü süreyi kısıtlamak için yeterli değildir⁵⁸⁶. Bu tür durumlarda alıcı bir yıllık garanti süresinin bitmesinden sonra oluşan sözleşmeye aykırılıkları satıcıya her somut olayda sözleşmeye aykırılığı saptadıktan sonra makul süre içerisinde ve genel olarak malın eline geçmesinden itibaren iki yıllık hak düşürücü süre içinde ileri

⁵⁷⁹ Detaylı bilgi için bkz. ATAMER, s. 234, 235; ÖZDEMİR, s. 64, 65; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 653, 654.

⁵⁸⁰ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 653, 654.

⁵⁸¹ ATAMER, s. 235, 236.

⁵⁸² The Civil Code of the Azerbaijan Republic, <https://www.izvoznookno.si/Dokumenti/pravo/azrccode.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), s. 137.

⁵⁸³ ACAR, s. 41; BAYSAL, s. 265. BAŞAR, s. 204, 205.

⁵⁸⁴ ATAMER, s. 236; HONNOLD / FLECHTNER, s. 374.

⁵⁸⁵ BAYSAL, s. 265; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 667.

⁵⁸⁶ Secreteriat Commentary, Art 37, para. 7, example 37 C.

sürebilecektir⁵⁸⁷. Aynı zamanda bir tahkim kararında, satış sözleşmesinde yer alan tarafların müzakerelerinin bir çıkmaza girmesi halinde 30 gün içinde uyuşmazlığın tahkime taşınmasını gerektiren bir hükmün CISG madde 39 (2)'deki hak düşürücü süreye bir etkisinin olmadığı açıklanmıştır⁵⁸⁸. Tüm durumlarda iki yılı aşan garanti süresi CISG madde 39 (2) ile çelişmekte ve uygulanmaktadır⁵⁸⁹. Fakat bir tahkim kararında teslim edilmiş pres makinesinin 30 yıl kullanılacağına ilişkin sözlü taahhütte bulunmanın iki yıllık sözleşmeye aykırılıktan dolayı hak düşürücü süreyi etkilemediği vurgulanmıştır⁵⁹⁰.

CISG madde 39 (2)'de açık bırakılan konulardan biri de garanti süresinin kararlaştırıldığı durumlarda sözleşmeye aykırılık bildiriminin yapılması için makul süre kavramının aranıp aranmayacağı meselesidir. Satış sözleşmesinde CISG madde 39 (1)'in uygulanmayacağına dair taraflarca kararlaştırılmış bir hüküm olmadıkça garanti süresinin mevcut olduğu durumlarda da makul süre içerisinde bildirim şartı aranmaktadır⁵⁹¹.

Yine satış sözleşmesinde sözleşmeye aykırılık bildirimi için iki yıllık bir garanti süresi konulduğunda, teslim edilmiş mallarda bu sürenin bitimine çok yakın bir tarihte ayıp belirtilerinin ortaya çıkması üzerine alıcıdan sadece aykırılık bildirimini satıcıya uygun araçlarla ve makul süre içerisinde göndermesinin mi, yoksa aynı zamanda bu bildirimin kararlaştırılmış süre içerisinde varmasının mı bekleneceği önemli sorulardan biridir. Hakim görüş uyarınca eğer garanti süresinin konulmasından başka bildirimin en son an yapılması yasaklanmamışsa ilk durum uygulanmalıdır⁵⁹².

⁵⁸⁷ BAYSAL, s. 265, 266; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 667; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 609.

⁵⁸⁸ Schiedsgericht der Börse für landwirtschaftliche in Wien (Tahkim Kararı), 10 Aralık 1997, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/971210a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵⁸⁹ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 667.

⁵⁹⁰ Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce (Tahkim Kararı), 5 Haziran 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980605s5.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵⁹¹ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 667; JANSSEN, Andre, Examination and Notice of Non-Conformity, Ed. by. Larry A. Dimatteo / Andre Janssen / Ulrich Magnus / Reiner Schulze, International Sales Law (Contract, Principles and Practice), First Edition, Verlag C. H. Beck, Oxford, 2016, (s. 429 – 466), s. 460.

⁵⁹² HONNOLD / FLECHTNER, s. 374; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 667, 668; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 609.

V. BİLDİRİM KÜLFETİNİN İHLALİNİN SONUÇLARI

A. Alıcının Haklarını Kaybetmesi

CISG madde 39 gereğince alıcı malların sözleşmeye uygun olmadığını hiç ve zamanında satıcıya bildirmezse alıcı malları kabul etmiş sayılır⁵⁹³. Yani, o CISG madde 45 ve devamında kendisine verilen haklara başvuramayacak, satıcı tarafından ona karşı açılacak davalarda, özellikle de satış bedelinin ödenmesine ilişkin davalarda CISG madde 35 uyarınca teslim almış olduğu malların sözleşmeye aykırı olduğunu savunamayacak ve kararlaştırılmış satış bedelini ödemeye mecbur olacaktır⁵⁹⁴. Alıcının talep etmediği kaybettiği haklar CISG madde 45 (1) (b) uyarınca tazminat talep etme hakkı, CISG madde 46 uyarınca satıcıdan onarım yoluyla veya ikame mal teslimi yoluyla sözleşmeye aykırılığı ortadan kaldırmasını isteme hakkı, CISG madde 49 uyarınca sözleşmeden dönme hakkı ve CISG madde 50 uyarınca semenin tenzilini isteme hakkıdır.

Satıcının bilmeden sözleşmede kararlaştırılmış olandan daha fazla miktarda veya kalitede mal teslim etmesi durumunda alıcı bunları satıcıya bildirmesi gerekli olduğundan o bu külfeti yerine getirmezse, CISG madde 52 (2) uyarınca fazla kalite veya miktara ilişkin satış bedelini de ödemek zorundadır⁵⁹⁵. Bunun aksi de geçerlidir. Yani sözleşmede kararlaştırılmış maldan daha düşük kaliteli mal teslimi, az miktarda mal teslimi ve farklı mal teslimi durumunda alıcı ihbar külfetine uymamışsa ve satıcının hilesi söz konusu değilse alıcı sözleşmede kararlaştırılmış semeni ödemekle yükümlüdür⁵⁹⁶.

Art arda teslimi hedef alan ve her teslimden sonra bildirimin yapılması şart olan satış sözleşmelerinde herhangi bir teslimin yapılmasından sonra sözleşmeye aykırılık bildiriminin satıcıya iletilmemesi durumunda alıcının sadece bu teslime dayanan hakları

⁵⁹³ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 670.

⁵⁹⁴ HONNOLD / FLECHTNER, s. 375; SERT, Selin, Viyana Satım Sözleşmesinde (CISG) İfa Engelleri ve Sonuçları, Vedat Kitapçılık, 1. Baskı, İstanbul – 2013, s. 142; UNCITRAL, Digest, s. 171; BAŞAR, s. 208; OLG Düsseldorf (Almanya Cumhuriyeti), 8 Ocak 1993, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930108g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵⁹⁵ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 653, 654; KRÖLL / MISTELIS / VISCASILLAS, s. 610.

⁵⁹⁶ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 670; UNCITRAL, Digest, s. 171; BAŞAR, s. 208.

ortadan kalkmaktadır. Her durumda alıcı CISG madde 73 (2) gereğince diğer teslimlere ilişkin sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkına sahiptir⁵⁹⁷.

Alıcının ulusal hukuklarda mevcut olan haksız fiil veya hata hükümlerine dayanıp dayanmayacağı da ele alınacak önemli konulardan biridir. Bu hususta iki farklı görüş vardır. Birinci grup görüşe göre, tüm durumlarda ulusal hukuka ilişkin bu hükümlerin CISG madde 39'un kapsamına dahil edilmesi CISG'in milletlerarası niteliğine ve genel amacına zıttır⁵⁹⁸. Daha dikkatli davranan diğer görüşe göre ise, ulusal hukuklarda yer alan bu hükümler CISG madde 35'deki korunan menfaatlerin önüne geçmediği sürece dürüstlük kuralı gereğince somut olaya uygulanabilir⁵⁹⁹. Kanımızca birinci görüş daha tutarlıdır. CISG madde 39'un ulusal hukuklara has olan kavramlarla genişletilmesi CISG'in yeknasak uygulanmasına engel yaratabilir. Şöyle ki haksız fiil ve hata hükümleri ulusal hukuklarda farklı şekillerde düzenlenen hükümlerdir.

B. İstisnalar

1. Satıcının Hilesi

Alıcının muayene ve ihbar külfetlerinin ilk istisnası CISG madde 40'da gösterilmiştir. CISG madde 39'da bir taraftan alıcının sözleşmeye aykırılığa dayanması için makul sürede bildirimde bulunması gerektiği belirtilmiş, diğer taraftan ise CISG madde 40'da satıcının aykırı mal teslim ettiğini bilmesi veya bilmemesinin mümkün olmaması ve bunu da alıcıya bildirmemesi durumunda alıcıya karşı muayene ve ihbar külfetlerinin yerine getirilmemesinden dolayı savunmada bulunması engellenmiştir⁶⁰⁰.

⁵⁹⁷ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 670; KRÖLL / MISTELIS / VISCASILLAS, s. 610; BAŞAR, s. 208, 209; Schiedsgericht der Börse für landwirtschaftliche in Wien (Tahkim Kararı), 10 Aralık 1997, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/971210a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁵⁹⁸ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 670.

⁵⁹⁹ Supreme Court (İsrail Cumhuriyeti), 17 Mart 2009, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/090317i5.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁰⁰ VENEZIANO, Anna, Non Conformity of Goods in International Sales, A Survey of Current Case Law on CISG, International Business Law Review Journal, HeinOnline, No. 1, Y. 1997, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xjqc6/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/ibulj13&div=5&start_page=39&collection=journals&set_as_crsor=0&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 39 – 65), s. 54; ATAMER, s. 237; SCHWENZER, Ingeborg / FOUNTOLAKIS, Christiana, International Sales Law, Routledge, London – 2007, s. 329; HUBER / MULLIS, s. 164, 165; FLECHTNER, s. 25; HONNOLD / FLECHTNER, s. 376 - 378; SCHLECHTRIEM / BUTLER, s. 128, 129; FLECHTNER, Malların Sözleşmeye Uygunluğu, s. 189; AKÇURA KARAMAN, Tuba, Borçlar Kanunu Ve Viyana Satım

CISG madde 40'ın temeli çelişkili davranış yasağına dayanmaktadır⁶⁰¹. Bu hükmün uygulanması hiçbir zamansal boyutla sınırlandırılmamıştır⁶⁰². Fakat bazen, alıcının haklarını dava açarak ileri sürmesine ulusal hukuklarda yer alan zamanaşımı süreleri engel olabilmektedir⁶⁰³.

a. Satıcının Bilgisi

Alıcının ihbar külfetinden kurtulması için ilk önce CISG madde 40 uyarınca satıcı teslim ettiği malların sözleşmeye aykırı olduğuna dair gerçek veya muhtemel bir bilgiye sahip olmalıdır. Alıcı açısından satıcının sözleşmeye aykırılığı bilmemesinin mümkün olmadığını ispat etmek onun bu aykırılığı bildiğini ispat etmekten daha kolaydır⁶⁰⁴. Bundan dolayı mahkemeler genelde muhtemel bilginin varlığı üzerine eğilerek bu yönde kararlar vermişlerdir.

Satıcının sözleşmeye aykırılığı “bilmemesinin mümkün olmaması”na ilişkin doktrinde iki farklı görüş vardır. Bir görüşe göre, satıcının sözleşmeye aykırılığı “bilmemesinin mümkün olmaması” onun ağır ihmalden de daha fazla ihmalde bulunduğunu ve neredeyse açık bir bilgiye sahip olmasını gösterir⁶⁰⁵. Fakat hakim olan ve bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre satıcının ağır ihmalinin bulunması yeterlidir. Yani satıcı CISG madde 39 uyarınca teslim edeceği malların sözleşmeye aykırı olduğunu kendisinden beklenen hareketleri yapmamasından dolayı bilmemişse,

Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 28, S. 11, Y. 2012, (s. 193 - 254), s. 213; **SERT**, s. 143; **KANIŞLI, Erhan**, CISG Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri Ve Sözleşmeye Aykırılık Halinde Satıcının Hakları, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı – İstanbul, Mart 2013, s. 40; **BAYSAL**, s. 266, 267; **ÖZDEMİR**, s. 268, 341 - 343; **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 674 – 679; **UNCITRAL**, Digest, s. 198; **BAŞAR**, s. 214 - 219.

⁶⁰¹ **ATAMER**, s. 237; **BAŞAR**, s. 219.

⁶⁰² Pres makinesi satışından doğan ve CISG kapsamında değerlendirilen bir uyuşmazlıkta teslim edilecek makinenin “en kaliteli malzemelerden ve en iyi şekilde” üretilmesi kararlaştırılmasına rağmen, satıcı makineyi üreticiden aldıktan sonra özgün parçalarından birini değiştirmiş ve alıcıya hiçbir açıklama yapmadan yeni haliyle teslim etmiştir. Alıcı makineyi teslim aldıktan 4 yıldan da fazla bir süre sonra makinede aksaklıklar oluşmuştur. Mahkeme satıcıyı CISG madde 40 uyarınca sorumlu tutmuştur. **Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce** (Tahkim Kararı), <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980605s5.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁰³ **ATAMER**, s. 239.

⁶⁰⁴ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 621.

⁶⁰⁵ **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 675; **OLG Zweibrücken** (Almanya Cumhuriyeti), 2 Şubat 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040202g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019);

bu zaman o sorumludur⁶⁰⁶. Fakat genel olarak varılan sonuçlar neredeyse aynı olmaktadır⁶⁰⁷.

Satıcının sözleşmeye aykırı mal teslim ettiğinin bilincinde olup olmaması genellikle iki faktör esas alınarak belirlenir. İlk faktör sözleşmeye aykırılığın türü, bu aykırılığın ne kadar açıklıkla ortada olduğu ve boyutudur. İkinci faktör ise satıcının sözleşmede kararlaştırılmış yükümlülüğünü hangi işlemi yapmakla yerine getirmesi gerektiğidir⁶⁰⁸. Fakat unutulmamalıdır ki, satıcının CISG madde 35 (3) gereğince sözleşmeye aykırılığı alıcıya aktarması durumunda alıcı belirttiğimiz iki faktöre dayanamayacaktır. Yani son durumda malların kabulü ve reddi alıcıya bağlıdır⁶⁰⁹.

Sözleşmeye aykırılık aliud ifadan, yani sözleşmede kararlaştırılmış maldan farklı malın tesliminden kaynaklanıyorsa, büyük ölçüde satıcı CISG madde 40 uyarınca sorumlu tutulmalıdır⁶¹⁰. Çoğu durumda aliud ifanın yapıldığından ya satıcının haberi vardır ya da satıcı ağır bir ihmalden dolayı bunu bilmemektedir⁶¹¹. Fakat satıcının üreticileri malları ona paketlenmiş şekilde teslim etmişlerse, satıcı üreticilerinden aldığı bilgiye dayanarak malların sözleşmeye aykırı olduğundan haberinin olmadığı savunmasında bulunabilir. Her durumda satıcının paketlenmiş malların içeriğine ilişkin bir kuşkusu varsa, mallardan numuneler alarak kendisi muayene yapabilir⁶¹².

⁶⁰⁶ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 621; ICC (Tahkim Kararı), 1 Haziran 1999, <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/display.cfm?test=705> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); OLG Düsseldorf (Almanya Cumhuriyeti), 23 Ocak 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040123g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); OLG Celle (Almanya Cumhuriyeti), 10 Mart 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040310g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019) vs.

⁶⁰⁷ ATAMER, s. 237, 238.

⁶⁰⁸ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 621; BAŞAR, s. 214, 215.

⁶⁰⁹ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 677.

⁶¹⁰ Bundesgericht (İsviçre Cumhuriyeti), 2 Nisan 2005, <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/urteile/2592.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), para 7.2.2.3.

⁶¹¹ İranlı alıcı ile Alman satıcı arasında makine satışına ilişkin olan ve CISG kapsamında karara bağlanan bir uyuşmazlıkta alıcı satıcıdan değirmen makinesi teslim almıştır. Satış sözleşmesinde makinenin bir Alman şirketi tarafından alman ürünleri kullanılarak hazırlanması kararlaştırılmıştır. Fakat satıcı makinenin hazırlanmasını bir Rus şirketine havale etmiştir. Alıcı malları kullandıktan sonra bunların içeriğinin alman ürünleri ile değil de, daha düşük kalitede olan Türk ve Rus ürünleri ile donatıldığının farkına varmıştır. Mahkeme satıcının makinenin üretimini bir rus şirketine havale etmesi durumunda bu şirketin rus malları ile makineyi üreteceğini satıcının “bilmemesinin mümkün olmadığı” gibi şerh etmiş ve alıcının geç ihbarına rağmen satıcıyı sözleşmeye aykırılıktan sorumlu tutmuştur. OLG Zweibrücken (Almanya Cumhuriyeti), 2 Şubat 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040202g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶¹² KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 621, 622; Fakat ara satıcıyı muayeneyi gerçekleştirmemesinden dolayı CISG madde uyarınca sorumlu tutmak olmaz. OLG Oldenburg

CISG madde 40 sözleşmeye aykırılığın malların miktarındaki önemli sapmalardan oluştuğu çoğu durumlarda da geçerlidir⁶¹³. Sözleşmeye aykırılık teslim edilmiş malların kalitesinden kaynaklandığında satıcının bilgisinin olup olmamasını saptamak biraz sorun yaratabilir. Satıcının sözleşmeye aykırılığı bilmesinin mümkün olup olmadığının değerlendirilmesinde satıcının konumu dikkate alınmalıdır. Prensip olarak, satıcının üretici de olması durumunda ondan beklenen bilgi, üretilmiş malları teslim alıp satan satıcı veya ara satıcıya oranla daha fazla olacaktır⁶¹⁴. Nitekim satıcının üretici de olduğu durumda onun sadece açık ayıplı mallara ilişkin bilgi sahibi olduğu değil, basit muayene ile ortaya çıkacak mallara ilişkin de bilgisinin olduğu varsayılır. Otomobiller gibi bazı mallar için üretici sıfatıyla birlikte satıcı sıfatını taşıyan kişi malların piyasadaki kullanımını izleme yükümlülüğüne sahip olabilir. Yani, üretici sıfatıyla birlikte satıcı sıfatını da taşıyan kişiden diğer müşteriler tarafından malların kullanımı sırasında ortaya çıkan ayıpları bilmesi beklenebilir⁶¹⁵. Ayrıca aynı üretim işleminden kaynaklanan ve satıcının önceki teslimatlarındaki ortaya çıkan ayıplar, satıcının bilgi sahibi olması gereken ayıplar kategorisine girebilir⁶¹⁶.

Her satıcının teslimattan önce malları muayene etmesi gerektiğine ilişkin genel bir yükümlülük yoktur. Ancak, böylesine bir yükümlülüğün var olduğu durumlarda satıcının muayenenin sonucunu bildiği varsayılabilir. Ama açıkça belirtilmediği sürece, satıcının alıcının üretim sürecinin özelliklerini ve kullanılan makinelerin yaşını, özellikle de ikinci el olup olmadığını bilmesi gerekmez⁶¹⁷.

Bazı durumlarda satıcıların malların mevcut durumundan haberdar olmasına rağmen, kendilerinin sözleşme gereği yükümlülüklerini bunu alıcıya bildirilmesini öngörmemesi şeklinde yorumlamakta ve passif konum sergilemektedirler. Bu gibi

(Almanya Cumhuriyeti), 28 Nisan 2000, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/000428g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶¹³ BAŞAR, s. 216.

⁶¹⁴ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 621, 622.

⁶¹⁵ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 622.

⁶¹⁶ BAŞAR, s. 216.

⁶¹⁷ OLG Koblenz (Almanya Cumhuriyeti), 11 Eylül 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980911g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

durumlarda satıcıların bu yanlış davranışı ağır ihmal şeklinde CISG madde 40'a konu olmaktadır⁶¹⁸.

Görevlendirilmiş yardımcı personeli de dahil olmakla birlikte satıcının sözleşmeye aykırılığı kendi kişisel sebeplerinden veya ağır ihmalden dolayı bilmemesi onu CISG madde 40 uyarınca sorumluluktan kurtarmaz⁶¹⁹. CISG madde 79 (2)'den de çıkarılacağı üzere satıcının kendi yükümlülüklerini yerine getirmesi için üçüncü kişileri kullanması her durumda CISG madde 40'ın uygulanmasına istisna teşkil etmez. Fakat bir önceki bölümde anlattığımız gibi malların muayenesinin hem alıcı hem de satıcı tarafından kararlaştırılmış bilirkişi tarafından yapılması durumunda satıcıdan malların gönderilmesi sırasında sözleşmeye aykırılığı bilmesi beklenemez⁶²⁰.

Art arda teslimatların yapılması durumunda satıcının bilgisi her teslim için ayrı ayrılıkta değerlendirilmelidir. Bu teslimatların bir sözleşmeye dayanan ilişkiden kaynaklanması gibi durumlarda, önceki teslimatların sözleşmeye aykırı olması ile ilgili bildirimler, satıcının sonraki teslimatlarda teslim edilecek malları muayene etmesi yükümlülüğüne neden olabilir. Bu yükümlülüğün ihlali satıcı adına aşırı ihmalkar bir bilgi eksikliğine yol açabilir⁶²¹. Bir mahkeme kararında ise satıcının dürüstlük kuralı gereğince yaptığı teslimatların bazılarının sözleşmeye aykırı mal içerdiğini belirtmesinin bütün teslimatların da sözleşmeye aykırı olacağı anlamına gelmediğine vurgu yapılmıştır⁶²².

CISG madde 40 hükmü satıcının teslim edeceği malların sözleşmeye aykırı olmadığını alıcı ile paylaşma yükümlülüğünü ortaya koymaktadır⁶²³. Fakat malların sözleşmeye aykırı olmasına dair gerçek veya varsayımsal bilgisinin ne zaman aranacağı

⁶¹⁸ **OLG Schleswig** (Almanya Cumhuriyeti), 22 Ağustos 2002, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/020822g2.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶¹⁹ **ICC International Court of Arbitration** (Tahkim Kararı), 1 Haziran 1999, <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/display.cfm?test=705> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶²⁰ **BAŞAR**, s. 147.

⁶²¹ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 623.

⁶²² **Lyon Court of Appeal** (Fransa Cumhuriyeti), 18 Ekim 2002, <http://www.cisg.fr/decision.html?lang=fr&date=12-10-18> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶²³ **ZELLER, Bruno**, Good Faith - The Scarlet Pimpernel of the CISG, International Trade & Business Law Annual, V. 6, Y. 2001, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xjm29/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HO L/Page?public=true&handle=hein.journals/itbla6&div=11&start_page=227&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 227 - 245), s. 239.

madde kapsamında düzenlenmemiştir. Satıcının bilgisinin paylaşmasının CISG madde 39'un ışığı altında aranması gerekmesi doktrinde ve mahkeme kararlarında belirtilmiştir. Buna göre satıcının bilgisi CISG madde 39'daki “makul süre” ve “iki yıllık süre”nin sonuna kadar her zaman aranabilir⁶²⁴. Yukarıda da belirttiğimiz üzere satıcıya sözleşmeye aykırılık konusunda bildirimde bulunmanın amacı öncelikle satıcının bilgi çıkarına hizmet etmektir. Bununla birlikte satıcı, bildirim ne zaman verilmesi gerektiğine bakılmaksızın sözleşmeye aykırılığı zaten biliyorsa, ilke olarak herhangi bir bildirim gerek kalmayacaktır. Kısacası, satıcının sözleşmeye aykırılığı bilmesi teslim anı ve teslimden önceki an ile sınırlandırılmaz⁶²⁵.

b. Satıcının Bilgisini Alıcıya Açıklamaması

CISG madde 40'ın uygulanması için ikinci talep satıcının alıcıya sözleşmeye aykırı mal teslim ettiğini açıklamamasıdır. Fakat bu şartın bir muğlak şart olmasından dolayı her durumda satıcının alıcıya sözleşmeye aykırılık açıklamasında bulunması beklenmez⁶²⁶. Nitekim CISG madde 35 (3) ve alıcının bildirimde bulunma yükümlülüğünün temelinde yatan gerekçe ışığında sözleşmeye aykırılığı alıcıya açıklama yükümlülüğü uygulamada sınırlandırılmıştır. Her şeyden önce satıcı CISG madde 35 (3) gereğince sözleşmenin kurulması safhasında alıcıya teslim edeceği malların belirli niteliklerden yoksun olduğunu bildirmişse, o zaman satıcının CISG madde 40 gereğince alıcıya sözleşmeye aykırılığı açıklama yükümlülüğü ortadan kalkar⁶²⁷. Fakat satıcının daha önceden sözleşmeye aykırılığı bilmesi açık bir şekilde ortada olmasına rağmen, böylesine bir açıklama sözleşmenin kurulmasından sonra ama teslimattan önce yapılırsa sözleşmeye aykırılık söz konusu olabilir⁶²⁸.

Teslim edilmiş malda birden fazla sözleşmeye aykırılık türü mevcutsa, satıcı sadece bilincinde olduğu sözleşmeye aykırılık türünden dolayı sorumlu tutulabilir.

⁶²⁴ HONNOLD / FLECHTNER, s. 376; KRÖLL / MISTELIS / VISCASILLAS, s. 623; *The High Court of Justice Queen's Bench Division Commercial Court* (Birleşik Krallık), 1 Mayıs 2012, <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/urteile/2391.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), para. 1023.

⁶²⁵ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 677, 678; BAŞAR, s. 218; Karşı görüş için bkz. *LG Landshut* (Almanya Cumhuriyeti), 5 Nisan 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950405g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); ATAMER, s. 238.

⁶²⁶ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 677.

⁶²⁷ BAŞAR, s. 219.

⁶²⁸ HONNOLD / FLECHTNER, s. 366, 367

Satıcının sırf bir sözleşmeye aykırılık türünün bilincinde olmasından dolayı tüm aykırılık türünden sorumlu tutulması adil bir kararın alınmasını engeller⁶²⁹.

Teslim edilmiş malların sözleşmeye aykırılığı, özellikle de onların farklı tür veya miktarlarda olması, nakliye belgelerine eşlik eden belgelerde açıkça kanıtlanması durumunda ihbar külfetinin nasıl olacağı konusunda farklı görüşler vardır. Bir görüşe göre, alıcının belgelere göre malların sözleşmeye uygun olmadığını rahatlıkla anlayabileceği durumlarda bunu satıcının da bilmediği varsayılarak alıcının sözleşmeye aykırılık açıklamasında bulunma zorunluluğu yoktur⁶³⁰. Diğer bir görüş daha da ileri giderek hem satıcının hem de alıcının malların sözleşmeye aykırı olduğunu bilmesi durumunda alıcıdan aykırılık bildiriminde bulunması yerine, satıcıdan aykırılık açıklamasını beklemenin makul olduğunu vurgulamaktadır⁶³¹.

Satıcının mallarda muhtelif sözleşmeye aykırılıkların mevcut olabileceği varsayımını alıcıya açıklaması onun CISG madde 40 uyarınca yükümlülüğünü yerine getirmesi anlamına gelmemektedir. Şu kadar ki satıcının alıcıya yönelmiş açıklaması açık ve alıcı açısından anlaşılabilir olmalıdır. Aynı zamanda satıcının malların çok az kısmının bile sözleşmeye aykırı olduğunu bilmesi durumunda da o CISG madde 40 uyarınca sorumludur⁶³².

2. Bildirimin Yapılmamasına İlişkin “Makul Özür” Kavramı

CISG madde 44 uyarınca alıcının malların satış sözleşmesine uygun olmadığına dair gereken bildirim yapmama konusunda makul bir özrü varsa makul sürede bildirimin yapılmamasına bakılmaksızın CISG madde 44 gereğince semenin tanzili veya yoksun kalınan kârdan başka zararın tazmin edilmesini satıcıdan talep etme hakkı vardır⁶³³. Görüldüğü üzere CISG madde 44 alıcının, özellikle de gelişmekte olan ülkeye

⁶²⁹ Spor giyimlerinin satışından doğan bir milletlerarası uyuşmazlıkta mahkeme satıcıyı malların kalitesine ilişkin CISG madde 40 uyarınca sorumlu tutmasına rağmen, alıcının, satıcının malların miktarına ilişkin bilgisini kanıtlayamamasından dolayı satıcıyı miktar eksikliğine göre sorumlu tutmamıştır. **LG Landshut** (Almanya Cumhuriyeti), 5 Nisan 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950405g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶³⁰ **KRÖLL / MISTELIS / VISCASILLAS**, s. 624.

⁶³¹ **BAŞAR**, s. 219.

⁶³² **BAŞAR**, s. 217.

⁶³³ **DIMATTEO, Larry A / DHOOGHE, Lucien / GREENE, Stephanie / MAURER, Virginia / PAGNATTARO, Marisa**, International Sales Law. A Critical Analysis of CISG Jurisprudence, Cambridge University Press, First Published, USA - 2005, s. 91; **ATAMER**, s. 240; **SCHWENZER** /

mahsus alıcının, subjektif durumundan dolayı tüm haklarından mahrum olmaması için CISG madde 39 (1)'deki çok sert düzenlemeye bir istisna getirmektedir. Gerçekten de bazı durumlarda alıcıdan teslim aldığı çok karmaşık teknik yapıya sahip bir makinenin sözleşmeye aykırılık bildirimini makul sürede yapmasını beklemek adil değildir⁶³⁴. Makinenin test çalışmasını yapabilmek için gerekli ekipmanları ve bilirkişileri bulmak için hesaplanmış organizasyon zamanını, bildirimin yapılması için iletişim olanaklarının kısıtlılığından kaynaklanan ek zamanları da makul özür gibi ekleyebiliriz⁶³⁵.

CISG madde 44 belirli durumlarda sadece CISG madde 39 (1)'deki makul süre kavramının olaya uygulanmasını ortadan kaldırmaktadır. Bundan dolayı alıcıdan her zaman CISG madde 39 (2) gereğince iki yıllık hak düşürücü süre içerisinde bildirimde bulunması beklenmektedir⁶³⁶.

Alıcının makul özrünün değerlendirilmesinde onun bildirim şartına aşına olup olmaması dikkate alınır. Örneğin, eğer alıcının yerleştiği ulusal hukuk makul sürede ihbar külfetini herhangi bir hak kaybı ile bağlamamışsa, alıcının aşına olmamasından dolayı bildirim yapmaması için makul özrü olduğu varsayılabilir⁶³⁷.

CISG madde 44 anlamında “*makul özür*” kavramının uygulanabilir bir tanımını bulmak için hem doktrinde hem de mahkeme kararlarında çabalar sarf edilmiş ve farklı kararlar ortaya çıkmıştır. Bir görüşe göre, bildirimin gerekli şekilde yapılmaması durumunda alıcı mevcut hal ve şartlar değerlendirildiğinde bildirimin yapılması için gerekli özeni göstermişse dürüstlük kuralı çerçevesinde onun makul özrünün var olduğunu kabul etmek mümkündür⁶³⁸. Diğer görüşe göre eğer alıcının davranışı somut olaylar bazında adil bir anlayış ve hoşgörü ile karşılanabiliyorsa, makul özrü hak

FOUNTOULAKIS, s. 341; HUBER / MULLIS, s. 165; SCHLECHTRIEM / BUTLER, s. 134; HONNOLD / FLECHTNER, s. 378; DAYIOĞLU, s. 28, 29; AKTÜRK, s. 232; FLECHTNER, Malların Sözleşmeye Uygunluğu, s. 189; ÖZDEMİR, s. 352, 353; UNCITRAL, Digest, s. 213; KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 659.

⁶³⁴ VENEZİANO, s. 54; BAŞAR, s. 209.

⁶³⁵ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 661.

⁶³⁶ HUBER / MULLIS, s. 166; HONNOLD / FLECHTNER, s. 374, 378; SCHLECHTRIEM / BUTLER, s. 134; SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 712.

⁶³⁷ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 661, 662.

⁶³⁸ UNCITRAL, Digest, s. 213; Oberster Gerichtshof (Avusturya Cumhuriyeti), 15 Ekim 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981015a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

ediyordur⁶³⁹. Başka bir görüşe göre, makul özür kavramının içeriğinin yorumlanması için zamanı alıcının konumu, satıcının menfaatlerinin değerlendirilmesi, sözleşmenin ihlalinin niteliği ve teslim edilmiş malların türü gibi olgulara dikkat edilmelidir⁶⁴⁰. Görüldüğü üzere mahkemeler her bir olay bazında CISG madde 44'ün mevcut duruma uygulanmasının adil karara etkisini dikkatlice analiz ettikten sonra alıcıya makul özür imkanı vermişlerdir⁶⁴¹. Gerçekten de, ifade edildiği üzere malların sözleşmeye aykırı olmasına dair bildirimin 3 gün geç yapılması ile 3 ay geç yapılması arasında göze çarpacak derecede farklılıklar vardır. Bu farklılıkların aynı sonuca götürülmemesi için CISG madde 44 devreye girer⁶⁴². Makul özrün varsayılmasına malların ticaretinin mevcut olduğu sektör de neden olabilmektedir⁶⁴³. Hatta bazı durumlarda makul özür kavramı daha da subjektif bir şekilde değerlendirilerek alıcının yeterli ticari bir deneyime sahip olmaması savunmaya esas olabilir⁶⁴⁴.

Uyuşmazlık hakim veya hakem önüne geldiğinde olaydaki hal ve şartlar değerlendirilirken her iki tarafın çıkarlarının karşılıklı şekilde korunması şarttır. Satıcının temel çıkarı gerekli kanıtları erken bir şekilde güvence altına almakta yatmaktadır⁶⁴⁵. Geç yahut hiç yapılmayan bildirimin satıcıyı herhangi bir zarara

⁶³⁹ Mermer levhaların satışından doğan ve CISG kapsamında değerlendirilen bir uyuşmazlıkta alıcı malları teslim aldıktan derhal sonra onların sözleşmeye aykırı olduğunu fark etmiş ve satıcıyı telefonla aramıştır. Alıcı telefon görüşmesinde satıcıdan sadece kaliteli mal göndermesini talep etmiştir. Alıcı, satıcıdan başka sigortacı şirkete de malların sözleşmeye aykırı olduğunu bildirmiştir. Alıcı ile sigortacı arasında malların sözleşmeye aykırı olup olmadığına ilişkin çekişme iki ay sürmüştür. Bundan sonra alıcı, satıcıya malların sözleşmeye aykırı olmasına dair yeteri kadar somutlaştırılmış bir bildirim göndermiştir. Olayı değerlendiren mahkeme satıcının ilk kez telefonla gönderdiği sözleşmeye aykırılık bildiriminin içeriğinin yeteri kadar somutlaştırılmadığını belirtmiştir. Fakat mahkeme satıcının sözleşmeye aykırılığı telefon görüşmesinden derhal sonra anladığından ve iki ay sonra malların durumunu geniş şekilde anlatan bir bildirimin satıcıyı hiçbir zarara uğratmamasından dolayı, alıcının sözleşmeye aykırılık bildiriminin onun makul özrü olarak değerlendirilmesi gerektiğini bildirmiştir. **OLG Saarbrücken** (Almanya Cumhuriyeti), 17 Ocak 2007, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/070117g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁴⁰ Polipropilen plastik granül satışından doğan ve CISG kapsamında karara bağlanan bir olayda mahkemeye göre CISG madde 44 özellikle perakende satıcı, esnaf, çiftçi veya serbest meslek sahibi olanlar için geçerlidir. Alıcının şirketi gibi büyük şirketlerin daha hızlı ve kesin kararlar alması şarttır. Bundan dolayı alıcının bildirim 3 ay sonra göndermesi konusunda makul özrünün olduğu varsayılmaz. **OLG München** (Almanya Cumhuriyeti), 8 Şubat 1995, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950208g2.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁴¹ **HUBER / MULLIS**, s. 166, 167; **UNCITRAL**, Digest, s. 213.

⁶⁴² **BAŞAR**, s. 211.

⁶⁴³ **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 715, 716; **BAŞAR**, s. 211.

⁶⁴⁴ **HUBER / MULLIS**, s. 167.

⁶⁴⁵ **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 714.

uğratmaması durumunda alıcının makul özrü gündeme gelebilir⁶⁴⁶. Fakat bu, CISG madde 44'ün geniş bir şekilde yorumlanıp CISG madde 39'u ortadan kaldırmasına neden olmamalıdır⁶⁴⁷.

3. Satıcının Feragati

CISG çerçevesinde doğrudan düzenlenen durumlardan başka, satıcı bazı durumlarda kendisinin önceki davranışlarından dolayı gecikmiş veya gereği gibi yapılmamış bildirim dayanma hakkını kaybedebilir. Şöyle ki satıcı mallarda var olan sözleşmeye aykırılıkların kendisine bildirilmesinden açıkça veya zımnen feragat edebilir⁶⁴⁸. Bu feragat her zaman satıcının mevcut haklarından vazgeçme iradesini açık bir şekilde ortaya koymalıdır. Çoğu durumda satıcının alıcıya sunduğu tekliflerinden dolayı feragat ettiğinin farkında olduğu varsayılır⁶⁴⁹.

Satıcının feragati hem bütün hem de belirli sözleşmeye aykırılıklar için mevcut olabilir. Satıcının belirli bir sözleşmeye aykırılık ile ilgili davranışının diğer sözleşmeye aykırılıkları da kapsamı şüpheye yol açmayacak derecede ispat olunmalıdır⁶⁵⁰.

Uygulamada satıcının CISG madde 39 (1) uyarınca haklarından açık şekilde feragat etmesine istisnai durumlarda rastlanmaktadır. Çoğu durumda feragatlerin varlığı somut olayın koşulları ele alınarak satıcının bulunduğu davranış veya beyanları esasında tespit edilmektedir⁶⁵¹. Buna göre somut olay değerlendirilirken alıcının geç bildirimde

⁶⁴⁶ **OLG Saarbrücken** (Almanya Cumhuriyeti), 17 Ocak 2007, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/070117g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁴⁷ **UNCITRAL**, Digest, s. 214.

⁶⁴⁸ **HUBER / MULLIS**, s. 167, 168; **KRÖLL, Stefan**, German Country Analysis: Good Faith, Formation, and Conformity of Goods, Larry A, Dimatteo, International Sales Law, A Global Challenge, Cambridge University Press, First Published, USA – 2014, s. 375; **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 671; **UNCITRAL**, Digest, s. 173; **KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS**, s. 610, 611; **BAŞAR**, s. 220.

⁶⁴⁹ **Bundesgerichtshof** (Almanya Cumhuriyeti), 25 Kasım 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981125g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁵⁰ Kapı satışından doğan ve CISG kapsamında değerlendirilen bu uyumsuzlukta alıcı satıcıya teslim aldığı kapıların %20 kadarının ayıplı olduğunu bildirmiştir. Satıcı bu kısım malların yerine ikame mal teslimi yapabileceğini alıcıya açıklamıştır. Alıcı satıcının bu cevabını aldıktan ve teslimden 10 hafta sonra malların en az %50'sinin kullanılamaz ve neredeyse hepsinin sözleşmeye aykırı olduğuna dair satıcıya yeni bir bildirim göndermiştir. Mahkeme satıcının sadece kapıların %20'lik kısmındaki ayıplardan sorumlu olacağını bildirmiştir. **OLG Saarbrücken** (Almanya Cumhuriyeti), 13 Ocak 1993, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930113g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁵¹ **BAŞAR**, s. 221

bulunmasının satıcının beyan veya davranışlarından dolayı satıcının geç bildirimde bulunmaması hakkında feragat etmesinin çıkarılmış olmalıdır⁶⁵².

Satıcının gecikmiş bildirimde rağmen, malların sözleşmeye aykırılığından dolayı bir sorumluluk üstlendiğini belirten davranışı genellikle bildirim şartına dayanma hakkının örtülü bir feragati olarak yorumlanabilir. Bu sonuç en azından aşağıda geniş şekilde anlatacağımız üzere dürüstlük kuralı çerçevesinde CISG madde 39 (1)'in yorumlanması ile ortaya çıkabilir⁶⁵³. Satıcının kendi üzerine sorumluluk alması mallardaki sözleşmeye aykırılığı açıkça kabul etmesi⁶⁵⁴, teslim ettiği malları geri alması⁶⁵⁵, onarım ve değiştirme niyetini açıklaması vs. şeklinde var olabilir⁶⁵⁶. Bu durumda satıcının davranışları her bir somut olayın özelliklerine göre yorumlanmalıdır. Fakat bazen satıcının davranışlarının kendi hakkından feragat etmesine yöneldiği sonucunu çıkarmak zor olabilir. Bu durumda CISG madde 8 (2) uyarınca alıcının konumunda olan makul bir kişiye göre satıcının davranışlarından feragat edip etmediği kesin bir şekilde çıkarılmalıdır⁶⁵⁷.

Genel olarak hiçbir şart koymadan ayıplı malları geri alan ya da CISG madde 39'un temelinde yatan hakları saklı tutmadan eksiklikleri gidermek için belirli bir yoğunlukta çaba sarf eden satıcının gecikmiş bir bildirimde dayanma hakkından dolayı şekilde feragat ettiği kabul edilebilir⁶⁵⁸. Fakat aksi yönde kararlar da bulunmaktadır.

⁶⁵² ÖZDEMİR, s. 362; KRÖLL / MİSTELIS / VISCASILLAS, s. 611.

⁶⁵³ UNCITRAL, Digest, s. 173.

⁶⁵⁴ Kamyon satışından doğan ve CISG kapsamında değerlendirilen bir uyumsuzlukta alıcı satıcıya malların tesliminden iki ay sonra satıcının aliud ifade bulunduğuna dair sözleşmeye aykırılık bildirimini göndermiştir. Satıcı cevabında alıcının bildirimini onaylamış ve ikame mal teslimine hazır olduğunu bildirmiştir. Alıcı masrafları satıcıya ait olmak üzere ve iki hafta içinde teslimin yapılması durumunda razı olduğunu bildirmiştir. Satıcı alıcının bu teklifine olumlu bakmış ve derhal sözleşmeye aykırılığı ortadan kaldırmaya ilişkin çaba göstermesine rağmen ikame malları teslim etmesi üç haftadan fazla bir süreyi bulmuştur. Alıcı sözleşmeden döndüğünü açıklamış ve mahkeme satıcının gecikmiş bildirimden feragat ettiğini varsaymıştır. **Rechtbank van Koophandel Kortrijk** (Belçika Cumhuriyeti), 4 Haziran 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040604b1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁵⁵ OGH (Avusturya Cumhuriyeti), 5 Temmuz 2001, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/010705a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁵⁶ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 671.

⁶⁵⁷ KRÖLL / MİSTELIS / VISCASILLAS, s. 611; BAŞAR, s. 221.

⁶⁵⁸ Su ısıtıcısı satışından doğan ve CISG çerçevesinde karara bağlanan bir uyumsuzlukta alıcının müşterisi teslim aldığı malın sözleşmeye aykırı olduğunu alıcıya bildikten sonra alıcı iki kez malı tamir etmeye çalışmış ve başarısız olmuştur. Bundan sonra alıcı malı teslim almasından 6 ay geçmesine rağmen ilk satıcıya başvurmuş, ilk satıcı da alıcının müşterisinin zararını karşılamaya razı olduğunu bildirmiştir. Fakat satıcı, alıcının ona yönelmiş ikinci bildiriminde yer alan sözleşmeden dönme talebini reddetmiştir. Mahkeme satıcının bu davranışını gecikmiş bildirimde dayanmadan feragat gibi yorumlamıştır. **Oberster**

Nitekim bazı mahkeme kararlarına göre satıcı alıcı ile sözleşmeye aykırılığa ilişkin görüşmelerde açıkça CISG madde 39 (1)'e ilişkin haklarını saklı tuttuğunu söylemese de görüşmeler sırasında bunu davranışlarıyla sergileyebilir⁶⁵⁹. Her durumda satıcının alıcı ile sadece uzlaşma görüşmelerine başlaması onun hakkından feragat etmesi anlamına gelmemektedir⁶⁶⁰. Gerçekten de bazı durumlarda ticari hayatın gereklilikleri satıcının, alıcının aykırılık bildirimini hemen reddetmesine engel olabilir. Bu durum rekabet kurallarının satıcıya dayatmış olduğu bir gereklilik olabileceği gibi satıcının uzun ve pahalıya mal olan mahkeme süreçlerinden kaçınmasının sebebi ile de ortaya çıkabilir⁶⁶¹.

Prensip olarak satıcının önceden kararlaştırılmamış bir şekilde alıcının sözleşmeye aykırılık bildirimi üzerine malların uzman tarafından muayene edilmesine izin vermesi halinde onun geç bildirimine dayanma hakkından gizlice feragat ettiği varsayılacaktır⁶⁶². Fakat satıcının malların muayenesine izin vermesindeki amacı da

Gerichtshof (Avusturya Cumhuriyeti), 2 Nisan 2009, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/090402a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); Diğer bir mahkeme kararında ise, satıcının malları geri alarak ikame mal teslimi veya onarım teklif etmesinden ve alıcının bunu kabul etmemesi ve sözleşmeden döndüğünü bildirmesinden sonra satıcının bildirimin 5 ay geç yapılmasına ve içeriğinin yeterince somutlaştırılmamasına dayanma hakkından feragat ettiği varsayımını kabul etmiştir. **Bundesgericht** (Almanya Cumhuriyeti), 26 Mart 2013, <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/urteile/2434.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), para. 3.2.1.

⁶⁵⁹ Tekstil ürünlerinin satışından doğan ve CISG kapsamında karara bağlanan bir uyuşmazlıkta mahkeme satıcının, alıcının sözleşmeye aykırılık bildirimi üzerine teslim ettiği malları kayıtsız şartsız geri almasının ve sözleşmeye aykırılıkları gidermesi için birtakım davranışlarda bulunmasını, özellikle de alıcı ile uzlaşma görüşmelerine katılmasını, ticari hayatın bir gerekliliği olarak değerlendirmiş ve her durumda gecikmiş bildirimine dayanma hakkında feragat olmadığı kanısına varmıştır. **OLG Düsseldorf** (Almanya Cumhuriyeti), 12 Mart 1993, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930312g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); **Higher Regional Court Düsseldorf** (Almanya Cumhuriyeti), 6 Haziran 2015, https://www.justiz.nrw.de/nrwe/olgs/duesseldorf/j2015/I_21_U_14_15_Urteil_20150630.html (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁶⁰ **HUBER / MULLIS**, s. 168; **UÇARYILMAZ, Talya**, Equitable Estoppel And CISG, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 2, Y. 2013, HeinOnline, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xfem/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/haceufad3&div=24&start_page=161&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 161 - 178), s. 172; **SCHLECHTRIEM / SCHWENZER**, s. 671.

⁶⁶¹ **BAŞAR**, s. 223.

⁶⁶² Deri ceket satışından doğan ve CISG kapsamında karara bağlanan bir uyuşmazlıkta alıcının 1200 adet deri ceketin sözleşmeye aykırı olduğunu bildirmesinden sonra satıcının onayı ile mallar birkaç defa uzman tarafından muayene edilmiştir. Muayene sonucunda 889 deri cekte ayıp bulunmuştur. Duruşma zamanı satıcının tesliminden iki ayın geçmesinden dolayı gecikmiş bildirimin yapıldığı ve bildirimdeki malların sayısı ile sözleşmeye aykırı malların sayısının farklı olduğu savunmasını mahkeme satıcının önceden uzman muayenesine izin vermesinden dolayı CISG madde 39'daki hakkından feragat ettiğini esas getirerek savunmayı reddetmiştir. **HG Zürich** (İsviçre Cumhuriyeti), 30 Kasım 1998, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/981130s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

tahlil edilmelidir. Eğer satıcı bu muayeneyle malların ayıplı olmamasını alıcıya kanıtlamak istiyorsa, o zaman herhangi bir feragattan bahsedilemez⁶⁶³. Genel olarak malları ikinci kez muayene edecek uzmanın mali harcını satıcı üstlenecektir. Yok eğer satıcı uzman muayenesine girişilmeden önce CISG madde 39'daki haklarını kullanacağını saklı tutarsa bu harç alıcının üzerine yüklenecektir⁶⁶⁴.

4. Dürüstlük Kuralı Gereğince Bildirimin Değerlendirilmesi

Satıcının haklarından feragat etme niyeti kesin olarak tespit edilemese de bazı durumlarda onun davranışları dürüstlük kuralı uyarınca yorumlanmalı ve sözleşmeye aykırılık bildiriminin zamanında veya gereği gibi yapılmadığına dayandırılması engellenmelidir⁶⁶⁵. Bu daha çok oldukça uzun süren görüşmelerin var olması durumundan çıkarılmaktadır⁶⁶⁶.

Genel olarak satıcının zamanında veya gereği gibi yapılmamış sözleşmeye aykırılık bildirimine dayanma hakkının ortadan kalkması için onun sadece çelişkili davranışının mevcut olması değil, aynı zamanda onun bu davranışının alıcıda böylesine bir bildirimin yapılmamasına ilişkin güven yaratması ve bu güven esasında hareket edilmesi gerekir. Bu tür bir güven alıcının haklarını kendi müşterilerine karşı korumak için herhangi bir yasal işlem yapmamak veya alıcının kendi durumunu kanıtlayan olguların yok olmasına izin vermek şeklinde olabilir⁶⁶⁷. Uygulamada genellikle alıcının, satıcının davranışlarından dolayı hangi eylemlerde bulunması gerektiği pek de göz önüne alınmamakta, dürüstlük kuralının milletlerarası ticarete gözlemlenmesi ve

⁶⁶³ BAŞAR, s. 223.

⁶⁶⁴ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 611, 612.

⁶⁶⁵ Metal satışından doğan ve CISG kapsamında karara bağlanan bir uyuşmazlıkta alıcı satıcıya sözleşmeye aykırılık bildirimini malların kendisine tesliminden 6 ay sonra vermesine rağmen, satıcı bu bildirim aldktan sonra alıcıdan malların mevcut durumu hakkında fazla bilgi vermesini, seçeceği seçimlik hakkını belirtmesini istemiş ve herhangi uzlaşmaya varmak için alıcıyla görüşmelere başlamıştır. Mahkeme olayı CISG madde 7 (2) açısından değerlendirmiş, satıcının alıcının sözleşmeye aykırılık bildiriminin zamanında yapılmamasına dayanma hakkının olmadığını ve mevcut olayda alıcının korunmaya değer bir hakkının var olduğunu belirtmiştir. **Internationales Schiedsgericht der Bundeskammer der gewerblichen Wirtschaft** (Tahkim Kararı), 15 Haziran 1994, <https://cisgw3.law.pace.edu/cases/940615a4.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁶⁶ KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS, s. 613.

⁶⁶⁷ **Internationales Schiedsgericht der Bundeskammer der gewerblichen Wirtschaft** (Tahkim Kararı), 15 Haziran 1994, <https://cisgw3.law.pace.edu/cases/940615a4.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

“*venire contra factum proprium*” (çelişkili davranış korunamaz) ilkesi esasında kararlar verilmektedir⁶⁶⁸.

Dürüstlük kuralının uygulanması ile ilgili hususlar satıcının sözleşmeye aykırılık hakkında üçüncü kişi veya başka kanallar aracılığıyla bilgilendirilmiş olması halinde de göz önüne gelmekte ve satıcının gecikmiş veya gereği gibi bir bildirimde bulunmama hakkını ortadan kaldırmaktadır. Gerçekten de CISG madde 39’un amacına bakıldığında bildirim şartının konulmasının esas sebebi satıcıyı sözleşmeye aykırılık hakkında bilgilendirmektir. Sonuç olarak alıcıyı malların sözleşmeye aykırılığına dayanma hakkından mahrum etmenin haklı bir gerekçesi yoktur⁶⁶⁹.

Alman doktrin ve mahkemelerinin bildirimin yapılması gereken süreye ilişkin 2 hafta, 1 ay ve bu gibi sert yaklaşımlarına⁶⁷⁰ karşılık, İngiliz doktrin ve mahkemeleri geç bildirimin yapılması durumunda malların ve karşı tarafın bundan etkilenip etkilenmediğine bakmaktadırlar⁶⁷¹. Gerçekten de sözleşmeye aykırılık bildiriminin yapılması gereken sürenin sabit bir şekilde saptanması yerine, bildirimin geç yapılması durumunda satıcının bu geç yapılmış bildirimden dolayı zarara uğrayıp uğramadığının araştırılması gereklidir. Eğer satıcı geç bildirimden dolayı zarara maruz kalmamışsa o zaman dürüstlük kuralı gereğince satıcının bildirimin geç yapılmasına dair savunması kabul edilemez⁶⁷².

VI. İSPAT YÜKÜ

Alıcı her zaman sözleşmeye aykırılıktan dolayı kendi taleplerini ileri sürerken yaptığı bir bildirimde dayanmalıdır. İspat yükünün altında yatan ilkelere uygun olarak sözleşmeye aykırılık bildiriminin CISG madde 39 uyarınca uygun bir şekilde yapılmasını alıcı ispat etmelidir⁶⁷³. İspat külfetine uymak için alıcı ilk önce uygun

⁶⁶⁸ UÇARYILMAZ, s. 17; BAŞAR, s. 219.

⁶⁶⁹ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 672.

⁶⁷⁰ KRÖLL / MISTELIS / VISCASILLAS, s. 606.

⁶⁷¹ Eastern District of Kentucky (ABD), 18 Mart 2008, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/080318u1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁷² FERRARI / FLECHTNER / BRAND, s. 387.

⁶⁷³ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 673.

içerikte bildirim yapıldığını ve ikincisi olarak ise bu bildirimin zamanında gönderildiğini ispatlamalıdır⁶⁷⁴.

Alıcı sözleşmeye aykırılık bildiriminin yazılı şekilde yapılması durumunda bildirimin varlığını ve satıcıya veya satıcının bildirimi almaya yetkili kıldığı kişilere gönderildiğini ispat etmesi gerekir. CISG madde 27 çerçevesinde alıcının yaptığı bildirimin satıcı tarafından alındığını ispatlamasına gerek yoktur⁶⁷⁵. Alıcı faksla bildirimde bulundursa belge ve iletim raporu ispat için normalde yeterli olacaktır⁶⁷⁶. E-posta üzerinden yapılmış olan bildirimler, e-posta'nın yazdırıcıdan alınmış çıktısı ile ispat olunabilir⁶⁷⁷. Eğer sözleşmeye aykırılık bildirimi posta yoluyla yapılmışsa o zaman postaneden alınan gönderim belgesinin takdim edilmesi yeterlidir⁶⁷⁸.

Bildirimin sözlü olarak uygun bir şekilde yapıldığını kanıtlamak yazılı bildirime oranla daha zordur⁶⁷⁹. Sözlü bildirimin kanıtlanması için CISG madde 27'deki kuraldan yararlanılamaz⁶⁸⁰. Özellikle satıcının bildirime itiraz etmesi ve bildirim yapıldığında tanığın olmaması durumunda alıcının ispat yükü biraz daha ağırlaşmaktadır. Sözlü iletişim diğer tarafın duyabileceği dilde ve anlayabileceği şekilde yapılmalıdır⁶⁸¹. Bundan dolayı sözlü bildirimlerde genel olarak bildirimin ulaşması riski alıcı üzerinde kalmaktadır⁶⁸². Telefonla sözlü bildirimde bulunulduğunun ispatı için alıcı muhatabının kimliğini ve telefonun yapıldığı tarihi net bir şekilde ortaya koymalıdır⁶⁸³. Telefonla yapılan bildirimin içeriğinin kanıtlanmasına dair ikili görüş mevcuttur. Bir görüşe göre alıcı telefon görüşmesinin içeriğini kesin bir şekilde ortaya koymakla yükümlüdür⁶⁸⁴. Diğer bir görüşe göre ise, alıcı telefon görüşmesinin içeriğini net bir şekilde ortaya

⁶⁷⁴ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 614, 615.

⁶⁷⁵ SCLECHTRIEM / BUTLER, s. 126, 127; BAŞAR, s. 203.

⁶⁷⁶ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 673.

⁶⁷⁷ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 614.

⁶⁷⁸ ÖZDEMİR, s. 315; Hof van Beroep Gent (Belçika Cumhuriyeti), 28 Ocak 2004, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040128b1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁷⁹ ÖZDEMİR, s. 307.

⁶⁸⁰ CA Grenoble (Fransa Cumhuriyeti), 23 Ekim 1996, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/961023f1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁸¹ CA Grenoble (Fransa Cumhuriyeti), 23 Ekim 1996, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/961023f1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁸² BAŞAR, s. 316.

⁶⁸³ SCHLECHTRIEM / SCHWENZER, s. 673.

⁶⁸⁴ LG Stuttgart (Almanya Cumhuriyeti), 31 Ağustos 1989, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/890831g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019); Kantonsgericht Appenzell-Ausserhoden (İsviçre Cumhuriyeti), 9 Mart 2006, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/060309s1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

koymakla yükümlü değildir. Satıcı bildirimin telefonda alıcı tarafından somutlaştırılmasından memnun kalmadığı durumlarda o, alıcıya derhal belirli sorular sormalıdır⁶⁸⁵. Yani, somut olaylar açısından bazen sözlü bildirimin ulaşması riskine dair dürüstlük kuralı uygulanabilmekte ve risk alıcıdan satıcıya kaymaktadır⁶⁸⁶.

Alıcı uygun bildirimin gönderildiğinden başka onun makul süre içerisinde gönderildiğini de kanıtlamalıdır⁶⁸⁷. Bu bağlamda alıcı sadece bildirimin uygun yollarla gönderildiğini ve normal şartlar altında satıcıya ulaşabileceğini ispatlamak zorundadır⁶⁸⁸. CISG madde 27 çerçevesinde alıcının gönderdiği bildirimini zamanında alındığını ispat etmesi gerekmez⁶⁸⁹. Bildirimde görüntülenen tarihin üzerinde kolayca oynayabilmek mümkünse, bu tarih bildirimin makul bir sürede gönderilip gönderilmediğine dair neredeyse yok sayılan bir belirtiden başka bir şey değildir⁶⁹⁰.

Sözleşmeye aykırı mallarda gizli ayıp varsa ve bundan dolayı da alıcı bildirimde bulunmak için makul süreyi kaçırmışsa, alıcı mallardaki ayıpların normal bir muayene ile ortaya çıkamayacağından dolayı geç ihbarda bulunduğunu ispatlamalıdır⁶⁹¹. Alıcı sözleşmeye aykırılığın saptanması anını muayene esnasında tuttuğu raporlarla ispat edebilir⁶⁹².

CISG madde 39'daki hakim olan ihbar külfetinden kaçınmak için CISG madde 9 uyarınca ticari adet ve alışkanlıklara dayanmak isteyen taraf, milletlerarası satış

⁶⁸⁵ KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 615.

⁶⁸⁶ ÖZDEMİR, s. 316.

⁶⁸⁷ BAŞAR, s. 203.

⁶⁸⁸ UNCITRAL, Digest, s. 120.

⁶⁸⁹ ATAMER, s. 233; OGH (Avusturya Cumhuriyeti), 24 Mayıs, 2005, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/050524a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁹⁰ Dizel satışını konu alan ve CISG kapsamında değerlendirilen milletlerarası bir uyuşmazlıkta alıcı sözleşmeye aykırılık bildirimini 18 Eylül 1999 tarihinde faksla gönderdiğini iddia etmiştir. Satıcı elindeki belgelere dayanarak faksın 14 Ekim 1999'da, yani teslimden iki ay sonra gönderildiğini ispat etmiştir. Hal böyle olunca mahkeme faksın gönderim tarihinin kolayca değişebilir olduğuna ve alıcının başka yollarla bildirimin o tarihte yapıldığını ispat etmesi gerektiği kanısına varmıştır. **Rechtbank van Koophandel Veurne** (Belçika Cumhuriyeti), 25 Nisan 2001, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/010425b1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁹¹ **Oberster Gerichtshof** (Avusturya Cumhuriyeti), 27 Ağustos 1999, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/990827a3.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

⁶⁹² KRÖLL / MİSTELİS / VİSCASİLLAS, s. 616.

bakımından böylesine bir adetin bölgesel, milletlerarası, kişisel ve fiili kullanım alanının davaya uygulamasının nedenini yeteri kadar ispatlamalıdır⁶⁹³.

Malların dayanıklı veya erken bozulabilir olmasından dolayı bildirim süresinin uzayıp kısalması gerektiğini iddia eden taraf da bunu ispatlamalıdır⁶⁹⁴.

Yine bir tarafın iki yıllık hak düşürücü süreden saptığını iddia eden taraf bu iddiasını ispatlamalıdır. Bu sürenin uzandığını kanıtlamak alıcının, buna karşılık kısaltıldığını kanıtlamak ise satıcının üzerine düşmektedir⁶⁹⁵.

⁶⁹³ **OLG Saarbrücken** (Almanya Cumhuriyeti), 13 Ocak 1993, <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930113g1.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), para. 3.b.1.

⁶⁹⁴ **SCHWENZER, Ingeborg**, Noble Month (Articles 38, 39 CISG) - The Story behind the Scenery, European Journal of Law Reform, V. 7, Y. 2005, HeinOnline, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xjc8x/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/ejlr7&id=361&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 353 – 366), s. 365.

⁶⁹⁵ **KRÖLL / MİSTELIS / VİSCASILLAS**, s. 616.

SONUÇ

CISG milletlerarası satış hukukunu yeknesaklaştıran ve dünya ülkelerinin büyük bir kısmının üye olduğu bir konvansiyondur. Gün itibarıyla 92 ülke CISG'e üyedir. CISG'in kabulü ile milletlerarası ticaret daha da genişlenmiştir. Böylece bugün alıcı ile satıcı yabancı unsur taşıyan satış sözleşmelerini imzalarken uyuşmazlık çıkması durumunda bu sözleşmeye hangi ulusal hukukun uygulanması gerektiğine dair bir kaygı yaşamaktan kurtulmuşlardır. Dolayısıyla CISG madde 7 gereğince hatta konvansiyonda düzenlenmeyen konulara ilişkin uyuşmazlık çıktığı durumlarda, CISG'in milletlerarası niteliği ve onun temelinde yatan ilkeler esas alınarak otonom yorumlama yöntemi tercih edilip mümkün olduğu kadar ulusal hukuklardaki düzenlemelerden kaçınılmalıdır.

Her ne kadar CISG'in amacı milletlerarası nitelik taşıyan satış sözleşmelerini düzenlemek olsa da, onun uygulama alanı sınırsız değildir. CISG milletlerarası unsur gibi sadece tarafların işyerinin CISG'e üye ülkelerde yerleşmesini esas almıştır. CISG'in amacının milletlerarası ticari satışları düzenlemesi olmasına rağmen, o uygulanırken satış sözleşmesinin adi veya ticari niteliği, tarafların aynı veya farklı ülkelerin vatandaşlığına sahip olmaları, sıradan bir alıcı veya tacir olmaları göz önünde bulundurulmaz. Aynı şekilde, taşınmaz mallara, özel hukuk sözleşmeleri gibi değerlendirilmeyen sözleşmelere, maddi niteliği tartışmalı olan eşyalara ve satıcının sözleşmenin bir tüketici sözleşmesi olmasından haberdar olduğu durumlarda CISG uygulanmaz.

Alıcının malları muayene külfeti CISG madde 38'de düzenlenmiştir. Bu madde emredici nitelikte olmadığından dolayı taraflar sözleşme ile muayene külfetini ortadan kaldırabilir ve doğurabileceği etkileri değiştirebilirler. Muayene külfeti teslim edilmiş mallarda var olabilecek sözleşmeye aykırılığın saptanmasına yönelmiştir. Bu külfetin amacı, oluşturulacak bildirimin gereğince ve zamanında yapılmasıdır. Alıcının malları muayene külfeti değerlendirilirken muayene yöntemi, muayene süresi, muayene masrafları, muayene yeri, CISG madde 38 (2) ve (3)'deki durumların mevcut olması gibi konulara ışık tutulmalıdır. Muayene yöntemi ve muayene masrafları CISG kapsamında değerlendirilmemiştir. Bu durumlar taraflar arasındaki sözleşme, milletlerarası ticari teamüller, alıcı ile satıcı arasındaki alışkanlıklardan çıkarılacaktır.

Fakat, her durumda alıcıdan beklenebilecek muayene objektif ve subjektif faktörler esas alınarak her somut olay üzerinden değerlendirilmelidir. Örneğin, teslim edilmiş meyvelerin muayenesi ile karmaşık teknik yapıya sahip malların muayenesi birbirinden önemli derecede farklıdır. Eğer birinci durumda alıcıdan basit, fazla masraf talep etmeyen ve kısa süreli muayene beklenecekse, ikinci durumda alıcının geniş kapsamlı ve nispeten daha fazla süre gerektiren muayene yapması makuldur. Aynı şekilde, alıcının makineye ilişkin bilgisi yetersizse, o üçüncü kişilerin yardımıyla muayeneyi gerçekleştirmelidir. Makinelerin muayenesi anında ortaya çıkmayan gizli ayıplar da mevcut olabilir ki, bunlar da alıcının malları muayene külfeti değerlendirilirken hesaba katılacak etkenlerdendir.

Alıcının sözleşmeye aykırılıkları ihbar külfeti CISG madde 39'da ele alınmaktadır. Bu madde de emredici nitelikte olmadığından dolayı, CISG madde 6 gereğince taraflar sözleşme ile muayene külfetini ortadan kaldırabilir ve doğurabileceği etkileri değiştirebilirler. İhbar külfeti muayene külfetinin bir sonucu olsa da, her zaman onu tamamlayan bir külfet olarak değerlendirilmemelidir. Belirli durumlarda, özellikle de gizli ayıpların varlığı halinde, bildirimin yapılması için muayene külfeti aranmamaktadır. İhbar külfeti değerlendirilirken bildirimin amacı, şekli, içeriği, muhatabı gibi konular ele alınmalıdır. Bildirimin amacı satıcıyı sözleşmeye aykırılıktan haberdar etme ve ondan bu sözleşmeye aykırılığı ortadan kaldırmasını beklemektir. Satıcıya gönderilecek bildirim yazılı olabileceği gibi, sözlü de olabilir. Bildirimin içeriği muayene kapsamına göre değişmektedir. Bildirimde sözleşmeye aykırılığa ilişkin yer alması gereken hususlar satıcının anlayacağı şekilde ve yeteri kadar belirtilmelidir.

Alıcının malları muayene ve ihbar külfetlerini yerine getirmesinin sözleşmeye aykırılığa dayanarak seçimlik haklara başvurusu için gerekli olmasına rağmen, bazı durumlarda alıcının bu külfetleri hiç, gereği gibi veya zamanında yerine getirmemesi onun açısından hak kaybına neden olmayacaktır. Her şeyden önce bu taraflar arasındaki sözleşmede kararlaştırılabilir. Sözleşmede böylesine bir hüküm olmadığı durumlarda bu sonuç dürüstlük kuralı, satıcının davranışlarının bir feragat teşkil edip etmemesine ilişkin bir değerlendirme yoluyla ortaya çıkabilir. Aynı şekilde, ihbar külfetinin amacının satıcıyı sözleşmeye aykırılıktan haberdar etme olduğunu göz önünde bulundurarsak, o zaman satıcının sözleşmeye aykırılığı bildiği veya bilmemesinin

mümkün olmadığı gibi durumlarda onun alıcıya karşı muayene ve ihbar külfetlerinin hiç veya gereğince yerine getirilmediği savunmasına dayanamayacağını rahatlıkla söyleyebiliriz. Aynı şekilde bildirimin makul sürede yapılmamasına ilişkin alıcının makul özrünün var olduğu durumlarda satıcı gecikmiş bildirim savunmasına dayanamaz.

KAYNAKÇA

- ACAR, Hakan**, 1980 Tarihli Malların Uluslararası Satışına ilişkin Viyana Konvansiyonunda Ayıba Karşı Tekeffül, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 2, Y. 2007, (s. 25 - 49).
- AKÇURA KARAMAN, Tuba**, Borçlar Kanunu Ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 28, S. 11, Y. 2012, (s. 193 - 254).
- ANTALYA, Gökhan**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Legal Yayın Yayınevi, İstanbul – 2018.
- ASLAN, Yılmaz**, 6502 sayılı kanuna göre Tüketici Hukuku, Ekin Yayınevi, 5. Baskı, Bursa – 2015.
- ATAMER, Yeşim**, Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığının Sonuçları, Beta Yayınları, 1. Baskı, İstanbul - 2005.
- AYHAN, Hilal Lale**, BM Viyana Satım Sözleşmesine Göre Uluslararası Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 2, Y. 2011, (s. 1 - 58).
- AYRANCI, Hasan / ARAL, Fahrettin**, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Yetkin Yayınları, 11. Baskı, Ankara – 2018.
- BAŞAR, Mükerrerem Onur**, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması Uyarınca Sözleşmeye Uygun Mal Teslim Edilmesi ve Bu Yükümlülüğün İhlalinden Ötürü Alıcının Hakları, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul - 2018.
- BAYRAM, Aziz Erman**, Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satım Sözleşmesine (CISG) Göre Satış Sözleşmesinde Hasarın Geçiş, Yetkin Yayınları, Ankara – 2017.
- BAYSAL, Pelin**, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletlerarası Antlaşması (CISG) Çerçevesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve CISG'e Göre Satış Sözleşmeleri, Ed. Şükran Şıpka, Ahmet Cemil Yıldırım, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul - 2012, (s. 221 - 268).

- BEHR, Volker**, Dealing With Non-Conformity – A Transaction Test Analysis Of CISG Regulations On Examination And Notice Under Article 38 Through 44, Ed. by. Flechtner, Harry M / Brand A. Ronald / Walter Mark S, Drafting Contracts Under The CISG, Oxford University Press, New York – 2008, (s. 429 - 458).
- BİNGÖL, İtir F**, Uluslararası Ticari Satım Sözleşmelerinde Mücbir Sebep (Türk Borçlar Hukuku’ ve Viyana Satım Antlaşması’nda), Yetkin Yayınları, Ankara – 2011.
- CALLIESS, Peter**, The Making of Transnational Contract Law, Indiana Journal of Global Legal Studies, V. 14, No. 2 <https://www.repository.law.indiana.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1360&context=ijgls> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 469 – 483).
- CEBE, Memet Sinan**, Mal Satım Sözleşmesi ve Tahkim, Adalet Yayınları, 1. Baskı, Ankara – 2018.
- CISG-AC Publishes First Opinion**, Ed. by. Loukas Mistelis, Pace University International Law Review, V. 15, Y. 2003, HeinOnline, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xjfbo/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/pacilnwr15&id=459&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 453 - 480).
- CISG Advisory Council Opinion No. 2**, Examination of the Goods and Notice of Non-Conformity Articles 38 and 39, <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op2.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).
- COETZEE, Juana**, INCOTERMS: Development And Legal Nature - A brief overview, Stellenbosch Law Review, V. 13, Y. 2002, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xjfzb/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/stelblr13&div=15&start_page=115&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 115 – 134).

- DAYIOĞLU, Yavuz**, CISG Uygulamasında Sözleşmenin İhlali Halinde Alıcının Hakları ve Özellikle Alıcının Tazminat Talep Etme Hakkı, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul - 2011.
- DIMATTEO, Larry Alan / DHOOGHE, Lucien / GREENE, Stephanie / MAURER, Virginia / PAGNATTARO, Marisa**, International Sales Law. A Critical Analysis of CISG Jurisprudence, Cambridge University Press, First Published, USA - 2005.
- EISELEN, Sieg**, Adopting the Vienna Sales Convention: Reflections Eight Years down the Line, SA Mercantile Law Journal, V. 19, Y. 2007, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/eiselen8.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 14 – 25).
- ERDEM, Ercüment**, Viyana Satım Antlaşması'na Genel Bakış ve Maddi Uygulama Alanı, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve CISG'e Göre Satış Sözleşmeleri, Ed. Şükran Şıpka, Ahmet Cemil Yıldırım, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul - 2012, (s. 117 – 156).
- EREN, Fikret**, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yetkin Yayınları, 6. Baskı, Ankara – 2018.
- ERKAN, Kutluhan**, CISG Gereğince Alıcının Sözleşmeden Dönmesi, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul – 2013.
- FARNSWORTH, Allan E**, Right and Obligation of The Seller, The 1980 Vienna Convention on The International Sale of Goods. Ed. The Swiss Institute of Comparative Law, Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich – 1985, (s. 83 – 90).
- FELEMEGAS, John**, An International Approach to the Interpretation of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (1980) as Uniform Sales Law, Cambridge University Press, USA - 2007.
- FERRARI, Franco / FLECHTNER, Harry / BRAND A. Ronald**, The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the UN Sales Convention, Sellier European Law Publishers, London – 2004.

- FLECHTNER, Harry M. / HONNOLD, O. John**, Uniform Law for International Sales Under the 1980 United Nations Convention, Fourth Edition, Kluwer Law International BV, Great Britain - 2009.
- FLECHTNER, Harry M.**, Malların Sözleşmeye Uygunluğu, Üçüncü Kişilerin Talepleri Ve Alıcının İhlal Bildirimi, Çev. Zeynep Erverdi, Milletlerarası Mal Satım Hukuku, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG), Ed. Yeşim M. Atamer, 2. Baskı, İstanbul - 2012, (s. 163 - 192), (Malların Sözleşmeye Uygunluğu).
- FLECHTNER, Harry M.**, A Stolen Car, And Decrepit Used Shoes: Non - Conforming Goods And Notice Thereof Under The United Nations Sales Convention (CISG), Boston University International Law Journal, V. 26, No. 1, Y. 2008, <http://www.bu.edu/law/journals-archive/international/volume26n1/documents/1-28.pdf> (Erişim Tarihi: 25.02.2019), (s. 1 - 28).
- GABRIEL, Henry**, Contracts for the Sale of Goods, A Comparison of Domestic And International Law, Oceana Publications, New York - 2004.
- GIRGSBERGER, Daniel**, The Time Limits of Article 39 CISG, Journal of Law and Commerce, V. 25, Y. 2005, 2006, <https://www.uncitral.org/pdf/english/CISG25/Girsberger.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 241 – 251).
- HEIDERHOFF, Bettina**, CISG'in Uygulanma Alanı: Konu Bakımından, Çev. Ajda Gençsoy, Ed. by. Yeşim M. Atamer, Milletlerarası Satım Hukuku – CISG, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul – 2012, (s. 25 – 36).
- HOFMANN, Nathalie**, Interpretation Rules and Good Faith as Obstacles to the UK's Ratification of the CISG and to the Harmonization of Contract Law in Europe, Pace International Law Review, V. 22, Y. 2010, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xjg2k/MuseProtocol=https/MuseHost=heinoonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/pacintlwr22&div=7&start_page=145&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srcresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 145 – 181).

- HUBER, Peter / MULLIS, Alastair**, The CISG, a new textbook for students and practitioners, Regensburg Sellier European Law Publishers, Munich - 2007.
- JANSSEN, Andre / MEYER, Olaf**, CISG Methodology, Regensburg Sellier European Law Publishers, Munich - 2009.
- JANSSEN, Andre**, Examination and Notice of Non-Conformity, Ed. by. Larry A. Dimatteo / Andre Janssen / Ulrich Magnus / Reiner Schulze, International Sales Law (Contract, Principles and Practice), First Edition, Verlag C. H. Beck, Oxford, 2016, (s. 429 – 466).
- KANIŞLI, Erhan**, CISG Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri Ve Sözleşmeye Aykırılık Halinde Satıcının Hakları, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı – İstanbul, Mart 2013.
- KAYA, Cansu**, CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul – 2012.
- KENNEDY, Andrew J**, Recent Developments: Nonconforming Goods Under the CISG – What’s a Buyer to Do ?, Dickinson Journal of International Law, V. 16, No. 2, Y. 1998, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xjh49/MuseProtocol=https/MuseHost=heinoonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/psilr16&div=15&start_page=319&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 319 – 341).
- KRÖLL, Stefan / MİSTELİS, Loukas / VİSCASİLLAS, Perales P.**, UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG), Second Edition, Verlag C. H. Beck, Oxford, 2018.
- KRÖLL, Stefan**, German Country Analysis: Good Faith, Formation, and Conformity of Goods, Larry A. Dimatteo, International Sales Law, A Global Challenge, Cambridge University Press, First Published, USA – 2014.
- LUTZ, Henning**, The CISG and Common Law Courts: is There Really A Problem? Victoria University of Wellington Law Review, V. 35, <https://www.victoria.ac.nz/law/research/publications/vuwlr/prev-issues/vol-35-3/lutz.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 711 – 733).

- MAZZOTTA, Francesco G**, The International Character of the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: An Italian Case Example, Pace University International Law Review, V. 15, Y. 2003, HeinOnline, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xjf9d/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/pacnlwr15&div=18&start_page=437&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 437 – 452).
- MORRISSEY, Joseph F, GRAVES, Jack M**, International Sales Law and Arbitration (Problem, Cases and Commentary), Kluwer Law International BV, The Netherlands - 2008.
- ÖZDEMİR, Hayrunnisa**, Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satım Sözleşmesine (CISG) Göre Ayıptan Doğan Sorumluluğun Şartları, Yetkin Yayınevi, 1. Baskı, Ankara - 2013.
- RAMBERG, Jan**, ICC Guide to Incoterms 2010, Penn State International Law Review, V. 29, No. 3, Y. 2011, <http://store.iccwbo.org/content/uploaded/pdf/ICC-Guide-To-Incoterms%C2%AE-2010.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 8 – 14).
- Report of the Working Group** on the International Sale of Goods on the work of its seventh session (Geneva, 5 - 16 January 1976), UNCITRAL - Yearbook V. 7, Y. 1976, https://www.uncitral.org/pdf/english/yearbooks/yb-1976-e/yb_1976_e.pdf (Erişim Tarihi: 25.03.2019).
- SAĞLAM, İpek**, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması Uyarınca Sözleşmenin Kurulması (CISG m. 14 - 24), On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul – 2015.
- SAIDOV, Djakhongir**, Conformity Of Goods And Documents, The Vienna Sales Convention, Hart Publishing, Oxford And Portland, Oregon - 2015.
- SCHLECHTRIEM, Peter**, Uniform Sales Law - The UN-Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Published by. Manz, Vienna – 1986, <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 17 – 116).

- SCHLECHTRIEM, Peter / BUTLER, Petra**, UN Law On International Sales, The UN Convention On The International Sale Of Goods, Springer-Verlag, Berlin – 2009.
- SCHLECHTRIEM, Peter / SCHWENZER, Ingeborg**, Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG), Fourth Edition, Oxford University Press - 2016.
- SCHWENZER, Ingeborg**, Noble Month (Articles 38, 39 CISG) - The Story behind the Scenery, European Journal of Law Reform, V. 7, Y. 2005, HeinOnline, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xjg2k/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/ejlr7&id=359&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 353 – 366).
- SCHWENZER, Ingeborg / FOUNTOULAKIS, Christiana**, International Sales Law, Routledge, London – 2007.
- SCHWENZER, Ingeborg / HACHEM, Pascal / KEE, Christopher**, Global Sales and Contract Law, Oxford University Press, USA – 2012.
- SERT, Selin**, Viyana Satım Sözleşmesinde (CISG) İfa Engelleri ve Sonuçları, Vedat Kitapçılık, 1. Baskı, İstanbul - 2013.
- SOBOT, Sandra Fiser**, Duty to Examine the Goods in International Law of Sales, Belgrade Law Review, Y. 2011, V. 59, No. 3, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/fiser-sobot.html> (25.02.2019), (s. 196 – 210).
- TARMAN, Zeynep Derya**, Viyana Satım Antlaşmasının Uygulamak veya Uygulamamak, Beta Yayınları, 1. Baskı, İstanbul – 2015.
- The Tenth Session** (1977) A. Report of the United Nations Commission on International Trade Law on the work of its tenth session (Vienna, 23 May - 17 June 1977), https://www.uncitral.org/pdf/english/yearbooks/yb-1977-e/yb_1977_e.pdf (Erişim Tarihi: 25.03.2019).
- The Eleventh Session** (1978) A. Report of the United Nations Commission on International Trade Law on the work of its eleventh session (New York, 16 June

1978), https://www.uncitral.org/pdf/english/yearbooks/yb-1978-e/yb_1978_e.pdf (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

TOKER, Ali Gümrah, 11 Nisan 1980 Tarihli Uluslararası Taşınır Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin (Viyana Sözleşmesi) Uygulama Alanı, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara – 2005.

UÇARYILMAZ, Talya, Equitable Estoppel And CISG, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, S. 2, Y. 2013, HeinOnline, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xfem/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/haceukfad3&div=24&start_page=161&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 161 - 178).

ULUSU, Ayşe Elif, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin BM Antlaşmasında ve Avrupa Borçlar Hukuku Prensiplerinde Tazminat Sorumluluğunun Sınırlandırılmasında Öngörülebilirlik İlkesi, Beta Yayınları, 1. Baskı, İstanbul – 2011.

United Nations Commission on International Trade Law: Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 2016 Edition, New York, 2016, http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG_Digest_2016.pdf (Erişim Tarihi: 25.02.2019).

VENEZIANO, Anna, Non Conformity of Goods in International Sales, A Survey of Current Case Law on CISG, International Business Law Review Journal, HeinOnline, No. 1, Y. 1997, https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xjcq6/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/ibuslj13&div=5&start_page=39&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 39 – 65).

YALÇINTAŞ, Simin, Viyana Satım Sözleşmesi'nin Kapsamı ve Sözleşme ile Türk Milletlerarası Satım Hukukunda Yaşanacak Değişiklikler, BATİDER, C. 27, Y. 2011, HeinOnline https://proxy2.marmara-elibrary.com/MuseSessionID=0210xlc4/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/batider27&div=5&start_page=39&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults

online.org/MusePath/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/bnkavthd27&div=32&start_page=281&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 281 – 308).

YAVUZ, Cevdet / ACAR, Faruk / ÖZEN, Burak, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Beta Yayınları, Yenilenmiş 15. Baskı, İstanbul – 2018.

YAVUZ, Nihat, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Adalet Yayınevi, C. 1, 2. Baskı, Ankara – 2015.

YILDIRIM, Zeynep, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin (Viyana Satım Sözleşmesi) Uygulama Alanı, GÜHFD, C. 27, Y. 2013, S. 1 - 2, http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/17_1-2_36.pdf (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 1061 – 1094).

YILMAZ, Mutlu / ÖZKEN, Ahmet, 111 Soruda INCOTERMS, Optimist Yayınları, 1. Baskı, İstanbul – 2013.

YILMAZ, Süleyman, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Sözleşmenin İhlali Halinde Alıcının Hakları, Yetkin Yayınları, Ankara – 2013.

YÜCER AKTÜRK, İpek, Satım ve Eser Sözleşmelerinde Gözden Geçirme ve Bildirim Külfetleri, Yetkin Yayınevi, 1. Baskı, Ankara - 2012.

YÜCER AKTÜRK, İpek, Viyana Satım Sözleşmesi Kapsamında Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu, Ankara Barosu Dergisi, Y. 2015, C. 1, <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2015-1/06.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 209 – 238), (Satıcının Ayıptan Sorumluluğu).

ZELLER, Bruno, Damages Under The CISG Convention on Contracts For The International Sale of Goods, Second Edition, Oxford University Press, USA – 2009.

ZELLER, Bruno, Good Faith - The Scarlet Pimpernel of the CISG, International Trade & Business Law Annual, V. 6, Y. 2001, (s. 227 - 245).

ZEYTİN, Zafer, Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku (CISG), Seçkin Yayınevi, 3. Baskı, Ankara - 2019.

ZEYTİN, Zafer, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın (CISG) Uygulama Alanına İlişkin Bir inceleme, BATİDER, C. 24, Y. 2008, HeinOnline, <https://proxy2.marmara->

elibrary.com/MuseSessionID=0210xjen4/MuseProtocol=https/MuseHost=heinonline.org/MusePath/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/bnkavthd24&id=1123&men_tab=srchresults (Erişim Tarihi: 25.03.2019), (s. 217 - 264), (Uygulama Alanı).

1978 Secretariat Commentary, Commentary on the Draft Convention on Contracts for the International Sale of Goods, <http://www.cisg-online.ch/index.cfm?pageID=644> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

Elektronik Kaynaklar

<http://www.cisg-online.ch/> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

<https://home.heinonline.org/> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

<https://www.uncitral.org/> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).

<http://www.e-qanun.az/> (Erişim Tarihi: 25.03.2019).